

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

**Навчально-методичний посібник
для практичних занять та самостійної роботи
здобувачів освітнього ступеня «бакалавр»**

*галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 051 «Економіка»*

*галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа
та страхування», 073 «Менеджмент»*

*галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»*

**Біла Церква
2020**

Розглянуто й рекомендовано до друку
й практичного використання
науково-методичною комісією БНАУ
(Протокол № 4 від 09.12.2020 р.)

Укладачі: **Зубченко В.В.**, канд. екон. наук;
Гутко Л.М., канд. екон. наук.

Фінанси підприємств. Навчально-методичний посібник для практичних занять та самостійної роботи здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» спеціальностей 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 281 «Публічне управління та адміністрування» / укладачі В.В. Зубченко, Л.М. Гутко. Біла Церква: БНАУ, 2020. 106 с.

Навчально-методичний посібник містить модульно-тематичний план дисципліни «Фінанси підприємств», стислий виклад тем, передбачених робочою програмою, методичні вказівки виконання практичних завдань, безпосередньо практичні завдання та завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти, тестові завдання для перевірки знань, питання для дискусії, модульного та підсумкового контролю, тематику та вимоги до виконання та оформлення індивідуальних навчально-дослідних завдань, критерії їх оцінювання.

Навчально-методичний посібник буде корисним майбутнім висококваліфікованим фахівцям для набуття знань й оволодіння сучасними фінансовими технологіями та інструментами, здатності до опрацювання та прийняття відповідних рішень з питань розробки та реалізації довгострокової та поточної фінансової політики підприємства, у тому числі моніторингу поточного фінансового стану підприємства, діагностики фінансування підприємств, ефективності управління оборотним капіталом, визначення фінансових результатів підприємства та їх розподілу, оперативного та поточного фінансового планування.

У навчально-методичний посібник увійшли також додатки з характеристикою основних аналітичних показників, які використовуються для поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємства.

Рецензенти: **Юхименко П.І.**, професор кафедри економіки та економічної теорії, д-р екон. наук; **Драган О.О.**, зав. кафедри фінансів, банківської справи та страхування, канд. екон. наук, доцент.

ЗМІСТ

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	4
2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ».....	5
3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	8
<i>МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВ. ДОХОДИ І ВИТРАТИ.....</i>	<i>8</i>
<i>ПРАКТИЧНА РОБОТА № 1. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ МАТЕРІАЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА.....</i>	<i>8</i>
<i>ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2. КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: СКЛАДОВІ ТА СТРУКТУРА.....</i>	<i>12</i>
<i>ПРАКТИЧНА РОБОТА № 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ГОТІВКОВИХ ТА БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....</i>	<i>15</i>
<i>ПРАКТИЧНА РОБОТА № 4. ГРОШОВІ НАДХОДЖЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ... ..</i>	<i>21</i>
<i>ПРАКТИЧНА РОБОТА № 5. ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВА НА ВИРОБНИЦТВО І РЕАЛІЗАЦІЮ ПРОДУКЦІЇ.....</i>	<i>27</i>
<i>ПРАКТИЧНА РОБОТА № 6. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....</i>	<i>32</i>
<i>ПРАКТИЧНА РОБОТА № 7. ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ.....</i>	<i>41</i>
ТЕСТОВІ ПИТАННЯ ДО МОДУЛЯ 1.....	47
<i>МОДУЛЬ 2. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕОБОРОТНИХ ТА ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ, ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ОЗДОРОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА.....</i>	<i>50</i>
<i>ПРАКТИЧНА РОБОТА № 1. ОЦІНКА СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА.....</i>	<i>50</i>
<i>ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2. АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА.....</i>	<i>56</i>
<i>ПРАКТИЧНА РОБОТА № 3. КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ.....</i>	<i>67</i>
<i>ПРАКТИЧНА РОБОТА № 4. ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ.....</i>	<i>75</i>
<i>ПРАКТИЧНА РОБОТА № 5. ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ.....</i>	<i>85</i>
<i>ПРАКТИЧНА РОБОТА № 6. БАНКРУТСТВО ТА ФІНАНСОВА САНАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА</i>	<i>90</i>
ТЕСТОВІ ПИТАННЯ ДО МОДУЛЯ 2.....	96
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	99
4. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	100
5. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ПОРЯДОК РОЗРАХУНКУ БАЛІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ».....	102
6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	105
ДОДАТКИ.....	109

1. МЕТА Й ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни. Метою курсу «Фінанси підприємства» є формування системи знань щодо базових понять у галузі фінансів та фінансового механізму підприємства, змісту окремих напрямів фінансової діяльності підприємства та їх взаємозв'язку та оволодіння основами методики і базовими прийомами практичної фінансової роботи.

Мета навчальної дисципліни:

- дати майбутнім фахівцям знання суті фінансової роботи на підприємстві, основних форм грошових розрахунків, джерел грошових надходжень підприємства, формування та розподілу прибутку, основ організації та способи раціонального використання обігових коштів; фінансового забезпечення відтворення основних засобів; фінансування потреби підприємства в оборотних коштах; базові методи фінансового аналізу та фінансового планування; способи фінансової реструктуризації та запобігання банкрутства підприємства;
- сформувати у студентів теоретичну та методологічну базу, необхідну для подальшого оволодіння практикою організації фінансів на підприємстві.

Завдання вивчення дисципліни:

У результаті вивчення дисципліни студент має одержати необхідні знання з теорії та практики організації фінансів на підприємстві, зокрема, він повинен вміти:

- об'єктивно оцінити фінансову ситуацію (як внутрішню, так і зовнішню), аналізувати показники фінансового стану підприємства;
- розрахувати потреби в грошових коштах для забезпечення поточної фінансово-господарської діяльності;
- керувати формуванням витрат на виробництво і реалізацію продукції;
- здійснювати планування і оперативний контроль надходжень виручки від реалізації продукції;
- управляти прибутком і рентабельністю, здійснювати контроль за розподілом і використанням прибутку, визначати можливі темпи розвитку на основі норм розподілу прибутку й самофінансування;
- обирати раціональні форми кредитно-розрахункових операцій;
- розробити фінансовий план підприємства;
- розробити заходи з питань санації й запобігання банкрутству підприємств;
- діяти в сучасному інформаційному фінансовому середовищі, працювати з комп'ютерними інформаційними системами, використовувати в фінансовій роботі комп'ютерні програмні продукти.

Завдання лекційних занять

Мета проведення лекцій полягає у тому, щоб ознайомити студентів з основним засадами організації фінансів підприємств та сформувати у студентів цілісну систему теоретичних знань з курсу «Фінанси підприємств».

Завдання практичних занять

Мета проведення практичних занять полягає у тому, щоб виробити у студентів практичні навички з вирішення задач, що виникають при організації фінансів на підприємстві.

Завдання проведення практичних занять:

- засвоїти основні положення організації фінансів на підприємстві;
- навчитися використовувати свої теоретичні знання на практиці;
- глибше засвоїти та закріпити теоретичні знання, одержані на лекціях.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВ. ДОХОДИ І ВИТРАТИ

Тема 1.1. Основи організації фінансів підприємств

Сутність і функції фінансів підприємств. Основи організації фінансів підприємств. Фінансова діяльність та зміст фінансової роботи. Напрями фінансової роботи на підприємстві. Структура фінансового відділу (фінансової служби). Завдання та функції планово-фінансового відділу (фінансової служби) підприємства. Функціональні обов'язки фінансового менеджера. Зміст та завдання управління фінансами підприємств. Напрями фінансового управління на підприємстві. Нормативно-правове забезпечення фінансових відносин на підприємстві.

Тема 1.2. Фінансові ресурси підприємства і джерела їх утворення

Зміст фінансових ресурсів підприємства. Грошові фонди підприємства як складова його фінансових ресурсів. Статутний (пайовий) фонд, резервний фонд, фонд оплати праці, амортизаційний фонд, фонди споживання та нагромадження: порядок формування та призначення. Кошти в нефондовій формі. Джерела утворення фінансових ресурсів підприємства. Напрямки використання фінансових ресурсів підприємства.

Тема 1.3. Організація грошових розрахунків підприємств

Сутність грошових розрахунків підприємств. Готівкові й безготівкові розрахунки. Розрахункові й касові операції. Проведення касових операцій. Види банківських рахунків та порядок їх відкриття. Форми безготівкових розрахунків. Принципи організації розрахунків. Розрахунки з використанням платіжних доручень, платіжних вимог-доручень. Чекова, вексельна та акредитивна форми розрахунків. Розрахунки платіжними картками. Розрахунково-платіжна дисципліна та її вплив на фінансово-господарську діяльність підприємства.

Тема 1.4. Грошові надходження підприємств

Склад та характеристика грошових надходжень підприємств. Доходи від основної (операційної) діяльності. Доходи від іншої операційної діяльності підприємств. Доходи від фінансових операцій. Доходи від іншої діяльності підприємств. Формування доходу від основної діяльності підприємства. Фактори, які впливають на розмір доходу. Непрямі податки у складі доходу підприємств. Формування чистого доходу підприємства.

Тема 1.5. Витрати підприємства на виробництво та реалізацію продукції

Сутність витрат підприємства. Види витрат та їх характеристика. Операційні витрати та їх класифікація. Витрати іншої операційної діяльності. Витрати, пов'язані з інвестиційною діяльністю підприємства. Фінансові витрати підприємства. Собівартість продукції та її види. Нормативна, планова та фактична собівартість. Виробнича і повна собівартість. Сутність та значення системи «директ-костинг». Поняття калькуляції собівартості продукції. Аналіз собівартості продукції по статтях калькуляції. Шляхи зниження собівартості продукції підприємства. Система та функції управління витратами підприємства. Сутність та види мотивації праці на підприємствах. Мотиваційні фактори, що впливають на рівень витрат виробництва.

Тема 1.6. Формування, розподіл та використання прибутку підприємства

Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства. Формування валового та операційного прибутку підприємства. Прибуток від реалізації продукції, робіт та послуг. Методи розрахунку прибутку від реалізації. Сутність і методи обчислення показників рентабельності. Розподіл і використання прибутку підприємства. Використання чистого прибутку підприємства. Тезаврація прибутку. Нерозподілений прибуток підприємства та його використання.

Тема 1.7. Оподаткування підприємств

Сутність податків, їх функції та види. Система оподаткування підприємств та її становлення в Україні. Оподаткування прибутку підприємств: становлення та чинний порядок оподаткування прибутку. Платежі за ресурси. Плата за землею. Єдиний податок для платників четвертої групи. Податок на нерухомість. Непрямі податки, що їх сплачують підприємства. Вплив непрямих податків на фінансово-господарську діяльність підприємств. Мито. Акцизний податок. Податок на додану вартість. Збори і цільові відрахування, які сплачують підприємства. Місцеві податки і збори. Оподаткування суб'єктів малого підприємництва.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕОБОРОТНИХ ТА ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ, ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ОЗДОРОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 2.1. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів підприємств

Сутність основних засобів та їх відтворення. Показники стану та ефективності використання основних засобів. Сутність і склад капітальних вкладень. Джерела і порядок фінансування капітальних вкладень. Фінансування ремонту основних засобів. Знос та амортизація основних засобів. Методика та методи нарахування амортизаційних відрахувань. Способи здійснення інвестиційної діяльності підприємств: самофінансування, лізинг, кредитування. Джерела фінансування відтворення основних засобів. Сутність лізингу як особливої форми фінансування активної частини основних засобів підприємства. Учасники та механізм укладення лізингової угоди. Лізинговий платіж: складові та порядок нарахування.

Тема 2.2. Організація фінансування потреби підприємства в обігових коштах

Сутність і основи організації обігових коштів. Склад і структура обігових засобів. Класифікація і принципи організації обігових коштів. Необхідність і методи визначення потреби в обігових коштах. Нормування обігових коштів для створення виробничих запасів. Нормування обігових коштів у незавершеному виробництві і витратах майбутніх періодів. Нормування обігових коштів для створення запасів готової продукції. Джерела формування обігових коштів. Власні джерела формування обігових коштів. Використання банківських кредитів для формування обігових коштів. Залучення коштів інших суб'єктів господарювання. Показники наявності, стану і використання обігових коштів та шляхи прискорення їх обертання. Вплив розміщення обігових коштів на фінансовий стан підприємства.

Тема 2.3. Кредитування підприємств

Необхідність та суть кредитування підприємств. Класифікація кредитів. Банківське кредитування. Види банківського кредиту та їх характеристика. Умови та порядок надання банківського кредиту. Способи погашення основної суми боргу та відсотків. Небанківське кредитування підприємств. Комерційне кредитування підприємств. Лізингове кредитування підприємств. Іпотечний кредит. Державне кредитування підприємств. Кредитування

підприємств за рахунок коштів міжнародних фінансово-кредитних установ. Процедура отримання кредиту підприємством та оформлення кредитної угоди. Особливості погашення кредиту.

Тема 2.4. Оцінка фінансового стану підприємств

Оцінка фінансового стану підприємства, її необхідність і значення. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства. Фінансова звітність підприємств. Показники фінансового стану підприємства. Оцінка майнового стану підприємства. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства. Оцінка фінансової стійкості підприємства. Оцінка ринкової стійкості підприємства. Оцінка ділової активності підприємства. Оцінка рентабельності та прибутковості підприємства. Оцінка позицій підприємства на ринку цінних паперів.

Тема 2.5. Фінансове планування та прогнозування на підприємстві

Короткострокове фінансове планування: план доходів і витрат, плановий баланс, оперативний фінансовий план. Платіжний календар. Касовий план. Довгострокове фінансове планування: план інвестицій, план інвестування та фінансування. Фінансове планування як розробка прогнозних показників (планів) для бюджетування. Види фінансових планів. Завдання бюджетування у складі системи фінансового планування на підприємстві. Бюджетування – найефективніший метод гнучкого поточного планування, що враховує особливості підприємства. Принципи бюджетування. Встановлення контролю за надходженням і витрачанням коштів підприємства через систему бюджетів. Система бюджетів підприємства: первинний бюджет, основний бюджет (сукупність основних бюджетів), часткові бюджети (бюджети підрозділів, бюджети окремих витрат тощо). Методика гнучкого бюджетування, види гнучких бюджетів. Методика складання фіксованих бюджетів, види фіксованих бюджетів. Методи складання бюджетів: на основі фактичного рівня попереднього періоду; на основі технічних нормативів. Поняття бюджетного контролю. Контроль відхилень у бюджетному плануванні.

Тема 2.6. Банкрутство та фінансова санація підприємств

Банкрутство. Методи прогнозування банкрутства. Способи запобігання банкрутству. Приховане, фіктивне та навмисне банкрутство. Фінансова санація підприємства, її економічний зміст та порядок проведення. Фінансова криза на підприємстві: симптоми та фактори, що її спричиняють. Класична модель фінансової санації. Контролінг. План санації. Санаційний аудит: сутність та етапи проведення. Аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства, що перебуває в кризі. Аудит фінансової сфери підприємства. Аналіз ситуації підприємства на ринках факторів виробництва та збуту готової продукції. Аналіз сильних і слабких місць на підприємстві. Акт аудиторської перевірки. Форми фінансової санації. Фінансові джерела санації підприємств. Внутрішні джерела фінансової санації. Санація із залученням коштів власників підприємства. Участь кредиторів у санації боржника. Участь персоналу в санації підприємства. Державна фінансова підтримка санації підприємств. Економіко-правові аспекти санації та банкрутства підприємств.

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВ. ДОХОДИ І ВИТРАТИ

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 1

ТЕМА: ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ МАТЕРІАЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА

Мета роботи: систематизація і закріплення знань щодо організації фінансів підприємств сфери матеріального виробництва.

Завдання для виконання роботи

1. З'ясувати сутність та функції фінансів підприємства.
2. З'ясувати організацію фінансової роботи на підприємстві.
3. З'ясувати структуру фінансової служби підприємства та функціональні обов'язки її спеціалістів.
4. Аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства за показниками його фінансових результатів.

Завдання для самостійної роботи. *Опрацювати наступні питання:*

1. Основи організації фінансів підприємств залежно від форми власності та сфери діяльності.
2. Структура фінансової служби підприємства та функціональні обов'язки її спеціалістів.
3. Основні принципи організації фінансів підприємств: саморегулювання, самокупність, самофінансування.

Порядок опрацювання завдань

Місце проведення занять: навчальна аудиторія (згідно розкладу).

Місце та час отримання консультацій: кафедра фінансів, банківської справи та страхування (згідно з графіком).

Обладнання та матеріали: конспект лекцій, рекомендована література та посадові інструкції фінансиста, начальника фінансового відділу, фінансового директора.

Методичні вказівки до виконання 3-го завдання практичної роботи

Організація фінансової служби на підприємстві, а також роль кожного її підрозділу залежать від розміру підприємства та виду його діяльності. Структура фінансової служби підприємства об'єднує усі служби або усіх співробітників, зайнятих управлінням фінансами підприємства, і тих, між ким розподілено функціональні обов'язки, пов'язані з виконанням головних фінансових завдань.

Для характеристики організаційної структури фінансової служби фінансово-промислових груп або холдингів (рис. 1.1) слід відзначити одну їхню суттєву рису – низький рівень децентралізації. Така особливість зумовлюється централізацією управління фінансів на рівні центрального апарату і потребою збереження повноважень приймати стратегічні рішення на найвищому рівні.

На основі теоретичних відомостей та фактичних даних об'єкта дослідження, необхідно охарактеризувати:

- організаційну структуру фінансового відділу підприємства;
- функціональні обов'язки спеціалістів фінансової служби;
- завдання, напрямки та зміст фінансової роботи підприємства;
- правове та нормативне забезпечення фінансової діяльності підприємства.

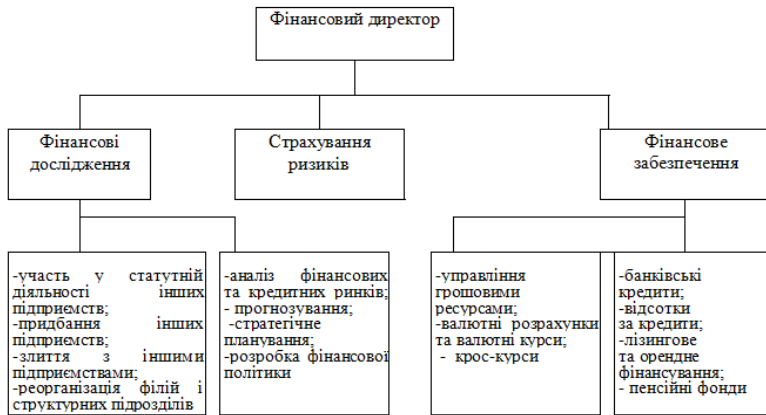

Рис. 1.1. Організація фінансової служби на великих підприємствах

Оцінювання основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства здійснюється за показниками його фінансових результатів.

Методика аналізу основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства наведена у таблиці 1.1.

За результатами аналізу необхідно:

- зробити висновки стосовно величини та динаміки наведених в таблиці показників;
- визначити фактори та причини зміни в обсягах досліджуваних показників;
- оцінити тенденції змін фінансово-економічних показників діяльності підприємства в цілому.

Методичні вказівки до виконання 4-го завдання практичної роботи

Оцінювання основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства необхідне для того, щоб одержати певну кількість основних, найінформативніших параметрів, які дають об'єктивну та точну картину фінансово-господарського стану підприємства.

З метою виявлення тенденцій розвитку підприємства проводиться аналіз основних фінансових показників за даними Форми № 1 та № 2 за два останні періоди (роки). Оцінку та аналіз основних показників необхідно здійснювати методом горизонтального (часового) аналізу, суть якого полягає в порівнянні кожної позиції звітності з відповідним показником за попередні періоди та визначенні відхилення значення показника поточного періоду від відповідного значення показника попередніх періодів.

Основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства «...», тис. грн.

Показники	Код рядка	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
				абсолютне	відносне
1	2	3	4	р.4-р.3	(р.4/р.3*100) - 100
1. Чистий дохід від реалізації продукції					
2. Собівартість реалізованої продукції					
3. Валовий прибуток					
4. Фінансовий результат від операційної діяльності					
5. Фінансовий результат до оподаткування					
6. Чистий прибуток					
7. Валюта балансу					
8. Власний капітал					
9. Залучений капітал					
10. Необоротні активи					
11. Оборотні активи					

*Звернути увагу, що у Формі № 1 відображена інформація на початок та кінець звітного періоду. Для аналізу слід брати середнє значення, тобто: (значення на початок року + значення на кінець року) /2

Питання для дискусії

1. Основи організації фінансів підприємств залежно від форми власності та сфери діяльності.
2. На виконання яких завдань спрямована фінансова діяльність підприємства?
3. За якими основними напрямками здійснюється фінансова робота на підприємстві?
4. Охарактеризуйте поточну та фінансову роботу на підприємстві.
5. Дайте характеристику аналізу та контролю фінансової діяльності підприємства.
6. Назвіть головні завдання фінансового менеджменту.
7. Яке має значення управління фінансами підприємств?

Тестові завдання для перевірки знань

1. *Фінанси підприємств – це...*

- а) грошові кошти підприємства;
- б) кредитні ресурси;
- в) економічні відносини, які виникають в процесі створення підприємства, отримання і розподілу грошових доходів, формування і використання фондів грошових коштів;
- г) грошові фонди підприємства.

2. *Матеріальною базою фінансів підприємств є:*

- а) грошові відносини між суб'єктами господарювання;
- б) виробництво;
- в) фонди грошових коштів;
- г) фінансові ресурси;
- д) фінансові інструменти.

3. *Об'єктом фінансів підприємств є:*

- а) грошові відносини між суб'єктами господарювання та державою;
- б) виробництво;
- в) фонди грошових коштів;
- г) фінансові ресурси;
- д) фінансові інструменти.

4. Принципи організації фінансів підприємств:

- а) єдність;
- б) стабільність;
- в) фінансова самостійність;
- г) фінансові резерви.

5. Організація фінансів підприємств базується на:

- а) фінансових розрахунках;
- б) економічних розрахунках;
- в) самокупності та самофінансуванні;
- г) прогнозних розрахунках.

6. Функції фінансів підприємств:

- а) контрольна, розподільча;
- б) соціальна, економічного стимулювання;
- в) фінансова та виробнича;
- г) соціально-культурна та контрольна.

7. Фінансова робота на підприємстві здійснюється за такими напрямками:

- а) фінансове планування;
- б) поточна та оперативна фінансова робота;
- в) маркетингова діяльність;
- г) аналіз та контроль фінансової діяльності підприємства;
- д) всі відповіді правильні;
- е) правильна відповідь А, Б, Г.
- є) правильна відповідь А, В, Г.

8. Управління фінансами підприємств – це:

- а) управління грошовими відносинами у сфері формування, розподілу, використання фінансових ресурсів з метою найбільш ефективного їх застосування;
- б) управління виробничим процесом з метою отримання максимального прибутку;
- в) управління збутовою діяльністю підприємства з метою отримання максимального прибутку;
- г) управління діяльністю підприємства з метою отримання максимального прибутку.

9. До напрямів фінансової роботи на підприємстві не належить:

- а) фінансове планування і прогнозування;
- б) поточна фінансово-економічна робота;
- в) аудит;
- г) аналіз та контроль господарської діяльності.

10. Фінансова діяльність – це:

- а) діяльність органів державної влади в сфері фінансів;
- б) функція держави;
- в) система заходів в області фінансів;
- г) система використання різних форм і методів для забезпечення функціонування підприємств.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2

ТЕМА: КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: СКЛАДОВІ ТА СТРУКТУРА

Мета роботи: систематизація і закріплення знань щодо формування капіталу підприємств сфери матеріального виробництва.

Завдання для виконання роботи

1. З'ясувати сутність грошових фондів підприємства, порядок їх формування та напрями використання.
2. З'ясувати сутність фінансових ресурсів підприємства: склад, джерела формування та напрями використання.
3. Проаналізувати склад, структуру та динаміку власного капіталу підприємства.
4. Проаналізувати склад, структуру та динаміку капіталу підприємства.

Завдання для самостійної роботи. *Опрацювати наступні питання:*

1. Основні джерела формування фінансових ресурсів підприємства.
2. Напрями використання фінансових ресурсів підприємства.

Порядок опрацювання завдань

Місце проведення занять: навчальна аудиторія (згідно розкладу).

Місце та час отримання консультацій: кафедра фінансів, банківської справи та страхування (згідно з графіком).

Обладнання та матеріали: конспект лекцій, рекомендована література.

Методичні вказівки до виконання 3-го завдання практичної роботи.

Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства слід проводити за даними Форми 1 «Баланс» (Розділ 1 Пасиву) та за методикою, наведеною в табл. 2.1:

Після таблиці слід проаналізувати:

- які статті входять до складу власного капіталу досліджуваного підприємства?
- яку частку займає кожна складова у загальній сумі власного капіталу?
- як змінився склад та структура власного капіталу у звітному періоді порівняно з попереднім?
- які причини та наслідки змін у складі і структурі власного капіталу досліджуваного підприємства.

Таблиця 2.1

Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства «...»

Показники	Код рядка	Базовий рік		Звітний рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	абсолютне, тис. грн.	відносне, %
1. Статутний капітал	2						
2. Пайовий капітал							
3. Додатковий капітал							

4. Капітал у дооцінках						
5. Резервний капітал						
6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)						
7. Неоплачений капітал						
8. Вилучений капітал						
Всього власного капіталу			100	100		

Методичні вказівки до виконання 4-го завдання практичної роботи

Аналіз складу, структури та динаміки капіталу підприємства слід проводити за даними Форми 1 «Баланс» та за методикою, наведеною в табл. 2.2:

Після таблиці слід проаналізувати:

- які статті входять до складу власного, позикового та залученого капіталу досліджуваного підприємства?
- яку частку займає кожна складова у загальній сумі капіталу?
- як змінився склад та структура капіталу за аналізований період?
- які причини та наслідки змін у складі і структурі капіталу досліджуваного підприємства?

Таблиця 2.2

Аналіз складу, структури та динаміки капіталу підприємства «...»

Показники	Базовий рік		Звітний рік		Відхилення	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	абсолютне,	відносне,
					тис. грн	%
I. Власний капітал						
Статутний капітал						
Додатковий капітал						
Капітал у дооцінках						
Резервний капітал						
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)						
Неоплачений капітал						
Вилучений капітал						
Усього власного капіталу						
II. Залучений та позичений капітал						
Довгострокові зобов'язання						
Короткострокові кредити банків						
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги						
Поточні зобов'язання за розрахунками:						
з бюджетом						
зі страхування						

з оплати праці						
Інші поточні зобов'язання						
Усього залучених та позичених коштів						
Всього капіталу		100		100		

Питання для дискусії

1. Які є види грошових фондів підприємства?
2. Які є основні джерела формування фінансових ресурсів?
3. Що відображає резервний капітал підприємства?
4. Що входить до складу позикових фінансових ресурсів?
5. Які напрями використання сформованих фінансових ресурсів?

Тестові завдання для перевірки знань

1. Грошові фонди – це:

- а) відокремлена частина грошових коштів;
- б) відокремлена частина грошових коштів, які мають цільове призначення;
- в) наявні грошові кошти на підприємстві;
- г) грошові кошти на поточних рахунках та в касі підприємства.

2. До складу залучених фінансових ресурсів входять:

- а) довгострокові кредити;
- б) середньострокові кредити;
- в) короткострокові кредити;
- г) кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги;
- д) всі відповіді правильні.

3. Фінансові ресурси підприємства – це...

- а) активи підприємства;
- б) грошові фонди та кошти, які знаходяться у розпорядженні підприємства;
- в) виручка від реалізації продукції;
- г) кредити банків.

4. Джерело формування власних фінансових ресурсів:

- а) статутний капітал;
- б) короткострокові банківські кредити;
- в) інвестиції;
- г) страхові відшкодування.

5. До складу власного капіталу підприємства належать:

- а) короткострокові банківські кредити;
- б) довгострокові банківські кредити;
- в) внески засновників до статутного капіталу;
- г) бюджетне фінансування.

6. До складу залучених джерел формування фінансових ресурсів підприємства не належать:

- а) кредиторська заборгованість;
- б) довгострокові банківські кредити;
- в) кошти, мобілізовані на фінансовому ринку;
- г) амортизаційні відрахування.

7. Цінний папір, який підтверджує дольову участь у статутному фонді:

- а) облігація;
- б) вексель;
- в) акція;
- г) ощадний сертифікат.

8. Цінний папір, що посвідчує зобов'язання повернути власнику номінальну вартість його та фіксований відсоток у передбачений строк:

- а) облігація;
- б) вексель;
- в) акція;
- г) ощадний сертифікат.

9. Грошові надходження підприємства – це:

- а) дохід від товарообмінних операцій підприємства;
- б) грошові кошти, які після первинного розподілу надходять до централізованих фондів;
- в) кошти, які надходять у касу та на поточні й інші банківські рахунки підприємств;
- г) податковий кредит, який виникає в результаті придбання сировини.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 3

ТЕМА: ОРГАНІЗАЦІЯ ГОТІВКОВИХ ТА БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Мета роботи: систематизація і закріплення знань щодо організації готівкових та безготівкових розрахунків на підприємстві.

Завдання для виконання роботи

1. З'ясувати порядок здійснення готівкових операцій на підприємстві.
2. З'ясувати порядок відкриття підприємствами рахунків в банківських установах..
3. З'ясувати порядок здійснення безготівкових операцій на підприємстві.
4. Виконати завдання 3.1–3.7.

Завдання для самостійної роботи. *Опрацювати наступні питання:*

1. Порядок відкриття, використання та закриття рахунків в національній та іноземній валюті.
2. Розрахунки пластиковими картками.

Порядок опрацювання завдань

Місце проведення занять: навчальна аудиторія (згідно розкладу).

Місце та час отримання консультацій: кафедра фінансів, банківської справи та страхування (згідно з графіком).

Обладнання та матеріали: конспект лекцій, рекомендовані джерела інформації.

Джерела:

1. Інструкція НБУ про ведення касових операцій у національній валюті в Україні від 25.09.2018 № 103 (із змінами та доповненнями).
2. Інструкція НБУ про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах від 12.11.2003 № 492 (із змінами та доповненнями).
3. Інструкція НБУ про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті від 21.01.2004 № 22 (із змінами та доповненнями).

Задачі та методичні вказівки до виконання 4-го завдання практичної роботи

Задача 3.1. Визначте суму залишку на поточному рахунку підприємства станом на кінець операційного дня 11.02., якщо:

- а) ліміт залишку каси складає 100 грн;
- б) термін здачі готівкових надходжень до каси банку – щоденно;
- в) залишок коштів на початок операційного дня 11.02. – 1 000 грн на основі даних:
 - 1) протягом операційного дня 11.02. поточного року підприємство отримало готівкову виручку від реалізації готової продукції у сумі 1580 грн;
 - 2) попереднього дня, 10.02. до каси підприємства внесено невикористану частину коштів, виданих на господарські потреби – 250 грн та компенсовано витрати на відрядження, згідно з наявними проїзними документами - 360 грн.
 - 3) для виплати заробітної плати 11.02. підприємство відклало депозитні кошти у сумі 125 000 грн та відсотки, нараховані згідно з договором;
 - 4) депозитний рахунок було відкрито 04.01. поточного року на невизначений термін,
 - 5) відсоткова ставка за договором – 15 % річних;
 - 6) нарахована заробітна плата у сумі 55 000 грн. На видачу заробітної плати підприємство отримало готівки за чеком – 46 200 грн. Одночасно в банк надійшли платіжні доручення на перерахування до бюджету податку з доходів фізичних осіб – 7 200 грн, та єдиного соціального внеску до Пенсійного фонду 25500 грн.

Методичні вказівки. Для розв'язання задачі необхідно врахувати вимоги Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні від 25.09.2018 № 103 (із змінами та доповненнями), що затверджене постановою правління Національного банку України від 15.12.2004 р. № 637 (зі змінами та доповненнями) та Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, що затверджена постановою Правління Національного банку України від 21.01.2004р. № 22 (зі змінами та доповненнями).

Суму відсотків, що нарахована на депозит, можна розрахувати за формулою:

$$B = \frac{K \times C \times D}{100\% \times 365},$$

де B – відсотки за депозитним вкладом;

C – установлена договором річна відсоткова ставка за депозитом;

D – кількість календарних днів у періоді нарахування.

Задача 3.2. Визначити залишок коштів на рахунку на кінець операційного дня 08.05., якщо:

- 1) залишок коштів на поточному рахунку підприємства на початок дня 05.05. склав 10 тис. грн.;
- 2) 07.05. покупцем перераховано кошти за поставлену продукцію у сумі 4 200 тис. грн;
- 3) Нарахована 7.05. заробітна плата склала 1 200 тис. грн;
- 4) утримано з заробітної плати – 206 тис. грн, у тому числі 177 тис. грн. – податок на доходи фізичних осіб;
- 5) надано в банк платіжні доручення на перерахування єдиного соціального внеску (нарахування на заробітну плату та суми утримань).
- 6) 08.05. на поточний рахунок надійшли кошти як передплата у сумі 600 тис. грн;
- 7) 08.05. було надано в банк заяву на відкриття акредитиву у сумі 450 тис. грн.

Методичні вказівки. Під час розв'язання задачі необхідно керуватися методичними вказівками до задачі 3.1.

Задача 3.3. Залишок коштів на поточному рахунку підприємства на початок операційного дня складав 70 500 грн, ліміт готівки каси, встановлений підприємством – 150 грн здавання надлишкових коштів у банк – щоденно. **Визначити суму залишку на рахунку в банку на 31.01. поточного року, якщо:**

- 1) з банківського рахунку 25.01. поточного року списано кошти на оплату матеріалів для виробничих потреб – 3 350 грн;
- 2) з каси підприємства 26.01. поточного року видано готівкові кошти для придбання товарів – 14 650 грн;
- 3) 30.01. надано в банк платіжне доручення для оплати за товари на 30000 грн;
- 4) водій підприємства 30.01. надав постачальнику розрахунковий чек, виписаний 27.10. попереднього року для придбання товарів на суму 14.150 грн.

Методичні вказівки. Згідно з Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, сума готівкового розрахунку підприємства з іншим підприємством (підприємцем) через їх каси, не має перевищувати 10 тис.грн протягом одного дня. Тому операція 2 задачі буде проведена через касу тільки частково, а сума, що перевищує встановлений законодавством ліміт, буде перерахована в безготівковому порядку.

Крім того, врахувати, що Інструкцією про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, встановлено строк дії розрахункового чека, який видається фізичній особі для одноразового розрахунку.

Задача 3.4. **Визначити суму коштів на поточному рахунку підприємства на кінець періоду, якщо:**

- 1) сума виручки від реалізації продукції за звітний період – 48 750 грн;
- 2) перераховано за сировину і матеріали – 31 375 грн;
- 3) отримано імпорتنі товари – 16 870 грн;
- 4) ПДВ, сплачений за товари при перетині митного кордону – 3 545 грн;
- 6) виплачено заробітну плату – 4 600 грн;
- 7) депоновано заробітну плату – 525 грн;
- 8) перераховано обов'язкові платежі до бюджету – 1 817 грн;
- 9) аудиторською фірмою надано послуги – 5 000 грн, перераховано за спожиті послуги – 4 500 грн;
- 10) сплачено податки – 4 700 грн;
- 11) оплачено послуги банку – 1 180 грн;
- 12) кошти на поточному рахунку на початок звітнього періоду – 2 565 грн;
- 13) отримано орендну плату за здане в оренду приміщення – 2 500 грн.

Методичні вказівки. Під час розв'язання задачі необхідно керуватися методичними вказівками до задачі 3.1., а у розрахунок включити тільки ті операції, які супроводжуються рухом грошових коштів.

Задача 3.5. **Розрахувати коефіцієнт ліквідності грошового потоку підприємства, якщо:**

- 1) сума виручки від реалізації продукції за звітний період – 50 000 грн;
- 2) отримано імпорتنі товари, контрактна вартість яких складає 15 000 грн;
- 3) ПДВ, сплачений за товари при перетині митного кордону – 3 180 грн;
- 4) виплачено заробітну плату – 4 600 грн;

- 5) депоновано заробітну плату – 500 грн;
- 6) перераховано обов'язкові платежі до бюджету – 1 800 грн;
- 7) надано консульській послуги – 4 500 грн;
- 8) сплачено податки – 3 200 грн;
- 10) оплачено послуги банку – 1000 грн;
- 11) кошти на поточному рахунку на початок звітного періоду – 2 565 грн.

Методичні вказівки. Під час розв'язання задачі необхідно зробити розрахунки за формулою: $KЛгп = Н_{жк} - (З_2 - З_1) / В_{жк}$,

де $KЛгп$ – коефіцієнт ліквідності грошового потоку;

$Н_{жк}$ – надходження грошових коштів;

$З_2$ – залишок коштів на кінець періоду;

$З_1$ – залишок коштів на початок періоду;

$В_{жк}$ – витрачання грошових коштів.

Задача 3.6. З'ясувати стан дебіторської та кредиторської заборгованості підприємств, якщо:

- 1) підприємством "Ардо" поставлено 20.01. підприємству "Славута" власної продукції на суму 26 000 грн з попередньою частковою оплатою 10.01. 11 800 грн.;
- 2) 15.01. підприємством "Борис" надано підприємству "Ардо" послуги на суму 14 400 грн;
- 3) в оплату боргу підприємством "Ардо" 26.01. виписано на підприємство "Борис" вексель на суму 15 000 грн;
- 4) підприємство "Борис" 12.01. отримало від підприємства "Славута" сировину на суму 150 000 грн. За поставку перераховано 88 000 грн 14.01., а 27.01. в оплату боргу підприємству "Славута" передано вексель підприємства "Ардо". 29.01. цей вексель передано підприємству "Ардо".

Методичні вказівки. Для розв'язання задачі необхідно проаналізувати надходження та витрати по кожному підприємству окремо. Оскільки мова йде про операції між трьома контрагентами, то в результаті загальна сума дебіторської заборгованості має дорівнювати сумі кредиторської заборгованості.

Задача 3.7. Розрахувати ліміт залишку каси підприємства "Тріоль" на основі показників діяльності за останні три місяці, зазначених у таблиці 3.1.:

Таблиця 3.1

Вихідні дані для розрахунку ліміту залишку каси підприємства "Тріоль"

№	Показники	Місяці		
		травень	червень	липень
1	Виручка, грн	17500	16800	19070
	Зокрема готівкова виручка, що надійшла в касу, грн	9600	8563	9789
2	Виплачено готівкою, грн	4560	3254	3884
3	Кількість робочих днів	17	21	22

Методичні вказівки Ліміт каси підприємства встановлюють на підставі розрахунку середньоденного надходження готівки до каси або її середньоденної видачі з каси, за рішенням керівника підприємства або уповноваженої ним особи, без врахування сум, що спрямовуються на оплату праці. Для підприємств, які мають строк здавання готівки в

банк щодня або наступного дня від дня її надходження до каси, ліміт встановлюється у розмірах, що потрібні для забезпечення їх роботи на початку робочого дня, але не більше розміру середньоденного надходження готівки до каси (за три будь-які місця постіль з останніх дванадцяти).

Питання для дискусії

1. Які документи подають для відкриття поточних рахунків до установи банку?
2. Якою сумою законодавчо обмежується обсяг готівкових розрахунків для підприємств в Україні?
3. Яких розрахунків не стосується обмеження при готівкових розрахунках?
4. Які недоліки та переваги при готівковій формі розрахунків?
5. Як встановлюється ліміт каси?
6. Що передбачає платіжна дисципліна?
7. За які порушення згідно з чинним законодавством України до підприємств застосовуються штрафні санкції?
8. Які є штрафні санкції за порушення розрахункової і платіжної дисципліни?

Тестові завдання для перевірки знань

1. Безготівкові розрахунки – це:

- a) розрахунки, які здійснюються готівкою;
- б) розрахунки за бартером;
- в) розрахунки за допомогою чеків;
- г) розрахунки, які здійснюються за допомогою записів на рахунках у банках.

2. Вкажіть правильне визначення терміна «платіжне доручення»:

- a) документ, що містить доручення чекодавця банку перерахувати з його рахунка певну суму коштів;
- б) письмове боргове зобов'язання, яке дає право вимагати від боржника сплати відповідної суми;
- в) письмове доручення власника рахунка перерахувати відповідну суму зі свого рахунка на рахунок отримувача коштів;
- г) комбінований документ, який містить вимогу постачальника та доручення платника;
- д) платіжний документ, який використовується для здійснення примусового списання (стягнення) коштів з рахунків платників стягувачами, яким закон надає право таких дій.

3. Платіжна вимога-доручення – це:

- a) розрахунковий документ, що містить доручення банку покупця банкові постачальника здійснити оплату рахунків постачальника;
- б) письмове боргове зобов'язання, яке дає право вимагати від боржника сплати відповідної суми;
- в) розрахунковий документ, що містить доручення чекодавця банкові щодо здійснення платежу;
- г) комбінований розрахунковий документ, який складається з двох частин: вимоги постачальника до покупця про оплату поставленої йому продукції; доручення платника банкові про перерахування з його рахунка коштів на рахунок одержувача;
- д) це платіжний документ, який використовується для здійснення примусового списання (стягнення) коштів з рахунків платників стягувачами, яким закон надає право таких дій.

4. Платіжна вимога – це:

- a) розрахунковий документ, що містить вимогу стягувача (утримувача за договірною списання) до банку платника здійснити без погодження з платником переказ коштів на рахунок отримувача;
- б) розрахунковий документ, що містить доручення банку покупця банкові постачальника здійснити оплату рахунків постачальника;

в) комбінований документ, який містить вимогу постачальника й доручення платника;
 г) розрахунковий документ, який містить доручення чекодавця банкові здійснити платіж;

д) немає правильної відповіді.

5. *Розрахунковий чек – це:*

а) розрахунковий документ, в якому вказано конкретний платіж;

б) доручення банку покупця банкові постачальника оплатити рахунки постачальника;

в) форма розрахунку, за якої банк-емітент за дорученням клієнта має здійснити платіж;

г) письмове розпорядження чекодавця банкові, який його обслуговує, сплатити чекодержателю вказану в чеку суму коштів;

д) розрахунковий документ, що містить вимогу постачальника та доручення платника.

6. *Готівкові розрахунки – це:*

а) списання коштів з рахунків платника;

б) розрахунки, за яких платіж не гарантується;

в) розрахунки, які здійснюються між покупцем і постачальником, що перебувають в одному регіоні;

г) платежі готівкою між підприємствами за реалізовану продукцію;

д) надходження і платежі готівкою юридичних і фізичних осіб в процесі господарської діяльності.

7. *Документальне оформлення касових операцій здійснюється за допомогою наступних документів:*

а) прибутковий касовий ордер;

б) видатковий касовий ордер;

в) платіжна відомість;

г) грошовий чек;

е) розхідна накладна;

є) правильна відповідь А, Б, Г, Е;

ж) правильна відповідь А, Б, В, Г.

8. *При розрахунку ліміту каси підприємства визначають суму надходжень (видатків) готівки за:*

а) будь-які три місяці підряд з дванадцяти, які передують місяцю, в якому встановлюють ліміт каси;

б) будь-які шість місяців підряд з дванадцяти, які передують місяцю, в якому встановлюють ліміт каси;

в) будь-які дев'ять місяців підряд з дванадцяти, які передують місяцю, в якому встановлюють ліміт каси;

г) будь-який місяць з дванадцяти, який передує місяцю, в якому встановлюють ліміт каси;

д) немає правильної відповіді.

9. *Ліміт залишку готівки в касі – це:*

а) граничний розмір суми готівки, що може залишатися в касі в позаробочий час;

б) кошти, які є в наявності підприємства;

в) граничний розмір суми готівки, що може знаходитися в касі в робочий час;

г) сума коштів, які необхідно здавати на поточний рахунок.

10. *Ліміт каси підприємство встановлює за рішенням керівника на підставі:*

а) розрахунку середньотижневого надходження готівки до каси або її середньотижневої видачі з каси;

б) розрахунку середньоденного надходження готівки до каси або її середньоденної видачі з каси;

в) розрахунку середньодекадного надходження готівки до каси або її середньодекадної видачі з каси;

г) розрахунку середньомісячного надходження готівки до каси або її середньомісячної видачі з каси;

д) немає правильної відповіді.

11. *Вексельна форма розрахунків – це...*

а) письмове розпорядження власника рахунка банкові переказати відповідну суму зі свого рахунка на рахунок отримувача коштів;

б) письмове зобов'язання боржника сплатити певну суму грошових коштів своєму кредитору у встановлений термін;

в) розрахунки між постачальником і платником за рахунок задепонованих коштів;

г) немає правильної відповіді.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №4

ТЕМА: ГРОШОВІ НАДХОДЖЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Мета роботи: систематизація і закріплення знань щодо формування грошових надходжень підприємств залежно від видів діяльності; доходів підприємства та методів планування виручки від реалізації товарів, робіт та послуг; ціноутворення на підприємстві.

Завдання для виконання роботи

1. З'ясувати склад і класифікацію грошових надходжень підприємств відповідно до виду діяльності.
2. З'ясувати поняття доходів підприємства від реалізації продукції.
3. З'ясувати поняття доходів від фінансової та інвестиційної діяльності.
4. Ознайомитися з методами планування виручки від реалізації продукції, робіт та послуг.
5. Ознайомитися з поняттям ціни та її функціями, складовими елементами ціни продукції та методами ціноутворення на підприємстві.
6. Виконати завдання 4.1–4.12.

Завдання для самостійної роботи. *Опрацювати наступні питання:*

1. Порядок проведення готівкових розрахунків на підприємстві.
2. Ведення касової книги.
3. Санкції за порушення розрахунково-платіжної та касової дисципліни.
4. Штрафні санкції в господарських відносинах (неустойка, штраф, пеня): умови та методика нарахування

Порядок опрацювання завдань

Місце проведення занять: навчальна аудиторія (згідно розкладу).

Місце та час отримання консультацій: кафедра фінансів, банківської справи та страхування (згідно з графіком).

Обладнання та матеріали: конспект лекцій, рекомендована література.

Задача 4.1. Класифікувати наведені нижче операції щодо видів діяльності.

№ з/п	Операція	Вид діяльності
1	Надійшла сума авансу від замовника	
2	Нарахована амортизація основних засобів	
3	Сплачені дивіденди акціонерам	

4	Оплачений рахунок постачальника за матеріали, що надійшли в попередньому місяці	
5	Перераховані кошти як внесок у спільне підприємство	
6	Отримані кошти в касу з банку для виплати зарплати	
7	Сплачений податок на прибуток	
8	Придбані акції	
9	Сплачений штраф за порушення терміну поставки	
10	Погашена довгострокова позика банку	
11	Отримані дивіденди	
12	Реалізовані нематеріальні активи	
13	Оплачено розрахунково-касове банківське обслуговування	
14	Реалізовані понаднормативні виробничі запаси	
15	Переоцінені залишки коштів в іноземній валюті	
16	Сплачені відсотки за кредит	
17	Поставлено продукцію на умовах бартеру	

Задача 4.2. На основі наведених даних визначити грошові надходження в розрізі видів діяльностей підприємства.

Операція	Обсяг надходжень, грн.
реалізовано продукцію	3500
надано послуги	2500
отримано дохід від реалізації основних фондів	3400
здійснено для замовників ремонтні роботи	5650
отримано дохід від інвестицій в асоційовані підприємства	1000
отримано дохід від реалізації іноземної валюти	350
одержано пені, штрафи, неустойки	250
отримано дохід від спільної діяльності	500
отримані відсотки за облігаціями	650

Задача 4.3. *Визначте суму іншого операційного доходу, якщо:*

- а) дохід від реалізації готової продукції – 200 000 грн;
- б) дохід від реалізації основних засобів – 50 000 грн;
- в) дохід від реалізації іноземної валюти – 30 000 грн;
- г) дохід від неопераційної курсової різниці – 5 000 грн;
- д) дохід від списання кредиторської заборгованості – 6 000 і грн;
- е) одержані штрафи за невиконання умов договору – 4 000 грн;
- ж) дохід від реалізації МШП – 2 000 грн;
- з) дохід від безоплатно одержаних необоротних активів – 30 000 грн.

Задача 4.4. *Визначте суму доходу від фінансових операцій підприємства, якщо:*

- 1) одержані гранти, субсидії – 24 500 грн;
- 2) одержані дивіденди – 8 000 грн;
- 3) дохід від реалізації іноземної валюти – 7 000 грн;
- 4) дохід від неопераційної курсової різниці – 4 500 грн;
- 5) дохід від спільної діяльності – 18 200 грн;

- 6) дохід від реалізації нематеріальних активів – 5 000 грн;
 7) відсотки, одержані за облігаціями та іншими цінними паперами – 3 200 грн.

Задача 4.5. Визначте суму доходу від іншої діяльності підприємства, якщо:

- 1) дохід від ліквідації оборотних активів – 4 000 грн;
 2) дохід від реалізації основних засобів – 2 3000 грн;
 3) дохід від інвестицій в асоційовані і дочірні підприємства – 7 000 грн;
 4) дохід від операційної курсової різниці – 7 500 грн;
 5) дохід від списання кредиторської заборгованості – 18 200 грн;
 6) дохід від реалізації нематеріальних активів – 2 400 грн;
 7) дохід від безоплатно отриманих оборотних активів – 12 700 грн.

Задача 4.6. Підприємство "Мрія" відвантажило ПАТ «Промінь» продукції на загальну суму 34 000 грн. В оплату поставки ПАТ «Промінь» оформило вексель з терміном оплати 3 місяці під 24 % річних. Через місяць підприємство "Мрія" розрахувалося цим векселем із заводом "Алмаз" за надані послуги.

Визначити суму контракту між підприємством "Мрія" та "Алмаз". Який додатковий прибуток отримає завод "Алмаз" у результаті цього контракту?

Методичні вказівки. При розв'язанні задачі необхідно враховувати, що відсотки за векселем нараховуються щомісячно. Таким чином сума контракту включатиме номінальну вартість векселя і відсотки за весь термін його дії.

Задача 4.7. Визначити виручку від реалізації продукції методом прямого розрахунку, якщо річний випуск продукції складає 3240 одиниць продукції, собівартість одиниці продукції – 340 грн., прибуток – 50 грн.

Методичні вказівки. При розв'язанні задач 4.7– 4.9 необхідно використовувати методи планування виручки, що представлені на рис. 4.1.

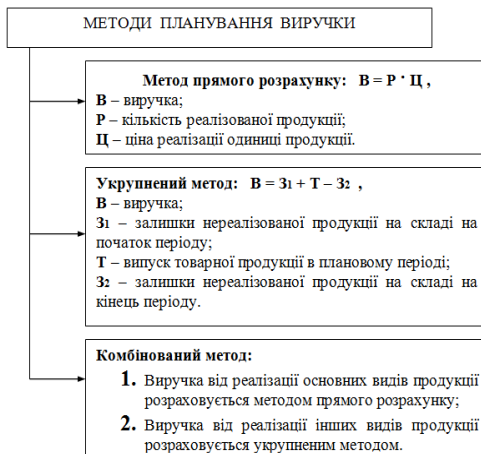

Рис. 4.1. Методи планування виручки та механізм їх застосування

Задача 4.8. Визначити виручку від реалізації продукції укрупненим методом, якщо річний випуск продукції складає 4500 одиниць продукції, очікувані залишки готової продукції на складі на початок року складають 80 одиниць, на кінець року – 90 одиниць продукції, ціна реалізації за одиницю продукції – 480 грн.

Задача 4.9. Визначити виручку від реалізації продукції комбінованим методом, якщо річний випуск продукції складає 4500 одиниць продукції, очікувані залишки готової продукції на складі на початок року складають 80 одиниць, на кінець року – 90 одиниць продукції, ціна реалізації за одиницю продукції – 480 грн.

Задача 4.10. Собівартість підакцизного товару складає 30 грн, планова рентабельність 40%, торгова націнка встановлена в розмірі 15%, акциз 24%. Визначити роздрібну ціну та проаналізувати складові ціни.

Задача 4.11. Собівартість підакцизного товару складає 25 грн, планова рентабельність 30%, торгова націнка встановлена в розмірі 10%, акциз 20%. Визначити роздрібну ціну та проаналізувати складові ціни.

Задача 4.12. Собівартість товару складає 30 грн, планова рентабельність 40%, торгова націнка встановлена в розмірі 15%. Визначити роздрібну ціну та проаналізувати складові ціни.

Методичні вказівки. При розв'язанні задач 4.10–4.12 на розрахунок ціни продукції необхідно використовувати формули:

$$1. \quad C_1 = C + П,$$

де C_1 – ціна продукції (ціна виробника продукції);

C – собівартість продукції;

$П$ – прибуток.

$$2. \quad C_2 = C + П + ПДВ,$$

де C_2 – ціна продукції з податком на додану вартість;

$ПДВ$ – податок на додану вартість.

$$3. \quad C_3 = C + П + АЗ + ПДВ,$$

де C_3 – ціна продукції з акцизним збором і податком на додану вартість.

4. Повну роздрібну ціну продукції можна розрахувати за формулою:

$$C_4 = C + П + АЗ + ПДВ + ТН,$$

де C_4 – роздрібна ціна продукції; $ТН$ – торгова націнка.

Питання для дискусії

1. Які доходи формують доходи від звичайної діяльності суб'єкта господарювання?
2. Назвіть джерела внутрішніх грошових надходжень.
3. Які фактори впливають на розмір виручки від реалізації продукції в сфері виробництва?
4. Назвіть складові виручки від реалізації продукції.
5. Назвіть види відшкодування, що включаються до виручки від реалізації продукції, робіт, послуг.
6. На чому базується система ціноутворення в ринковій економіці?
7. Які функції виконує ціна в ринковій економіці?
8. Які фактори впливають на ціноутворення на підприємстві?

9. За якими цінами згідно з чинним законодавством України підприємства можуть продавати товари і послуги?
10. Як формуються оптова та роздрібна ціни промислового підприємства?

Тестові завдання для перевірки знань

1. *Грошові надходження підприємств – це:*

- а) виручка від реалізації продукції;
- б) грошові надходження від фінансових операцій;
- в) сукупність надходжень коштів за реалізовану продукцію, виконувани роботи, послуги, а також виконання інших господарських операцій у процесі операційної, фінансової й інвестиційної діяльності підприємства, які надходять на поточні й інші рахунки підприємств у банках і в касу підприємства;
- г) прибуток підприємства;
- д) немає правильної відповіді.

2. *До доходів від операційної діяльності належать доходи від:*

- а) реалізації нематеріальних активів;
- б) реалізації продукції;
- в) безкоштовно отриманих активів;
- г) реалізації необоротних активів;
- д) немає правильної відповіді.

3. *До доходів від фінансових операцій належать:*

- а) одержані пені, штрафи, неустойки;
- б) одержані гранти та субсидії;
- в) дохід від списання кредиторської заборгованості;
- г) дивіденди, отримані від фінансово-кредитних установ;
- д) виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)

4. *Як визначається зміст фінансової діяльності?*

- а) діяльність, яка зумовлює зміну розміру і складу власного і позичкового капіталів підприємства;
- б) придбання і реалізація необоротних активів, а також фінансових інвестицій, які не є складовими грошових коштів;
- в) операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу;
- г) надходження від первинного розміщення цінних паперів;
- д) немає правильної відповіді.

5. *Операційна діяльність – це:*

- а) сукупність операцій з придбання та продажу довготермінових активів, а також поточних інвестицій, що не є еквівалентами грошових коштів;
- б) сукупність операцій, які зумовлюють зміни величини та складу власного і позичкового капіталів;
- в) основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, крім інвестиційної та фінансової;
- г) діяльність, пов'язана з кредитуванням підприємства;
- д) немає правильної відповіді.

6. *Дохід (виручка) від реалізації продукції – це:*

- а) вартість відвантаженої покупцям продукції;
- б) сума грошових коштів за реалізовану продукцію, які надійшли в касу або на рахунок підприємства у банку;
- в) сума грошових коштів за реалізовані оборотні та необоротні активи підприємства;
- г) грошові надходження від основної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства;
- д) немає правильної відповіді.

7. *Доходи (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначаються:*

- а) касовим методом і методом «цільового прибутку»;
- б) касовим методом і методом нарахування;
- в) методами нарахування та прямого розрахунку;
- г) методами нарахування і «цільового прибутку»;
- д) немає правильної відповіді.

8. *Існують такі методи планування виручки:*

- а) метод прямого розрахунку;
- б) метод непрямого розрахунку;
- в) комбінований метод;
- г) укрупнений метод;
- д) спрощений метод;
- е) правильна відповідь А, В, Г.

є) правильна відповідь Б, Г, Д.

9. *Складовими виручки від реалізації продукції, робіт, послуг є:*

- а) фонд оплати праці;
- б) амортизаційний фонд;
- в) фонд відшкодування;
- г) фонд розвитку підприємства;
- д) прибуток;
- е) правильна відповідь Б, Г, Д;
- є) правильна відповідь А, В, Д;
- ж) всі відповіді правильні.

10. *На розмір виручки від реалізації продукції впливають фактори у сфері виробництва:*

- а) обсяг виробництва;
- б) ритмічність відвантаження;
- в) асортимент продукції;
- г) кількість продукції;
- д) форми розрахунків;
- е) правильна відповідь А, В, Г;
- є) правильна відповідь Б, Г, Д;
- ж) всі відповіді правильні.

11. *Ціни виконують наступні функції:*

- а) обліково-вимірювальну;
- б) контрольну;
- в) розподільну;
- г) регулюючу;

- д) стимулюючу;
- е) всі відповіді вірні;
- є) правильна відповідь Б, Г, Д;
- ж) відповідь правильна А, В, Д;

12. *Оптова ціна включає:*

- а) собівартість і прибуток;
- б) собівартість, прибуток і ПДВ, якщо не підакцизний товар;
- в) собівартість, прибуток, акцизний податок і ПДВ, якщо підакцизний товар;
- г) тільки собівартість продукції;
- д) немає правильної відповіді.

13. *Які елементи формують роздрібну ціну продукції?*

- а) собівартість і прибуток;
- б) собівартість, прибуток і непрямі податки;
- в) собівартість, валовий прибуток, непрямі податки, торгова націнка;
- г) витрати обігу;
- д) немає правильної відповіді.

14. *До внутрішніх факторів, що впливають на ціноутворення промислового підприємства належать:*

- а) собівартість і рівень прибутку;
- б) виключно собівартість;
- в) виключно рівень прибутку;
- г) собівартість і непрямі податки;
- д) собівартість, рівень прибутку і непрямі податки.

15. *Ціни, що визначаються підприємством самостійно:*

- а) договірні ціни;
- б) вільні ціни;
- в) централізовано фіксовані;
- г) централізовано регульовані;
- д) немає правильної відповіді.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 5

ТЕМА: ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВА НА ВИРОБНИЦТВО І РЕАЛІЗАЦІЮ ПРОДУКЦІЇ

Мета роботи: систематизація і закріплення знань щодо витрат підприємств на виробництво і реалізацію продукції.

Завдання для виконання роботи

1. З'ясувати види витрат підприємства.
2. Собівартість продукції: склад, види та порядок планування.
3. Виконати завдання 5.1–5.20.

Завдання для самостійної роботи. *Опрацювати наступні питання:*

1. Сутність та значення системи «директ-костинг».
2. Поняття калькуляції собівартості продукції.

3. Шляхи зниження собівартості продукції підприємства.
4. Система та функції управління витратами підприємства.
5. Мотиваційні фактори, що впливають на рівень витрат виробництва.

Порядок опрацювання завдань

Місце проведення занять: навчальна аудиторія (згідно розкладу).

Місце та час отримання консультацій: кафедра фінансів, банківської справи та страхування (згідно з графіком).

Обладнання та матеріали: конспект лекцій, рекомендована література.

Завдача 5.1. Визначити цехову, виробничу і повну собівартість продукції, виготовленої в січні, за таких даних:

1. вартість витраченої сировини – 200 тис. грн;
2. заробітна плата основних робітників – 15 тис. грн;
3. нарахування на заробітну плату основних робітників – 0,33 тис. грн;
4. витрати на утримання обладнання цехів підприємства – 1,8 тис. грн;
5. амортизація будівлі виробничого корпусу – 2,7 тис. грн;
6. витрати на оренду приміщення офісу – 1,9 тис. грн;
7. заробітна плата адміністративно-управлінського персоналу – 1,1 тис. грн;
8. витрати, пов'язані з дослідженням ринку – 1,5 тис. грн;
9. витрати на оплату енергії, спожиту підприємством під час виготовлення продукції – 1,75 тис. грн.

Завдача 5.2. Плановий місячний кошторис витрат підприємства подано в таблиці. Передбачається, що до інших витрат входять втрати від браку – 0,6 тис. грн, сплачена на рік вперед орендна плата за приміщення офісу – 44,4 тис. грн, з яких на витрати поточного місяця будуть віднесені 3,7 тис. грн (44,4 тис. грн : 12 міс.), сума сплачених працівникам відпускних – 3,6 тис. грн. Крім того, у результаті впровадження нової технологічної лінії планується зменшити залишки незавершеного виробництва на 20 тис. грн. Загальний обсяг поза виробничих витрат (адміністративних і пов'язаних зі збутом) очікується на рівні 32 тис. грн. Обчислити повну планову місячну собівартість продукції підприємства.

Елементи витрат	Значення, тис. грн.
Матеріальні витрати	458,4
Заробітна плата	178
Відрахування на соціальні заходи	66,8
Амортизація основних засобів	76
Інші витрати	48,6
Сумарні витрати на виробництво	827,8

Завдача 5.3. Підприємство виготовляє три види продукції в таких обсягах: А – 1000 тис. шт., Б – 800 тис. шт., В – 1100 тис. шт. Собівартість виготовлення одиниці продукції А – 400 грн, Б – 580 грн, В – 460 грн. Обчислити річну собівартість товарної продукції підприємства.

Завдача 5.4. Обсяг товарної продукції в минулому році становив 12400 тис. грн. Частка витрат на виробництво в одній гривні товарної продукції – 0,9 грн. У плановому році

передбачається збільшити обсяг виробництва на 12 % за рахунок впровадження нової техніки. При цьому буде досягнуто економію в розмірі 130 тис. грн. Умовно-постійні витрати в минулому році становили 3000 тис. грн, а у зв'язку зі збільшенням обсягу виробництва вони збільшаться на 5 %. Виявити вплив факторів на собівартість товарної продукції і зміну рівня витрат на виробництво 1 грн товарної продукції.

Методичні вказівки. Розв'язувати задачу слід в такій послідовності:

1. розрахувати плановий обсяг виробництва товарної продукції;
2. визначити собівартість товарної продукції за рівнем витрат на її виробництво минулого року;
3. зміну умовно-постійних витрат у плановому році;
4. розрахувати собівартість товарної продукції підприємства з урахуванням дії факторів;
5. розрахувати рівень витрат на виробництво 1 грн товарної продукції у плановому періоді;
6. знайти зміну загального рівня витрат на виробництво 1 грн товарної продукції

Задача 5.5. Підприємство протягом кварталу виробляє два види продукції: А – обсягом 300 од., Б – обсягом 410 од. Заробітна плата основних робітників, зайнятих на виробництві продукції А, – 3200 грн, Б – 2845 грн. Витрати на утримання машин і устаткування – 1300 грн. Визначити суму витрат на утримання машин і устаткування, що припадають на одиницю виробленої продукції видів А і Б.

Задача 5.6. Визначити вплив на собівартість продукції збільшення обсягу її випуску на 30 %, якщо сумарні умовно-постійні витрати становлять 11 тис. грн, собівартість товарної продукції до збільшення обсягу випуску – 29 тис. грн.

Задача 5.7. Визначити витрати на 1 грн товарної продукції і відсоток зниження собівартості продукції за даними таблиці.

Річний обсяг випуску продукції, шт., за період		Собівартість одиниці продукції, грн., за період		Оптова ціна одиниці продукції, грн.
базовий	плановий	базовий	плановий	
2500	2800	60	58	65

Задача 5.8. У звітному періоді собівартість товарної продукції становить 800 тис. грн, питома вага основної заробітної плати виробничих робітників у ній – 27 %, матеріальних витрат – 49 %. На плановий період передбачено підвищення продуктивності праці одного робітника на 3 %, середньої заробітної плати – на 1 %, а зниження матеріальних витрат – на 5 %. Визначити, як зміниться собівартість товарної продукції у плановому періоді.

Задача 5.9. Обчислити беззбитковий обсяг виробництва продукції за такими даними: виробнича потужність підприємства – 500 тис. од. продукції; чиста виручка від реалізації продукції – 7000 тис. грн; постійні витрати – 2800 тис. грн, змінні на виробництво 500 тис. од. продукції – 3050 тис. грн.

Задача 5.10. Визначити розмір цехової, виробничої та повної собівартості продукції за такими даними:

1. витрати на оплату праці збутового персоналу – 30000 грн;
2. витрати на оренду приміщення виробничого цеху – 15000 грн;
3. витрати сировини та матеріалів – 250000 грн;
4. витрати енергії, спожитої на технологічні цілі – 10000 грн;
5. витрати на відрядження директора підприємства – 1000 грн;
6. витрати енергії, спожитої на загальногосподарські цілі – 3100 грн;
7. витрати на оплату праці основних виробничих робітників – 16000 грн;
8. витрати на утримання адміністративного персоналу – 6500 грн;
9. витрати на утримання приміщення фірмового магазину підприємства – 13500 грн;
10. амортизація виробничого обладнання – 2300 грн.

Задача 5.11. Річна виробнича потужність підприємства – 300 тис. од. продукції. Постійні витрати підприємства – 450 тис. грн, змінні – 540 тис. грн. Ціна, за якою підприємство може продати продукцію на ринку, – 45 грн (без ПДВ). Визначити, як зміниться безбитковий обсяг виробництва, якщо за тієї ж ціни реалізації змінні витрати на один виріб збільшаться на 10 %.

Задача 5.12. До річних витрат підприємства входять витрати на оплату праці основних робітників – 125 тис. грн, витрати сировини та матеріалів – 310 тис. грн, адміністративні витрати – 200 тис. грн, витрати на збут – 80 тис. грн. Річна потужність підприємства – 10 тис. од. продукції, виручка від їх реалізації – 810 тис. грн. Обчислити безбитковий обсяг виробництва продукції підприємства.

Задача 5.13. Собівартість товарної продукції – 35 тис. грн. Визначити, як вплине на собівартість продукції збільшення обсягу її випуску на 24 %, якщо сумарні умовно-постійні витрати підприємства становлять 14 тис. грн.

Задача 5.14. Визначити витрати на 1 грн товарної продукції і процент зниження собівартості продукції у плановому періоді за даними таблиці.

Виріб	Обсяг річного випуску, шт., за період		Собівартість одиниці продукції, грн., за період		Оптова ціна одиниці продукції, грн.
	базовий	плановий	базовий	плановий	
А	3100	3400	65	63	69
Б	2850	2760	47	48	50

Задача 5.15. У звітному кварталі собівартість товарної продукції підприємства становила 950 тис. грн, питома вага основної заробітної плати виробничих робітників у ній – 24 %, матеріальних витрат – 51 %. Передбачається, що у плановому періоді продуктивність праці одного працюючого підвищиться на 2 %, середня заробітна плата – на 0,9 %, а матеріальні витрати зменшаться на 3,5 %. Визначити, як зміниться собівартість товарної продукції підприємства у плановому періоді.

Задача 5.16. У звітному періоді на підприємстві одержано економію матеріалів за рахунок норм витрат на 12 % і за рахунок зниження цін на 5 %. Собівартість товарної продукції становила 345 тис. грн, витрати на матеріали – 197 тис. грн. Визначити вплив цих чинників

на собівартість продукції і можливе значення собівартості товарної продукції в майбутньому році.

Задача 5.17. Обсяг товарної продукції у минулому році становив 13500 тис. грн. Одна гривня товарної продукції містить 0,89 грн витрат на виробництво. У плановому році передбачається збільшити обсяг виробництва на 11 % за рахунок впровадження нової техніки. При цьому буде досягнуто економії у 125 тис. грн. Умовно-постійні витрати в минулому році становили 3100 тис. грн, а у зв'язку із зростанням обсягу виробництва вони збільшаться на 4,5 %. Визначити вплив факторів на собівартість товарної продукції та зміну рівня витрат на виробництво 1 грн товарної продукції.

Задача 5.18. За звітними даними собівартість товарної продукції підприємства становила 120,6 тис. грн, у тому числі на сировину й матеріали – 80,8 тис. грн. На наступний рік планується зекономити матеріали за рахунок зниження норм споживання на 8 % і знизити ціни на сировину й матеріали на 3 %. Визначити вплив зазначених чинників на собівартість продукції, а також можливу собівартість товарної продукції у плановому році.

Задача 5.19. За звітний рік на підприємстві обсяг товарної продукції становив 15 млн грн, її собівартість – 12 млн грн, у тому числі заробітна плата з відрахуваннями на соціальні потреби – 4,8 млн грн, матеріальні ресурси – 6,0 млн грн. Частка постійних витрат у собівартості продукції дорівнює 50 %. У плановому році передбачається за рахунок реалізації організаційно-технічних заходів збільшити обсяг товарної продукції на 15 %, підвищити продуктивність праці на 10 %, середню заробітну плату – на 8 %. Норми витрат матеріальних ресурсів у середньому знизяться на 5 %, а ціни на них збільшаться на 6 %. Визначити планову собівартість товарної продукції і планові витрати на 1 грн товарної продукції.

Задача 5.20. Підприємство виробляє дитячі трикотажні вироби і реалізує їх у своєму кіоску на ринку за ціною 15,70 грн. за одиницю (включно з ПДВ). Постійні витрати цеху складають:

оренда приміщення	2160,0 грн. на рік;
загальновиробничі витрати	2260,0 грн. на квартал;
витрати зі збуту продукції	385,0 грн. на місяць;
оплата відсотків за користування банківськими кредитами	420,0 грн. за квартал;
адміністративні витрати	8300,0 грн. за рік.

Змінні витрати на 1 одиницю продукції визначені за калькуляцією у таких розмірах:

вартість сировини і матеріалів	12,15 грн.
заробітна плата виробничих робітників	0,6 грн.;
електроенергія для виробництва	0,1 грн.;
інші виробничі витрати	0,15 грн.

Визначити обсяг виробництва продукції на місяць для забезпечення беззбиткової діяльності підприємства. Точку беззбитковості розрахувати за формулою:

$$T_{\sigma} = \frac{B_{\text{пост.}}}{B - B_{\text{зм.}} - \text{ПДВ}}$$

де $B_{\text{пост}}$ – постійні витрати за розрахунковий період;

V – виручка від реалізації однієї одиниці продукції;

$V_{зм}$ – сума змінних витрат на 1 одиницю продукції;

ПДВ – сума податку на додану вартість на 1 одиницю продукції.

Питання для дискусії:

1. Сутність витрат підприємства.
2. Собівартість продукції та її види.
3. Поняття калькуляції собівартості продукції.
4. Шляхи зниження собівартості продукції підприємства.
5. Мотиваційні фактори, що впливають на рівень витрат виробництва.

Тестові завдання для перевірки знань

1. *Витрати підприємства від операційної діяльності за функціональною залежністю поділяються на:*

- а) виробництво, управління, збут;
- б) операційні, виробничі, збутові;
- в) операційні, адміністративні, збутові;
- г) операційні, виробничі, невиробничі.

2. *До загально виробничих витрат підприємства включають:*

- а) вартість сировини та основних матеріалів;
- б) витрати на опалення, освітлення, водопостачання та інші витрати на утримання виробничих приміщень;
- в) витрати на вдосконалення технології та організації виробництва;
- г) витрати на рекламу та дослідження ринку.

3. *Повна собівартість продукції підприємства формується з таких елементів, як:*

- а) нерозподілений прибуток;
- б) непрямі податки;
- в) собівартість реалізованої продукції, адміністративні витрати та витрати на реалізацію;
- г) грошові дивіденди.

4. *Витрати на збут включають:*

- а) витрати на зв'язок, плату за розрахунково-касове обслуговування;
- б) витрати на передпродажну підготовку;
- в) витрати на транспортування, перевалку і страхування продукції;
- г) витрати на охорону і безпеку праці, охорону навколишнього середовища.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 6

ТЕМА: АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Мета роботи: систематизація і закріплення знань щодо формування, розподілу та використання прибутку підприємства.

Завдання для виконання роботи

1. Освоїти порядок формування фінансових результатів діяльності підприємства.

2. Виконати завдання 6.1–6.13.

Завдання для самостійної роботи. *Опрацювати наступні питання:*

1. Тезаврація прибутку.
2. Нерозподілений прибуток підприємства та його використання.
3. Дослідити частку прибуткових підприємств в Україні за останні 5 років.

Порядок опрацювання завдань

Місце проведення занять: навчальна аудиторія (згідно розкладу).

Місце та час отримання консультацій: кафедра фінансів, банківської справи та страхування (згідно з графіком).

Обладнання та матеріали: конспект лекцій, рекомендована література.

Завдача 6.1. Провести аналіз формування та використання прибутку підприємства.

Методичні вказівки. Аналіз проводиться за даними Форми № 2 «Звіт про фінансові результати» за два періоди. Аналіз формування та використання прибутку здійснюється з метою виявлення факторів (доходів та витрат), що впливають на суму чистого прибутку підприємства. Методика проведення аналізу наведена в таблиці 6.1.

Таблиця 6.1

Аналіз формування та використання прибутку підприємства

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1	3	4	р.4-р.3	(р.4/р.3*100) -100
1.Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)				
2.Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)				
3. Валовий: прибуток				
збиток				
4. Інші операційні доходи				
5. Адміністративні витрати				
6. Витрати на збут				
7. Інші операційні витрати				
8.Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток				
збиток				
9. Дохід від участі в капіталі				
10. Інші фінансові доходи				
11. Інші доходи				
12. Фінансові витрати				
13. Втрати від участі в капіталі				
14. Інші витрати				
15. Фінансові результати до оподаткування:				
прибуток				
збиток				

16. Податок на прибуток				
17. Чистий фінансовий результат				
прибуток				
збиток				

Після таблиці зробити висновки щодо:

- величини доходів та витрат підприємства;
- впливу отриманих доходів та здійснених витрат на суму чистого прибутку (збитку) досліджуваного підприємства.

Задача 6.2. За даними Звіту про фінансові результати (Форма № 2) взуттєвої фабрики за звітний рік визначити:

- *чистий дохід від реалізації продукції;*
- *валовий прибуток;*
- *фінансовий результат від операційної діяльності (операційний прибуток, збиток);*
- *фінансовий результат до оподаткування (прибуток, збиток);*
- *фінансовий результат після оподаткування (чистий прибуток, збиток).*

Дані для розрахунків (у тис. грн.):

Дохід (виручка) від реалізації продукції	10743,2
Податок на додану вартість	498,5
Інші вирахування з доходу	214,8
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	
Собівартість реалізованої продукції	6648,3
Валовий прибуток	
Інші операційні доходи	7434,3
Адміністративні витрати	1090,5
Витрати на збут	66,7
Інші операційні витрати	8119,3
Прибуток від операційної діяльності	
Інші доходи	24,8
Фінансові витрати	37,1
Інші витрати	34,8
Прибуток до оподаткування	
Податок на прибуток	
Прибуток після оподаткування (чистий прибуток)	

Задача 6.3. Визначити величину прибутку підприємства за розрахунковий період, враховуючи такі показники його виробничо-господарської діяльності, тис. грн.:

1. Обсяг продажу виробленої продукції (включно ПДВ)	6890,0
2. Витрати на виробництво реалізованої продукції	4130,0
3. Адміністративні витрати	780,0
4. Витрати на збут продукції	50,0
5. Дивіденди від придбаних акцій інших підприємств	10,0

6. Дохід від оренди майна підприємства	25,0
--	------

Задача 6.4. *Визначити прибуток від надання послуг (виконання робіт) з автотранспортом (операційної діяльності), а також кінцевий фінансовий результат від звичайної діяльності по автотранспортному підприємству за звітний рік на підставі таких даних:*

1. Дохід від надання послуг з перевезення вантажів	173050,0 грн
2. Податок на додану вартість	
3. Витрати автогосподарства на надання послуг (виконання робіт)	121300,0 грн
4. Інші доходи (послуг по ремонту, діагностиці і технічному обслуговуванню автомобілів, відсотки від банківських депозитів тощо)	510,0 грн.

Задача 6.5. З метою поліпшення свого фінансового стану та підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності у наступному році підприємство має намір підвищити продуктивність праці персоналу і знизити поточні витрати на виробництво продукції. За попередніми розрахунками чисельність персоналу підприємства має скоротитися з 172 до 160 чоловік, а річний виробіток продукції у розрахунку на одного працівника зрости з 10920,0 до 13650,0 грн. Крім того, поточні витрати на виробництво однієї гривні продукції мають бути знижені з 84 до 76 коп.

Розрахувати приріст прибутку підприємства у наступному році у порівнянні з попереднім за рахунок підвищення продуктивності праці та зниження витрат на виробництво продукції.

Задача 6.6. Магазин здійснює торгівлю продовольчими товарами. Середній рівень надбавок, що застосовуються при реалізації товарів – 45 % до гуртово-відпускних цін (у перерахунку на роздрібну ціну товару – 31,0 %). Рівень змінних витрат обертання магазину складає 12,8 % до обсягу товарообороту. Сума постійних витрат визначена у розмірі 36000,0 грн. на рік. Визначити обсяг роздрібного товарообороту магазину на плановий рік, що забезпечить беззбиткову діяльність (точку беззбитковості).

Яким має бути товарооборот магазину, що забезпечить отримання прибутку у сумі 15000,0 грн. на рік?

Задача 6.7. *Прийміть рішення щодо доцільності зниження ціни реалізації виробу взуттєвої фабрики "Київ", якщо:*

- 1) виготовлено і реалізовано в звітному році 27 150 пар чобіт;
- 2) ціна реалізації однієї пари чобіт (без ПДВ) становить 2600 грн, а повна собівартість її виробництва та продажу – 1800 грн;
- 3) співвідношення змінних і постійних витрат на виробництво продукції дорівнює 60 і 40 %;
- 4) дослідження ринку показали, що якщо знизити ціну одного виробу на 300 грн, тобто до 2300 грн, то обсяг продажу продукції в наступному році може бути збільшений на 20 %;
- 5) виробничі потужності підприємства уможливають відповідне збільшення обсягу виробництва продукції.

Методичні вказівки Під час розв'язання задачі необхідно:

- по-перше, визначити виручку від реалізації зазначеної продукції в звітному році, використовуючи метод прямого розрахунку, відповідно до якого виручка розраховується множенням реалізаційної ціни на кількість реалізованих виробів;
- по-друге, шляхом врахування на наступний рік змін щодо ціни виробу та кількості виготовлених і реалізованих виробів треба визначити виручку від реалізації продукції в наступному році;
- по-третє, слід пам'ятати, що із зростанням обсягу виробництва прямо пропорційно зростають змінні витрати, а постійні залишаються на тому самому рівні. Таким чином, загальна собівартість продукції в наступному році зростає через збільшення суми змінних витрат;
- доцільність застосування нової цінової політики необхідно пов'язувати з сумою отриманого підприємством загального прибутку від реалізації виробів, який у цьому разі слід визначити шляхом віднімання повної собівартості від виручки. Якщо сума прибутку збільшиться, то ціну можна знижувати.

Задача 6.8. Як зміна обсягу реалізації на підприємстві ПрАТ "Буддеталь" у поточному році відносно минулого вплине на розмір прибутку від реалізації продукції, якщо:

- 1) у минулому році виручка від реалізації продукції основного виду діяльності (з ПДВ) склала 67 350 тис. грн;
- 2) витрати на виробництво та реалізацію продукції розподілялися так:
 - витрати на основні матеріали – 24 082 тис. грн;
 - сума сплачених платежів за енергоносії – 110 тис. грн;
 - заробітна плата основних робітників з нарахуваннями – 10495 тис. грн.
 - заробітна плата адміністративного персоналу з нарахуваннями – 1200 тис. грн;
 - транспортні витрати – 1351 тис. грн;
 - адміністративні витрати – 270 тис. грн;
 - амортизація основних засобів та нематеріальних активів – 2 541 тис. грн;
 - орендна плата – 515 тис. грн;
- 3) у звітному році очікується надходження на рахунки підприємства виручки від реалізації в розмірі 78 126 тис. грн.

Методичні вказівки. 1. Оскільки в умові задачі зазначається сума виручки від реалізації минулого та поточного року з ПДВ, то, перш за все, необхідно визначити чистий дохід від реалізації продукції, тобто відняти суму ПДВ.

2. Шляхом віднімання від виручки минулого року суми ПДВ та всіх витрат знаходимо суму прибутку від реалізації минулого періоду,

3. Для того щоб визначити суму прибутку звітного року, необхідно:

- визначити темп зростання виручки від реалізації;
 - здійснити розподіл усіх витрат підприємства на змінні та постійні;
 - скоригувати суму змінних витрат звітного періоду на темп зростання виручки та визначити суму прибутку поточного року за аналогією з минулим роком;
4. Тепер можна розрахувати приріст або зменшення суми прибутку. На основі проведених розрахунків зробити висновки щодо доцільності зниження обсягу реалізації.

Задача 6.9. Визначити прибуток від реалізації продукції ТОВ «Олімп» у звітному та плановому періоді, якщо:

- залишок нереалізованої продукції на початок звітнього кварталу – 25 тис. грн;
- випуск товарної продукції в поточному кварталі – 360 тис. грн;
- норма запасу залишків нереалізованої продукції на кінець звітнього періоду – 5 днів.

Передбачається, що отриманий у поточному кварталі чистий дохід від реалізації продукції буде на 18 % більший, ніж у плановому періоді. При цьому сума змінних витрат, що залежать від обсягу виробництва, у звітньому кварталі складала 142 тис. грн, а рівень сукупних витрат у цьому самому періоді становив 75 % від обсягу реалізації.

Методичні вказівки . Для знаходження прибутку від реалізації продукції необхідно визначити обсяг реалізації продукції в звітньому і плановому періоді.

Для визначення чистого доходу від реалізації продукції в звітньому кварталі необхідно скористатися укрупненим методом, формулу розрахунку виручки за яким наведено в методичних вказівках до попередньої задачі. При цьому невідомими залишаються залишки нереалізованої продукції на кінець періоду. Для їх визначення необхідно односторонній випуск товарної продукції помножити на норму запасу в днях на кінець періоду, тобто знайти показник за такою формулою: $Z_3 = T \times H / K$, де

T - товарний випуск продукції в певному періоді, грн;

H - норма запасу нереалізованої продукції на кінець періоду, днів;

K - кількість днів у періоді.

Визначивши обсяг реалізації в звітньому періоді, необхідно прийняти його за 100 % і за допомогою складеної пропорції визначити обсяг реалізації в плановому періоді. Не слід забувати про коригування суми змінних витрат на темп зростання (падіння) обсягу реалізації.

Задача 6.10. Визначте прибуток підприємства ПАТ "Спектр" від реалізації дроселів у звітньому кварталі, якщо:

- 1) виручка від реалізації продукції підприємства (дроселів) у звітньому періоді складала 4 374 тис. грн, зокрема ПДВ – 729 тис. грн;
- 2) матеріальні витрати на виробництво продукції склали 948 тис. грн;
- 3) заробітна плата персоналу підприємства – 384 тис. грн;
- 4) у звітньому періоді підприємство здійснювало відрахування до державних цільових фондів – 140 тис. грн,
- 5) амортизаційні відрахування склали 247 тис. грн;
- 6) підприємство в звітньому періоді здійснило такі види ремонту:
 - поточний ремонт верстатів на суму 21 тис. грн;
 - капітальний ремонт токарного цеху на суму 136 тис. грн;
 - модернізацію шляховимірального устаткування на суму 84 тис. грн.
- 7) сукупна балансова вартість основних засобів на початок звітнього періоду складала 2 350 тис. грн;
- 8) інші витрати на виробництво і реалізацію продукції і склали 68 тис. грн.

Методичні вказівки . Прибуток підприємства від реалізації продукції у звітньому періоді визначається шляхом віднімання від виручки суми ПДВ та всіх витрат, які можуть бути включені у собівартість виготовленої продукції.

Розв'язок задачі зводиться до визначення повної собівартості продукції. При цьому слід керуватися, у першу чергу, П(С)БО 16 "Витрати", (зі змінами і доповненнями), ст. 14 - 15 П(С)БО 7 "Основні засоби" (зі змінами і доповненнями).

Задача 6.11. Визначте прибуток від реалізації продукції в плановому періоді, якщо:

- 1) прибуток від реалізації продукції в звітному періоді – 54 тис. грн;
- 2) повна собівартість продукції в плановому періоді – 345 тис. грн;
- 3) рентабельність продукції у звітному періоді складала 16 %.

Розрахуйте вплив на прибуток змін собівартості продукції та відпускних цін, якщо в плановому періоді передбачається зростання цін виробника на продукцію підприємства на 4 %.

Методичні вказівки. Мета розв'язання задачі практичне застосування економічного методу розрахунку прибутку з використанням показника базової рентабельності. Оскільки в умові задачі зазначена базова рентабельність та прибуток у звітному періоді, то потрібно розрахувати рівень собівартості продукції у звітному періоді, а потім на основі показника базової рентабельності та планової собівартості визначити прибуток у плановому періоді. Отримане значення прибутку планового періоду необхідно скоригувати на темп зростання собівартості та відпускних цін. Як відомо, зростання собівартості негативно позначається на сумі отриманого підприємством прибутку, тобто зменшує останній, а зростання цін, навпаки, позитивно впливає, тобто збільшує прибуток від реалізації. Отже, якщо в результаті розрахунків виявиться, що собівартість продукції підприємства збільшилась, то помноживши планову собівартість на відсоток зростання собівартості, можна визначити абсолютну суму, на яку зменшилась сума прибутку.

Для того щоб визначити вплив цін виробника на продукцію, необхідно визначити чистий дохід від реалізації продукції в плановому та звітному періоді, який складається з прибутку та собівартості. Потім дохід у плановому періоді помножити на відсоток зростання цін. Загальний скоригований прибуток планового періоду визначається шляхом віднімання від прибутку, отриманого за допомогою показника базової рентабельності, суми впливу на прибуток зростання собівартості та додавання суми впливу на прибуток зростання відпускних цін.

Задача 6.12. Здійснити факторний аналіз прибутку від реалізації продукції, визначити кількісний вплив кожного з факторів на зміну величини прибутку підприємства на основі даних таблиці 6.2., (тис. грн)

Показники	Минулий рік	Звітний рік	
		Фактично в цінах минулого року	Фактично
Чистий дохід від реалізації продукції	D_0	D_{10}	D_1
Повна собівартість	S_0	$S_{1,0}$	S_1
Валовий прибуток	P_0	$P_{1,0}$	P_1

Методичні вказівки Перш ніж проводити факторний аналіз прибутку, необхідно визначити його суму та загальне абсолютне відхилення:

$$\Delta P = P_1 - P_0.$$

Потім визначаються основні чинники, розраховується їх вплив на загальну суму прибутку. Алгоритм проведення факторного аналізу прибутку такий:

- 1) визначаються основні чинники, що впливають на прибуток;
- 2) розраховується кількісний вплив кожного чинника;
- 3) проводиться балансування чинників шляхом зіставлення абсолютного відхилення прибутку із сумою впливу на прибуток окремих чинників.

Кількісний вплив чинників, що впливають на зміну суми прибутку, визначається за допомогою таких формул:

1. Вплив відпускних цін на продукцію:

$$\Delta P_1 = D_1 - D_{1,0}$$

2. Вплив зміни обсягу продукції:

$$\Delta P_2 = P_0 K, -P_0 = P_0 (S_{1,0} / S_0) - P_0;$$

3. Вплив змін у структурі продукції:

$$\Delta P_3 = P_0 (K_2 - K_1) = P_0 (D_{1,0} / D_0 - K_1);$$

4. Вплив економії від зниження собівартості:

$$\Delta P_4 = S_{1,0} - S_1;$$

5. Вплив собівартості за рахунок структурних зрушень у складі продукції:

$$\Delta P_5 = S_0 K_2 - S_{1,0}.$$

Задача 6.13. Розрахувати основні показники оцінки рентабельності за даними балансу та звіту про фінансові результати підприємства у звітному та минулому періодах.

Методичні вказівки Основними показниками оцінки рентабельності підприємства:

- 1) коефіцієнт рентабельності продажу ($K_{пр}$):

$$K_{пр} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}},$$

- 2) коефіцієнт рентабельності основної діяльності ($K_{од}$):

$$K_{од} = \frac{\text{Валовий прибуток від реалізації продукції}}{\text{Собівартість реалізованої продукції}},$$

- 3) коефіцієнт рентабельності власного капіталу ($K_{вк}$):

$$K_{вк} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}},$$

- 4) коефіцієнт рентабельності усього капіталу підприємства (K_k):

$$K_k = \frac{\text{Чистий Прибуток}}{\text{Загальна сума капіталу підприємства}},$$

Питання для дискусії:

1. Дайте характеристику поняття «прибуток» у законодавстві України.
2. Розкрити значення прибутку в ринковій економіці.
3. Яка тенденція в Україні щодо частки прибуткових підприємств?
4. Розкрийте порядок формування чистого прибутку підприємства.
5. Коло зацікавлених осіб в максимізації прибутку?
6. Що являє собою система розподілу прибутку?
7. Які онди цільового призначення, що створюються в результаті розподілу прибутку?

Тестові завдання для перевірки знань

1. Прибуток підприємства як показник використовується для визначення:

- а) вартісного обсягу виробленої підприємством продукції;
- б) вартісного обсягу витрат підприємства на виробництво продукції;
- в) вартісного обсягу одержаного доходу від реалізації виробленої продукції;
- г) обсягу перевищення вартості реалізованої продукції над її собівартістю;
- д) немає правильної відповіді.

2. До функцій прибутку належать:

- а) регулююча;
- б) оціночна;
- в) вимірювальна;
- г) розподільча;
- д) стимулююча
- е) всі відповіді правильні;
- є) правильна відповідь Б, Г, Д;
- ж) правильна відповідь А, В, Д.

3. За характером відображення в обліку прибуток поділяється на:

- а) валовий прибуток;
- б) бухгалтерський прибуток;
- в) чистий прибуток;
- г) економічний прибуток;
- д) всі відповіді правильні;
- е) правильна відповідь А, Б, В;
- є) правильна відповідь Б, Г.

4. За характером використання прибуток поділяється на:

- а) прибуток від операційної діяльності;
- б) нерозподілений прибуток;
- в) прибуток від фінансової діяльності;
- г) розподілений прибуток;
- д) всі відповіді правильні;
- е) правильна відповідь А, В;
- є) правильна відповідь Б, Г.

5. Валовий прибуток розраховується як різниця між:

- а) обсягом товарної продукції та її повною собівартістю;
- б) обсягом реалізованої продукції та її повною собівартістю;
- в) чистою виручкою від реалізації продукції та її собівартістю;
- г) обсягом валових доходів та обсягом валових витрат;
- д) немає правильної відповіді.

6. Якщо від чистого доходу відняти собівартість реалізованої продукції, то

отримаємо:

- а) прибуток від операційної діяльності;
- б) прибуток від звичайної діяльності до оподаткування;
- в) валовий прибуток від реалізації продукції;
- г) чистий прибуток.

7. Метод планування прибутку за показником витрат на 1 гривню продукції може застосовуватись підприємством:

- а) для розрахунку прибутку від реалізації всієї продукції;

- б) для розрахунку прибутку від реалізації продукції невеликого асортименту;
- в) для розрахунку прибутку від реалізації продукції виключно одного виду продукції;
- г) всі відповіді неправильні.

8. *Базова рентабельність визначається при використанні:*

- а) методу планування прибутку за показником витрат на 1 гривню продукції;
- б) методу прямого розрахунку;
- в) методу планування прибутку з використанням сили дії операційного важеля;
- г) всі відповіді правильні;
- д) всі відповіді неправильні.

9. *Чистий дохід розраховується шляхом:*

- а) різниці виручки від реалізації продукції та податку на прибуток;
- б) різниці виручки від реалізації продукції та собівартості продукції;
- в) різниці виручки від реалізації продукції та непрямих податків;
- г) різниці виручки від реалізації продукції та адміністративних витрат;
- д) різниці виручки від реалізації продукції та змінних витрат.

10. *Об'єктом розподілу прибутку підприємства є:*

- а) валовий прибуток;
- б) прибуток від операційної діяльності підприємства;
- в) чистий прибуток;
- г) бухгалтерський прибуток.

11. *Прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, в першу чергу направляється на:*

- а) соціальний розвиток;
- б) виробничий розвиток;
- в) споживання;
- г) виплату дивідендів;
- д) всі відповіді неправильні.

12. *Інформація про формування прибутку підприємства відображається у таких формах фінансової звітності:*

- а) баланс;
- б) звіт про рух грошових коштів;
- в) звіт про фінансові результати;
- г) звіт про власний капітал.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 7

ТЕМА: ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Мета роботи: систематизація і закріплення знань щодо оподаткування підприємств сфери матеріального виробництва.

Завдання для виконання роботи

1. Опрацювати порядок нарахування і сплати прямих податків.
2. Опрацювати порядок нарахування і сплати непрямих податків.
3. Виконати завдання 7.1– 7.15.

Завдання для самостійної роботи. *Опрацювати наступні питання:*

1. Особливості оподаткування підприємств України.
2. Прямі та непрямі податки, інші збори та відрахування, що їх сплачують підприємства.
3. Місцеві збори та відрахування.
4. Зарубіжний досвід у сфері оподаткування підприємств.
5. Досвід провідних країн світу в оподаткуванні прибутку підприємств.

Порядок опрацювання завдань

Місце проведення занять: навчальна аудиторія (згідно розкладу).

Місце та час отримання консультацій: кафедра фінансів, банківської справи та страхування (згідно з графіком).

Обладнання та матеріали: конспект лекцій, рекомендовані джерела інформації.

Джерела:

1. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2756 – IV / Голос України від 04. 12 2010р. №229-230 (зі змінами та доповненнями).
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 8073-X від 07.12.1984 (зі змінами та доповненнями).

Задача 7.1. Визначте розмір фінансової відповідальності платника податку за наявність таких порушень:

1. неподання декларації про прибуток;
2. неподання розрахунку податку про прибуток;
3. неподання платіжного доручення на перерахування податку до бюджету.

При цьому платники податку не мають на момент перевірки бухгалтерських звітів і балансів, декларацій і розрахунків за відповідні періоди. За наслідками перевірки виявлено заниження суми податку у розмірі 6009 грн.

Задача 7.2. Розрахуйте суму витрат, на яку буде зменшено оподатковуваний дохід і заповніть декларацію, якщо ваше підприємство:

- витратило кошти на підготовку ведення виробництва і реалізацію продукції за квартал 227896 грн.;
- відрахувало кошти на охорону праці 10780 грн.;
- добровільно перерахувало 4% оподаткованого прибутку бюджетній організації;
- витратило на утримання та експлуатацію житлового фонду (перебуває на балансі) 12300 грн.;
- виплатило нараховані проценти за борговими зобов'язаннями 7481 грн.;
- виплатило заробітну плату 11678 грн.

Задача 7.3. Розрахуйте суму доходу і заповніть декларацію про прибуток, якщо Ваше підприємство:

- отримало емісійний дохід 123000 грн.;
- отримало складське приміщення після ліквідації корпорації «Реверс» у рахунок погашення боргу за корпоративними правами за ліквідаційною вартістю 34000 грн.;
- отримало оргтехніку загальною балансовою вартістю 15000 грн. за програмою міжнародної технічної допомоги;
- отримало неустойку в розмірі 5000 грн.

Задача 7.4. Визначити суму ПДВ, яка підлягає сплаті до бюджету, і заповнити декларацію, якщо підприємство «Соматек» випустило в обіг акції загальною вартістю 120000 грн. здійснило операції з реєстрації акцій загальною сумою 79000 грн., передало основні засоби балансовою вартістю 98000 грн. у рахунок внеску до статутного капіталу корпорації «Аура».

Задача 7.5. В якому випадку і як Ви заповните декларацію про прибуток, якщо:

- сума бюджетного відшкодування ПДВ, яку не повернуто платнику з бюджету на момент подання декларації про податок на прибуток, – 20 тис. грн.;
- кошти, отримані відділом реєстрації держадміністрації за надання послуг з державної реєстрації підприємств, – 10 тис. грн.;
- амортизація витрат з основних засобів – 102 тис. грн.

Задача 7.6. Підприємство «Стир» реалізувало продукцію виробничого призначення на суму 120000 грн.; виробів медичного призначення на суму 23000 грн.; збудувало 100-квартирний будинок за кошти фізичних осіб, кошторисною вартістю 2 млн. грн. Підприємство здійснює оподатковувану ПДВ діяльність. Визначити розмір податкових зобов'язань з ПДВ.

Задача 7.7. Вказати, які з нижченаведених сум повинні бути включені до доходу підприємства «Алекс»:

1. Кошти, що надійшли на розрахунковий рахунок 01.07. за продукцію, відвантажену 25.06. – 17,0 тис. грн.

2. Пеня, одержана підприємством «Алекс» за непостачання йому продукції згідно з договором в розмірі 2,0 тис. грн.

3. Пеня, сплачена підприємством «Алекс» у дохід бюджету за несвоєчасні розрахунки з бюджетом 1,0 тис. грн.

4. Проценти, отримані підприємством «Алекс» в попередньому кварталі від банку за зберігання коштів на депозитному рахунку і помилково не включені до оподатковуваних доходів у I півріччі 20,0 тис. грн.

Задача 7.8. Ваше підприємство «Побутсервіс» сплатило податок на нерухомість в сумі 10 тис. грн., здійснило гарантійний ремонт телевізорів, витративши 1500 грн. (підприємство реалізувало за звітний період 10 телевізорів по 14500 грн. кожний, сплативши ПДВ). На яку суму витрат Ви зменшите дохід?

Задача 7.9. Підприємство «Продтовари» отримало тару від Ужгородського спиртзаводу на зворотній основі на суму 12 тис. грн. Після закінчення терміну позовної давності тара не була повернута. Реалізація продовольчих товарів за звітний період склала 1,2 млн. грн. Як благодійна допомога Фонду «Милосердя» передано продуктів харчування на суму 3 тис. грн. В кінці звітного періоду виплачено дивіденди на суму 23 тис. грн. Підприємство передало складське приміщення балансовою вартістю 34 тис. грн. у заставу АТ «Укр-роптбкалія». Отримано автомобіль «Таврія» як погашення дебіторської заборгованості через господарський суд від МП «Норт» вартістю 6 тис. грн. Визначити розмір податкових зобов'язань з ПДВ.

Задача 7.10. У третьому кварталі АТ «Укртехсервіс» отримало:

- дивідендів від участі в угорському підприємстві «Рата» на суму 75 тис. грн.;
- кошти з Державного інноваційного фонду з умовою реалізації проекту на суму 34 тис. грн.;
- орендну плату від «Укравто» на суму 34 тис. грн.;
- безповоротну допомогу на суму 11 тис. грн.;
- емісійний дохід на суму 12 тис. грн.
- Визначити, які види доходів належать до валових, та заповнити відповідні додатки до декларації про прибуток.

Задача 7.11. За звітний квартал Ваше підприємство виплатило дивіденди на суму 34 тис. грн. у розрахунку 40 коп. на акцію. В зв'язку з необхідністю покриття вартості підписки на акції акціонерного товариства «Торговий дім» Ваше підприємство внесло основні засоби загальною балансовою вартістю 23 тис. грн. На підбиття підсумків проведеного конкурсу на краще оформлення рекламного проспекту підприємство придбало призів на суму 820 грн., що були вручені переможцям, а також виплатило 300 грн. премій організаторам конкурсу. Підприємство є платником ПДВ. Визначити розмір податкових зобов'язань з ПДВ.

Задача 7.12. На підприємстві «Волиньавтотранс», де ви працюєте в розрахунковому відділі, було здійснено такі види витрат:

1. Витрати на придбання та ремонт службового автомобіля директора підприємства – 340 тис. грн.
2. Витрати на придбання, ремонт та модернізацію легкового автомобіля, який тимчасово надано в оренду з метою отримання позареалізаційних доходів, – 23 тис. грн.
3. Витрати на придбання спеціальних автомобілів «IVECO» як таксомоторів – 234 тис. грн.
4. Витрати на придбання партії комп'ютерів, які плануються реалізувати, 120 тис. грн.
5. Витрати на придбання та збереження бібліотеки в будинку дитячої технічної творчості – 1540 грн. Визначити, які з них будуть включені до валових.

Задача 7.13. За звітний квартал підприємство «Силует» виплатило за рахунок Резервного капіталу дивіденди 101-ій тис. акціонерів у розрахунку 30 коп. на акцію. В зв'язку з необхідністю покриття вартості підписки на акції акціонерного товариства «Український одяг» підприємство «Силует» внесло основні засоби загальною балансовою вартістю 120 тис. грн. За результатами проведеною конкурсу на краще оформлення власної бази відпочинку підприємство придбало призів на суму 948 грн., що були вручені переможцям, а також виплатило 100 грн. заохочувальних премій. Визначити розмір податкових зобов'язань з ПДВ.

Задача 7.14. Ваше підприємство має на балансі перераховані в таблиці основні засоби. Визначте їх групу. Чи можна застосовувати норми прискореної амортизації?

Назва	Група	Норма амортизації	Норми прискореної амортизації
-------	-------	-------------------	-------------------------------

Приміщення клубу			
Комп'ютер			
Копіювальна машина			
Радіотелефон			
Службова квартира			
Моторний човен			
Багаторічні насадження			

Задача 7.15. Визначити розмір бюджетного відшкодування ПДВ, якщо відомо, що ПАТ «Будсервіс» при виготовленні будівельних матеріалів за звітний квартал витратила 100 тис. грн. на придбання цементу, 12 тис. грн. на електроенергію, залізні конструкції – 50 тис. грн., транспортні витрати 12 тис. грн., амортизація 6,5 тис. грн. Продукція продавалась за оптовими цінами з рентабельністю 20%. При цьому 50% продукції продавалось в Україні і 50% у Польщі.

Питання для дискусії

1. Система оподаткування підприємств та її становлення в Україні.
2. Оподаткування прибутку підприємств: становлення та чинний порядок.
3. Особливості оподаткування підприємств України.
4. Оподаткування суб'єктів малого підприємництва.
5. Прямі та непрямі податки, інші збори та відрахування, що їх сплачують підприємства.
6. Місцеві збори та відрахування.

Тестові завдання для перевірки знань

1. За економічним змістом податки класифікують:

- а) прямі, непрямі;
- б) загальнодержавні, місцеві;
- в) податки на споживання, податки на майно, податки на доходи;
- г) розкладні, окладні.

2. До основних функцій податків належать:

- а) соціальна та контролююча;
- б) фіскальна та регулююча;
- в) економічна та фіскальна;
- г) контрольна та соціальна.

3. До загальнодержавних податків в Україні належать:

- а) податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- б) ПДВ;
- в) єдиний податок;
- г) збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності.

4. Не є об'єктом обкладання ПДВ операції з:

- а) оплати вартості послуг за договорами оперативної оренди;
- б) виплат заробітної плати, пенсій, субсидій, стипендій;
- в) обігу іноземної валюти;

г) вивезенню товарів за межі митної території країни.

5. *Звітним документом з ПДВ є:*

а) акт приймання-передачі товарно-матеріальних цінностей;

б) видаткова накладна;

в) податкова накладна;

г) податкова декларація з ПДВ.

6. *Згідно Податкового кодексу України підакцизними товарами є:*

а) ювелірні вироби;

б) тютюнові вироби;

в) хутро;

г) вантажні автомобілі.

7. *Які фактори впливають на термін сплати акцизного податку:*

а) величина акцизного податку в ціні продукції;

б) умови реалізації підакцизної продукції;

в) рентабельність продукції;

г) загальна сума акцизного податку, що її сплачує платник податку та вид підакцизного

товару.

8. *Мито, що стягується на митниці, є податком на товари та інші предмети, які:*

а) переміщуються через митний кордон інших держав;

б) переміщуються через митний кордон України;

в) реалізуються на території України;

г) здаються в оренду.

9. *За яке порушення податкового законодавства встановлено підвищену*

відповідальність платника податків:

а) порушення терміну подання бухгалтерської звітності;

б) порушення терміну складання податкової декларації;

в) приховування об'єкта оподаткування;

г) несвоєчасне перерахування податку до бюджету.

10. *Назвіть показники, що їх включають до складу витрат при оподаткуванні прибутку підприємства?*

а) витрати на придбання матеріалів для подальшого продажу (без ПДВ);

б) витрати операційної діяльності, інші витрати;

в) суми коштів, спрямованих на формування резерву сумнівних боргів;

г) витрати на погашення позик.

ТЕСТОВІ ПИТАННЯ ДО МОДУЛЯ 1

1. Грошові кошти підприємства – це:
2. Еквіваленти грошових коштів – це:
3. Витрачання грошових коштів підприємства здійснюється за розпорядженням:
4. Кошти підприємств підлягають зберіганню в банку:
5. Ліміт залишку готівки в касі – це:
6. Готівкові розрахунки – це:
7. Відповідно до П(С)БО 4 грошові кошти – це:
8. Грошові потоки за напрямом руху грошових коштів поділяються на:
9. Різницю між додатним і від’ємним потоками коштів у періоді, що аналізується, характеризує:
10. Момент здійснення платежу повинен максимально наближуватись до моменту відвантаження товарів – це один із принципів:
11. Документ, який не потрібно подавати, відкриваючи рахунки у банку, – це:
12. Вид банківського рахунку, який не може бути відкритий в іноземній валюті – це:
13. Здійснюючи розрахункові операції, підприємство обирає форму розрахунків:
14. До безготівкових форм розрахунків належать:
15. Вкажіть правильне визначення терміна «платіжне доручення»:
16. Цінний папір, що засвідчує безумовне грошове зобов’язання сплатити після настання строку визначену суму грошей, – це:
17. Дати визначення розрахункам за товарними операціями:
18. Дати визначення розрахункам за нетоварними операціями:
19. Вкажіть правильне визначення терміна «вексель»:
20. Вкажіть правильне визначення терміна «акредитив»:
21. Якщо покупець (платник) заздалегідь депонує кошти для розрахунку з постачальником, тоді такий акредитив слід вважати:
22. Непокритий акредитив – це акредитив:
23. Відзивний акредитив – це:
24. Безвідзивний акредитив – це:
25. Переказний вексель – це:
26. Трасант – це особа, яка:
27. Трасат – це особа, яка:
28. Платіжна вимога – це:
29. Розрахунковий чек – це:
30. Час, протягом якого дійсний виписаний чек?
31. Платіжна вимога-доручення – це:
32. Грошові надходження підприємства – це:
33. До внутрішніх джерел грошових надходжень не належать:
34. До зовнішніх джерел формування грошових потоків належать:
35. Основним джерелом відшкодування коштів на виробництво та реалізацію продукції, утворення доходів і формування фінансових ресурсів є:
36. Відповідно до чинного законодавства прибуток підприємства характеризується як:
37. Знайдіть правильне визначення економічної сутності прибутку:
38. Назвіть складові прибутку від операційної діяльності:
39. Показники, які враховуються під час обчислення прибутку від реалізації продукції, – це:

40. Повна собівартість продукції підприємства формується з таких елементів, як:
41. Прямий вплив на розмір виручки від реалізації продукції здійснює:
42. Ціну продукції виробника формують:
43. До складу доходів від фінансових операцій включають:
44. Доходи від фінансових інвестицій – це:
45. Знайдіть правильне визначення чистого прибутку підприємства:
46. До виробничих накладних витрат не належать:
47. За відношенням до обсягу виробництва витрати поділяють так:
48. До витрат, що пов'язані зі збутовою діяльністю, не належать:
49. До складу виробничої собівартості продукції належать:
50. Виробнича собівартість продукції – це:
51. Рентабельність окремого виду продукції – це відношення:
52. До витрат виробництва підприємства включають:
53. Змінні витрати – це:
54. За економічними елементами виокремлюють такі групи витрат:
55. На конкретний об'єкт калькулювання загальновиробничі витрати:
56. Собівартість продукції являє собою:
57. Собівартість слугує базою для:
58. Управління витратами – це:
59. Процес цілеспрямованого формування витрат за місцем виникнення і різновидами продукції за постійного контролю їх рівня і стимулювання зниження має назву:
60. Управління витратами являє собою:
61. Витрати на підприємстві групуються за такими ознаками:
62. Місце виникнення витрат – це:
63. Елемент витрат – це:
64. Непрямі витрати – це:
65. Об'єкт обліку витрат – це:
66. Витрати визнаються у випадку:
67. Кошторис виробництва – це:
68. Калькулювання являє собою:
69. Калькуляційна одиниця об'єкту калькулювання – це:
70. Повна собівартість продукції підприємства формується з таких елементів, як:
71. Чистий прибуток підприємства використовується на:
72. Резервний капітал створюється за рахунок:
73. Мінімальна частина чистого прибутку підприємства, що відраховується до резервного капіталу, становить:
74. Інформація про формування прибутку підприємства відображається у таких формах фінансової звітності:
75. Знайдіть правильне визначення економічної сутності рентабельності:
76. Рентабельність операційної діяльності підприємства визначається з урахуванням таких показників:
77. Прибуток – це:
78. Прибуток від реалізації продукції – це:
79. Чистий прибуток підприємства – це:
80. Показником, що характеризує рівень поточних витрат на виробництво (собівартість продукції), є:

81. Валовий прибуток – це:
82. Під чистою виручкою підприємства розуміють:
83. Операційний прибуток – це:
84. Прибуток після оподаткування – це:
85. За формою оподаткування податки класифікують на:
86. Залежно від компетенції органу, що регулює вид податку, податки класифікують на:
87. Податки – це:
88. До основних функцій податків належать:
89. До місцевих податків і зборів згідно з Податковим кодексом України відносять:
90. До місцевих податків і зборів згідно з Податковим кодексом України не відносять:
91. До загальнодержавних податків в Україні належать:
92. Не є об'єктами обкладання ПДВ операції з:
93. Звільнені від обкладання ПДВ операції з:
94. Згідно з Податковим кодексом України застосовуються такі ставки ПДВ:
95. Податковим періодом з ПДВ є:
96. Звітним документом з ПДВ є:
97. Джерелом сплати ПДВ є:
98. Згідно з Податковим кодексом України підакцизними товарами є:
99. Згідно з Податковим кодексом України підакцизними товарами не визначено:
100. Фактори, які впливають на термін сплати акцизного податку, – це:
101. Порушення податкового законодавства, за яке встановлено підвищену відповідальність платника податків, – це:
102. Об'єктом оподаткування податком на прибуток на території України є:
103. Показники, які включають до складу доходу підприємства під час оподаткування прибутку, – це:
104. Показники, що їх включають до складу витрат під час оподаткування прибутку підприємства, – це:
105. Платником єдиного податку сільськогосподарських товаровиробників є:
106. Єдиний податок сільськогосподарських товаровиробників застосовується замість:
107. Фактори, які впливають на розмір єдиного податку сільськогосподарських товаровиробників – це:
108. Об'єктом оподаткування податком на доходи фізичних осіб є :
109. Фактор, який визначає сплату транспортного податку – це:
110. Податок на майно, є:

МОДУЛЬ 2
ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕОБОРОТНИХ ТА ОБОРОТНИХ АКТИВІВ
ПІДПРИЄМСТВА. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ,
ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ОЗДОРОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 1

ТЕМА: ОЦІНКА СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ
ВИКОРИСТАННЯ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Мета роботи: систематизація і закріплення знань щодо оцінки стану та ефективності використання необоротних активів підприємства та фінансового забезпечення їх відтворення.

Завдання для виконання роботи

1. Оцінити склад, структуру та динаміку необоротних активів.
2. Проаналізувати показники стану та ефективності використання основних засобів підприємства.
3. Виконати завдання 1.1–1.2.

Завдання для самостійної роботи. *Опрацювати наступні питання:*

1. Методичні підходи до розрахунку індивідуальних нормативів за нормованими статтями оборотних активів.
2. Амортизація основних засобів.
3. Методика та методи нарахування амортизаційних відрахувань.

Порядок опрацювання завдань

Місце проведення занять: навчальна аудиторія (згідно розкладу).

Місце та час отримання консультації: кафедра фінансів, банківської справи та страхування (згідно з графіком).

Обладнання та матеріали: конспект лекцій, рекомендована література.

Методичні вказівки до виконання 1-го завдання практичної роботи Оцінка складу, структури та динаміки необоротних активів підприємства проводиться за даними Форми 1 «Баланс» (Розділ 1 Активу) за методикою, наведеною в табл. 1.1:

Після таблиці слід зробити вичерпні висновки щодо того:

- які статті входять до складу необоротних активів досліджуваного підприємства?
- яку частку займає кожна складова у загальній сумі необоротних активів?
- як змінилися склад та структура необоротних активів у звітному періоді порівняно з попереднім?
- які причини та наслідки змін у складі і структурі необоротних активів досліджуваного підприємства?

Таблиця 1.1

Оцінка складу, структури та динаміки необоротних активів підприємства „...”, тис. грн.

Показники	Код рядка	Базовий рік		Звітний рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	абсолютне, тис. грн.	відносне, %
1	2	3	4	5	6	р.5-р.3	(р.5/р.3x100) - 100
1. Нематеріальні активи:							
залишкова вартість							
первісна вартість			X		X		
накопичена амортизація			X		X		
2. Незавершене будівництво							
3. Основні засоби:							
залишкова вартість							
первісна вартість			X		X		
знос			X		X		
4. Довгострокові фінансові інвестиції:							
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств							
інші фінансові інвестиції							
5. Довгострокова дебіторська заборгованість							
6. Відстрочені податкові активи							
7. Інші необоротні активи							
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ - ВСЬОГО			100		100		

Методичні вказівки до виконання 2-го завдання практичної роботи

Для оцінки стану та ефективності використання основних засобів підприємства використовують такі групи показників:

1 група – показники забезпечення підприємства основними засобами.

1. Фондомісткість характеризує рівень забезпеченості підприємства основними засобами і визначається як відношення балансової вартості основних засобів до чистого доходу (виручки) від реалізації.

2. Фондоозбросність показує скільки основних засобів припадає на одного працівника підприємства і визначається як відношення балансової вартості основних засобів до середньооблікової чисельності працюючих.

3. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства показує питому вагу залишкової вартості основних засобів у загальній вартості майна підприємства і визначається як відношення залишкової вартості основних засобів до валюти балансу.

2 група – показники стану основних засобів.

4. Коефіцієнт зносу основних засобів відображає рівень зносу основних засобів і визначається як відношення суми зносу основних засобів до балансової вартості основних засобів.

5. Коефіцієнт придатності основних засобів показує, яка частина основних засобів є придатною для експлуатації і визначається як відношення залишкової вартості основних засобів до балансової вартості основних засобів.

6. Коефіцієнт оновлення основних засобів характеризує частку введених нових основних засобів у загальній вартості основних засобів і визначається як відношення вартості введених в експлуатацію нових основних засобів до балансової вартості основних засобів.

7. Коефіцієнт вибуття основних засобів показує частку виведених з експлуатації основних засобів у балансовій вартості основних засобів.

8. Коефіцієнт приросту основних засобів показує рівень збільшення (зменшення) основних засобів внаслідок введення нових основних засобів та виведення з експлуатації зношених чи застарілих основних засобів.

3 група —показники ефективності використання основних засобів.

9. Фондовіддача основних засобів характеризує ефективність використання основних засобів, відображає суму чистого доходу (виручки) від реалізації на одну гривню основних засобів.

10. Рентабельність основних засобів характеризує ефективність використання основних засобів, відображає суму валового прибутку на одну гривню основних засобів.

Оцінювання показників стану та ефективності використання основних засобів слід проводити за методикою, наведеною в таблиці 1.2.

Після таблиці слід:

- зробити висновки про рівень та динаміку досліджуваних показників;
- їх відповідність нормативним значенням;
- дати загальну оцінку стану та ефективності використання основних засобів досліджуваного підприємства;
- обгрунтувати потребу оновлення матеріально-технічної бази підприємства.

Таблиця 1.2

Оцінювання стану та ефективності використання основних засобів підприємства „...”

Показник	Код рядка та формула розрахунку	Нормативне значення	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення
1	2	3	4	5	р.5-р.4
I. Вихідні дані, тис. грн.					
1.Первісна вартість основних засобів		-			
2.Залишкова вартість основних засобів		-			
3. Знос основних засобів		-			
4. Вартість введених в експлуатацію 03					

5. Вартість виведених з експлуатації ОЗ					
6. Валюта балансу		-			
7. Чистий дохід від реалізації		-			
8. Валовий прибуток		-			
9. Середньооблікова чисельність працюючих	ФІ-ПВр. 1010	-			
II. Розрахункові дані					
10. Фондомісткість ОЗ (р. 1 / р. 7)		зменшення			
11. Фондоозброєність ОЗ (р. 1 / р. 9)		збільшення			
6. Коефіцієнт реальної вартості ОЗ у майні (р. 2 / р. 6)		збільшення			
13. Коефіцієнт зносу ОЗ (р. 3 / р. 1)		зменшення			
Коефіцієнт придатності ОЗ (р. 2 / р. 1)		збільшення			
15. Коефіцієнт оновлення ОЗ (р. 4 / р. 1)		збільшення			
16. Коефіцієнт вибуття ОЗ (р. 5 / р. 1)		зменшення			
17. Коефіцієнт приросту ОЗ ((р.4-р. 5)/р. 1)		додатне значення			
18. Фондовіддача ОЗ (р. 7 / р. 1)		збільшення			
19. Рентабельність ОЗ, % (р. 8 / р. 1)		збільшення			

Питання для дискусії

1. Склад, структура та динаміка необоротних активів підприємства.
2. На які частини поділяють основні засоби виробничого призначення?
3. В яких формах здійснюється облік основних засобів?
4. Що розуміють під оцінкою основних засобів?
5. Дайте визначення структури основних виробничих засобів.
6. Що не належить на підприємстві до основних засобів?
7. Які Ви знаєте види вартості основних засобів?

Тестові завдання для перевірки знань

1. Залежно від функціонального призначення основні засоби поділяються на:

- а) основні засоби виробничого призначення;
- б) основні засоби невиробничого призначення;
- в) діючі основні засоби;
- г) недіючі основні засоби;
- д) правильна відповідь А, Б;
- е) правильна відповідь В, Г;

- е) всі відповіді правильні;
- ж) правильна відповідь відсутня.

2. *Не належать до основних засобів:*

- а) предмети терміном служби менше одного року незалежно від їх вартості;
- б) земельні ділянки;
- в) спеціальні інструменти і спеціальні пристосування підприємств серійного і масового виробництва певних виробів або для виготовлення індивідуального замовлення незалежно від їхньої вартості;

- г) будинки, споруди та передавальні пристрої;

- д) всі відповіді правильні;

- е) правильна відповідь А, В;

- є) правильна відповідь Б, В, Г.

3. *За використанням основні засоби поділяються на:*

- а) основні засоби виробничого призначення;
- б) основні засоби невиробничого призначення;
- в) діючі основні засоби;
- г) недіючі основні засоби;
- д) запасні основні засоби;
- е) правильна відповідь В, Г, Д;
- є) правильна відповідь А, Б, В, Г;
- ж) правильна відповідь В, Г.

4. *До основних засобів невиробничого призначення належать:*

- а) житлові будинки;
- б) культурно-побутові об'єкти;
- в) передавальні пристрої;
- г) господарський інвентар;
- д) правильна відповідь Б, В;
- е) правильна відповідь А, Б;
- є) правильна відповідь В, Г;
- ж) всі відповіді правильні.

5. *До пасивної частини основних засобів виробничого призначення належать:*

- а) виробничі споруди, будівлі;
- б) виробничий інвентар та інструменти;
- в) передавальні пристрої;
- г) господарський інвентар;
- д) транспортні засоби;
- е) правильна відповідь А, Б, В;
- є) правильна відповідь А, В, Г;
- ж) правильна відповідь В, Г, Д;
- з) всі відповіді правильні.

6. *До показників, що характеризують ефективність використання основних засобів підприємства належать:*

- а) фондвіддача;
- б) фондомісткість;
- в) коефіцієнт зносу;

- г) коефіцієнт вибуття;
- д) рентабельність основних засобів;
- е) правильна відповідь А, В, Г;
- є) правильна відповідь А, Б, Д;
- ж) всі відповіді правильні.

7. В залежності від моменту оцінки вартість основних засобів поділяється на:

- а) первісну;
- б) повну;
- в) відновлену;
- г) залишкову;
- д) правильна відповідь А, Б;
- е) правильна відповідь Б, Г;
- є) правильна відповідь А, В.

8. В залежності від стану основних засобів їх вартість поділяється на:

- а) первісну;
- б) повну;
- в) відновлену;
- г) залишкову;
- д) правильна відповідь А, Б;
- е) правильна відповідь Б, В;
- є) правильна відповідь Б, Г;
- ж) правильна відповідь В, Г.

9. Первісна вартість основних засобів – це:

- а) реальна вартість основних засобів, яка ще не перенесена на вартість виготовленої продукції;
- б) фактична вартість основних засобів на момент їх придбання чи введення в дію;
- в) вартість відтворення основних засобів за сучасних умов виробництва;
- г) правильна відповідь відсутня.

10. Залишкова вартість основних засобів – це:

- а) реальна вартість основних засобів, яка ще не перенесена на вартість виготовленої продукції;
- б) фактична вартість основних засобів на момент їх придбання чи введення в дію;
- в) вартість відтворення основних засобів за сучасних умов виробництва;
- г) різниця між первісною (відновною) вартістю та ліквідаційною вартістю основних засобів.
- д) правильна відповідь відсутня.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2

ТЕМА: АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Мета роботи: систематизація і закріплення знань щодо оцінки структури та ефективності використання оборотних активів підприємства, та фінансового забезпечення потреби в них.

Завдання для виконання роботи

1. Проаналізувати склад, структуру та динаміку оборотних активів підприємства.
2. Проаналізувати показники ефективності використання оборотного капіталу.
3. Опрацювати та законспектувати порядок розрахунку нормативів за статтями нормованих оборотних коштів (окремо для виробничих запасів, пального, запасних частин, запасів готової продукції та незавершеного виробництва).
4. Виконати завдання 2.1–2.12.

Завдання для самостійної роботи. *Опрацювати наступні питання:*

1. Джерела формування обігових коштів підприємств.
2. Показники наявності, стану і використання обігових коштів та шляхи прискорення їх обертання.
3. Вплив розміщення обігових коштів на фінансовий стан підприємства.

Порядок опрацювання завдань

Місце проведення занять: навчальна аудиторія (згідно розкладу).

Місце та час отримання консультацій: кафедра фінансів, банківської справи та страхування (згідно з графіком).

Обладнання та матеріали: конспект лекцій, рекомендована література.

Методичні вказівки до виконання 1-го завдання практичної роботи

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів підприємства слід проводити за даними Форми 1 «Баланс» (Розділ 2 Актив) та за методикою, наведеною в табл. 2.1:

Таблиця 2.1

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів „.....”.

Показники	Код рядка	Базовий рік		Звітний рік		Відхилення	
						абсолютне, тис. грн.	відносне, %
		тис. грн.	%	тис. грн.	%		
1	2	3	4	5	6	p.5-p.3	(p.5/p.3x 100) -100
1. Запаси: виробничі запаси							
Тварини на вирощуванні та відгодівлі							
Незавершене виробництво							
Готова продукція							
Товари							

2. Векселі одержані							
3. Дебіторська заборгованість за товари роботи послуги							
4. Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
3 бюджетом							
За виданими авансами							
3 нарахованих доходів							
Із внутрішніх розрахунків							
5. Інша поточна дебіторська заборгованість							
6. Поточні фінансові інвестиції							
7. Грошові кошти та їх еквіваленти:							
В національній валюті							
В іноземній валюті							
8. Інші оборотні активи							
ОБОРОТНІ АКТИВИ	-		100		100		
ВСЬОГО							

Після таблиці зробити висновки стосовно того:

- які статті входять до складу оборотного капіталу досліджуваного підприємства?
- яку частку займає кожна складова у загальній сумі оборотного капіталу?
- як змінилися склад та структура оборотних активів у звітному періоді порівняно з попереднім?
- які причини та наслідки змін у складі і структурі оборотного капіталу досліджуваного підприємства?

Методичні вказівки до виконання 2-го завдання практичної роботи

Ефективність використання оборотного капіталу визначається за такою системою показників.

1. **Робочий капітал** показує, яка величина оборотного капіталу сформована за рахунок власних коштів підприємства.

2. **Маневреність робочого капіталу** показує, яка частина робочого капіталу вкладена у запаси.

3. **Коефіцієнт оборотності оборотних коштів** характеризує швидкість обороту оборотних коштів, тобто можливість використання оборотних коштів (кількість разів на рік). Чим більшою є швидкість тим краще працює підприємство.

4. **Час обороту оборотних коштів** показує, скільки днів в середньому триває один оборот оборотних коштів. Що вищою є швидкість обороту оборотних коштів, тим меншою є тривалість їх обороту, тим ефективніше використовуються оборотні кошти.

5. **Коефіцієнт оборотності запасів** характеризує швидкість руху виробничих запасів від моменту їх отримання на склад підприємства до моменту використання їх у виробничому процесі. Прискорення оборотності запасів свідчить про їх ефективніше використання, а сповільнення - про зниження ефективності.

6. **Час обороту запасів** характеризує тривалість виробничо-комерційного циклу в днях. Зменшення тривалості обороту запасів є позитивним явищем.

7. **Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості** показує швидкість розрахунку дебіторів з підприємством. Чим вищим є коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, тим ефективнішою є політика управління дебіторською заборгованістю.

8. **Час обороту дебіторської заборгованості** - це середній термін інкасації дебіторської заборгованості, в днях.

Аналіз показників ефективності оборотних коштів слід проводити за алгоритмом, наведеним в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз показників ефективності використання оборотного капіталу підприємства „...”

Показник	Код рядка та формула розрахунку	Нормативне значення	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення
1	2	3	4	5	р.5-р.4
I. Вихідні дані, тис. грн.					
1. Оборотний капітал		-			
2. Запаси		-			
3. Дебіторська заборгованість		-			
4. Поточні зобов'язання		-			
5. Чистий дохід від реалізації		-			
6. Собівартість		-			
II. Розрахункові дані					
7. Робочий капітал (р. 1 - р. 4)		зростання			
8. Маневреність робочого капіталу (р. 2 / р. 7)		Незначне збільшення			
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, Ко (р. 5 / р. 1)		Збільшення			
10. Час обороту оборотних коштів (дні) (360/р. 9)		Зменшення			
11. Коефіцієнт оборотності запасів, Коз (р. 6/р.2)		Збільшення			
12. Час обороту запасів (дні) (360/ р. 11)		Зменшення			
13. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, К _{дз} (р. 5 / р. 3)		Збільшення			
14. Час обороту дебіторської заборгованості (дні) (360 / р. 13)		Зменшення			

За розрахованими в таблиці показниками слід:

- зробити висновки про рівень і динаміку досліджуваних показників та їх відповідність нормативним значенням;

- дати загальну оцінку ефективності використання оборотного капіталу досліджуваного підприємства.

Задачі та методичні вказівки до виконання 3-го завдання практичної роботи

Задача 1.1. Визначте норматив оборотних коштів за основними матеріалами на підприємстві ПрАТ «Ластівка» за окремим видом продукції на основі даних:

- 1) надходження матеріальних ресурсів протягом червня поточного року, на ПрАТ «Ластівка» відображено у таблиці 2.3:

Таблиця 2.3.

Показники	надходження по числах місяця					Разом
	5.06	13.06	18.06	22.06	29.06	
Інтервал поставки, дн.	6	8	5	4	7	
Тканина, м	236	256	226	210	206	1134

- 2) час доставки матеріалів від постачальника до споживача – 3 дні;
- 3) тривалість документообороту – 1 день;
- 4) час, необхідний для одержання матеріалів та підготовки їх до виробництва – 2 дні;
- 5) квартальна потреба в тканині на виготовлення жіночих жакетів – 3400 м²;
- 6) ціна 1 м² тканини – 370,5 грн.

Методичні вказівки Норматив оборотних коштів на тканину розраховується як добуток односторонньої потреби в тканині та виробничої норми запасу в днях. Добова потреба (По) в тканині визначається за формулою:

$$Po = Pk \times C / T, \text{ де}$$

Pk – квартальна потреба в тканині;

C – ціна 1 м тканини;

T – кількість днів у періоді.

Норма запасу в днях складається з:

- поточного запасу, який встановлюється на рівні 50 % від середньозваженого інтервалу поставок;
 - транспортного запасу, який визначається як перевищення часу перебування матеріальних цінностей у дорозі над часом, необхідним для проведення грошових розрахунків;
 - страхового запасу, що встановлюється на рівні 50 % від поточного запасу.
- Середньозважений інтервал поставки розраховується за формулою:

$$I = \sum d_i \times K_i, \text{ де}$$

I – середньозважений інтервал поставки, днів;

d_i – питома вага вартості *i* - тої партії закупки матеріалу в загальній величині придбаного матеріалу за певний період;

K_i – проміжок часу між *i* - тою партією закупки матеріалу.

Задача 2.2. Скільки днів буде складати запланований поточний і страховий запас, якщо:

- 1) потреба в сировині на наступний квартал звітного року складає 1 890 тис. грн;
- 2) підготовчий запас – 3 дні;
- 3) технологічний запас – 2 дні;
- 4) час перебування вантажу в дорозі становить 5 днів;
- 5) обробка документів у постачальника і в банківських установах займає два дні;
- 6) норматив оборотних коштів по сировині на наступний квартал заплановано в розмірі 420 тис. грн.

Методичні вказівки. Поточний і страховий запас знаходиться за допомогою використання методики визначення нормативу оборотних коштів по сировині та методичні вказівки, що наведено до попередньої задачі. У цій задачі слід враховувати те, що сировина на підприємстві споживається щоденно й рівномірно, а її надходження є регулярними, тобто інтервал постачань не потрібно визначати як середньозважену величину.

Задача 2.3. Приватне підприємство "Артем" освоїло виготовлення нового виробу. **Визначити норматив оборотних коштів у незавершеному виробництві цього виробу, якщо:**

- 1) витрати на виробництво (собівартість) виробу становлять 4600 грн;
- 2) згідно з виявленим ринковим попитом річна виробнича програма нового виробу сформована в розмірі 650 одиниць;
- 3) за встановленою технологією тривалість виробничого циклу становить 14 днів;
- 4) вартість сировини й матеріалів, обробка (переробка) яких започатковується в перший день виробничого циклу, дорівнює 65 % усіх витрат на виробництво (собівартість) нового виробу;
- 5) решта витрат по днях виробничого циклу розподіляється рівномірно;
- 6) кількість робочих днів на рік – 260.

Методичні вказівки Норматив оборотних коштів з незавершеного виробництва визначається за формулою:

$$H = O \cdot v \cdot D \cdot x \cdot K, \text{ де}$$

O – одноденні витрати в плановому періоді;

D – тривалість виробничого циклу, днів;

K – коефіцієнт зростання витрат.

Обчислення коефіцієнта зростання витрат залежить від розподілу витрат протягом виробничого циклу. За умови рівномірного розподілу витрат, що має місце в цій задачі, коефіцієнт зростання витрат визначається за формулою:

$$K = (A + 0,5B) / (A + B), \text{ де}$$

A – витрати, що здійснюються одноразово на початку виробничого циклу;

B – наступні витрати, що включаються в собівартість продукції.

Задача 2.4. **Визначте норматив оборотних коштів з незавершеного виробництва фірми «Галич» в плановому кварталі на основі даних:**

- 1) фірма виготовляє меблі;
- 2) виробнича собівартість дивана становить 4000 грн;
- 3) тривалість виробничого процесу становить 6 днів;
- 4) витрати на виробництво в перший день складають 860 грн, на другий 600 грн, на третій – 380 грн, на четвертий – 520 грн, в усі наступні дні по 820 грн.

5) витрати на випуск продукції за виробничою собівартістю в плановому кварталі складатимуть 86 040 грн.

Методичні вказівки Норматив оборотних коштів з незавершеного виробництва визначається за формулою, наведеною в попередній задачі. Проте існують особливості щодо визначення коефіцієнта зростання витрат. Оскільки витрати на виробництво розподіляються нерівномірно, коефіцієнт нерівномірного наростання витрат слід визначати таким чином:

$$K_n = (Z_1 + Z_2 + \dots + Z_0 + (B_n + 2)) / (B_n \times D), \text{ де}$$

K_n – коефіцієнт нерівномірного наростання витрат;

Z_1, Z_2 – витрати в перший, другий та інші періоди часу наростаючим підсумком;

Z_0 – витрати в передостанній день виробничого циклу;

B_n – витрати на виготовлення виробу;

D – виробничий цикл у днях.

Задача 2.5. Визначте сукупну потребу в оборотних коштах на плановий період з урахуванням прискорення оборотності оборотних коштів на основі даних:

1) сукупна потреба в оборотних коштах у звітному періоді становить 2680 тис. грн;

2) товарна продукція за виробничою собівартістю:

- у звітному році становить 48 240 тис. грн;

- у плановому – 64 320 тис. грн;

3) у плановому періоді передбачається скорочення тривалості одного обороту оборотних коштів на 4 дні.

Методичні вказівки У задачі передбачається визначення сукупної потреби оборотних коштів аналітичним (економічним) методом. За вказаним методом формула визначення сукупної потреби в оборотних коштах має такий вигляд:

$$C_n = \frac{(C_{nz} \times P_n)}{100\%} \times \frac{1 - O_n}{100\%},$$

де C_n – сукупна потреба в оборотних коштах;

C_{nz} – сукупна потреба в оборотних коштах, встановлена в звітному періоді;

P_n – відсоток збільшення товарної продукції у плановому періоді за виробничою собівартістю стосовно планового її обсягу у звітному періоді, %;

O_n – прискорення оборотності коштів, %;

Задача 9.5. зводиться до визначення відсотку прискорення оборотності коштів. Для цього потрібно визначити за наявними даними оборотність у звітному періоді за формулою:

$Ko = \Pi : C_n$, де

Ko – кількість оборотів оборотних коштів (коефіцієнт оборотності);

Π – товарний випуск продукції за собівартістю;

C_n – сукупна потреба в оборотних коштах.

Потім необхідно знайти тривалість (T) одного обороту коштів так:

$$T = (C_n \times D) : \Pi \text{ або } T = D : Ko, \text{ де}$$

D – кількість днів у періоді.

Визначивши тривалість одного обороту коштів у звітному періоді, необхідно її скоригувати на чотири дні для визначення в плановому періоді.

Далі, знаючи тривалість одного обороту, можна визначити оборотність коштів у плановому періоді, та, відповідно, темп її прискорення.

Задача 2.6. Товарооборот підприємства оптової торгівлі за поточний рік склав 7 360 тис. грн при середньорічній сумі оборотних коштів 920 тис. грн. У наступному році підприємство планує збільшити обсяг реалізації на 8 % та здійснити певні заходи, які дозволять скоротити тривалість одного обороту оборотних коштів на 7 днів.

Визначити потребу підприємства в оборотних коштах у наступному році та величину економії оборотних коштів за рахунок їх більш ефективного використання.

Методичні вказівки За допомогою формул, наведених у попередній задачі, визначити тривалість одного обороту оборотних коштів у поточному році, скоригувати її на плановий рік та визначити потребу в оборотних коштах на наступний рік. Величина економії (або додаткового залучення до обороту) оборотних коштів визначається за

$$\text{формулою: } \sum E = (T_1 - T_2) \times \frac{TB_1}{D},$$

де T_1 – тривалість одного обороту в плановому періоді, днів;

T_2 – тривалість одного обороту в поточному періоді, днів;

TB_1 – обсяг реалізації товарів у плановому періоді;

D – тривалість періоду, що аналізується, у днях.

Задача 2.7. Визначити величину абсолютної економії (залучення) оборотного капіталу, вплив оборотності на приріст або зменшення прибутку підприємства "Декор" на основі даних:

- 1) за I півріччя поточного року підприємство реалізувало продукції на 6 % більше, ніж за той самий період минулого року. Різниця склала 4500 грн;
- 2) зростання відбулося при одночасному зниженні показника „витрат на 1 грн товарної продукції" на 3 копійки. У поточному році він досяг 78 коп.
- 3) коефіцієнт оборотності оборотних коштів у минулому році склав 3,6, а в звітному році – 5 %.

Методичні вказівки Формули для розрахунку наведено в попередніх задачах. Визначення впливу оборотності на приріст або зменшення прибутку здійснюється за формулою:

$$\Delta P = P_0 \times \frac{Ko_2}{Ko_1} - P_0,$$

де ΔP – зміна прибутку;

P_0 – прибуток в минулому періоді;

Ko_1 – коефіцієнт оборотності минулому періоді;

Ko_2 – коефіцієнт оборотності в звітному періоді.

Задача 2.8. Визначте джерела фінансування приросту нормативу оборотних коштів підприємства за звітний квартал на основі даних:

- приріст сукупної потреби в оборотних коштах за звітний квартал становить 2,5 тис. грн;
- фонд заробітної плати на початок звітного кварталу – 78 тис. грн;
- фонд заробітної плати на кінець кварталу – 94 тис. грн;
- нарахування на заробітну плату – 36,8 %
- норма виплати заробітної плати (50 % періоду між датами нарахування і виплати заробітної плати) – 6 днів;

- прибуток, що залишився в розпорядженні підприємства у звітному кварталі – 8,6 тис. грн.

Методичні вказівки Виходячи з умов задачі, можна визначити, що джерелами фінансування приросту оборотних коштів може бути приріст стійких пасивів та прибуток.

Спочатку треба визначити приріст стійкої кредиторської заборгованості з заробітної плати, що може бути спрямований на фінансування приросту нормативу оборотних коштів. Для цього потрібно одинденний приріст мінімальної заборгованості з заробітної плати помножити на норму в днях.

Слід також пам'ятати, що із зростанням заробітної плати збільшуються нарахування на фонд заробітної плати, які також: можуть тимчасово використовуватися як джерело фінансування оборотних коштів. Тому на суму приросту заробітної плати необхідно здійснити нарахування у фонди соціального страхування та пенсійного забезпечення.

Якщо суми приросту заробітної плати з нарахуваннями не вистачить для покриття потреби, то непокритий залишок буде фінансуватися за рахунок прибутку.

Задача 2.9. Визначити фінансову потребу підприємства в оборотних коштах на основі даних:

- 1) обсяг реалізованої продукції за звітний місяць склав 24 тис. грн, до того ж повна собівартість продукції складає 75% від обсягу проданих товарів;
- 2) за звітний місяць оборотність дебіторської заборгованості склала 14 днів, що на чотири дні менше, ніж оборотність кредиторської заборгованості;
- 3) норма запасу матеріальних цінностей склала 10 днів.

Методичні вказівки Фінансова потреба підприємства в оборотних коштах визначається за формулою:

$$\text{ФП} = \text{ВЗ} + \text{ДЗ} - \text{КЗ},$$

де ФП – фінансова потреба в оборотних коштах;

ВЗ – вартість виробничих запасів;

ДЗ – залишки дебіторської заборгованості за звітний місяць;

КЗ – сума кредиторської заборгованості в звітному періоді.

Вартість виробничих запасів визначається як добуток одинденних витрат підприємства та норми запасу матеріальних цінностей.

Дебіторська заборгованість визначається як добуток одинденного обсягу реалізації продукції в звітному місяці на період інкасації (тривалість одного обороту) дебіторської заборгованості.

Сума кредиторської заборгованості дорівнює добутку одинденних витрат підприємства на період інкасації кредиторської заборгованості.

Задача 2.10. Виробниче підприємство "Терен" за рік споживає 50 т матеріалів. Відпускна ціна 1 кг матеріалів складає 150 грн. Транспортні витрати (без ПДВ) у розрахунку на 1 кг матеріалів дорівнюють 0,2 грн. Вартість розміщення одного замовлення (без ПДВ) – 35 грн.

Визначити оптимальну кількість матеріалів у одній партії, якщо:

- 1) сировина придбається за власні оборотні кошти підприємства;

2) сировина придбавається за позичені кошти під 30 % річних.

Методичні вказівки Визначення оптимальної кількості матеріалів в одній партії здійснюється за формулою Матца-Коррі-Френка.

Якщо сировина придбається за власні кошти, розрахунок здійснюється за формулою:

$$OK = \sqrt{\frac{2 \times B_3 \times P_p}{C + T_p}},$$

де ОК – оптимальна кількість матеріалів в одній партії;

B_3 – вартість розміщеного замовлення;

P_p – річна потреба в матеріалі;

C – ціна матеріалу за одиницю;

T_p – транспортні витрати на одиницю матеріалу нарік.

У разі придбання сировини за рахунок кредитних ресурсів, розрахунок здійснюється за такою формулою:

$$OK = \sqrt{\frac{2 \times B_3 \times P_p}{C \times C + T_p}},$$

C – процентна ставка за отримані позики.

Необхідно пам'ятати, що відпускна ціна матеріалів включає суму ПДВ, яку при розрахунку оптимальної кількості матеріалів необхідно виключити.

Задача 2.11. Розрахувати за формулою моделі Уілсона оптимальний розмір замовлення і необхідну кількість замовлень протягом року, якщо:

- 1) вартість виконання однієї партії замовлення – 32 грн;
- 2) річна потреба в сировині – 8192 кг;
- 3) витрати на зберігання одиниці матеріалу – 8 грн.

Методичні вказівки Модель Уілсона має вигляд: $EOQ = \sqrt{\frac{2FS}{Z}}$,

де EOQ – найекономічніший обсяг замовлення (або оптимальна кількість товарно-матеріальних цінностей, що замовляється у постачальників);

F – постійні поточні витрати, пов'язані із замовленням і доставкою товарно-матеріальних цінностей;

S – річна потреба в матеріалах (сировині) в натуральних одиницях;

Z – змінні поточні витрати на зберігання запасів (як правило, встановлюються у відсотках до вартості цих запасів).

Для визначення необхідної кількості замовлень протягом року необхідно річну потребу в сировині поділити на оптимальну кількість її в одній партії.

Задача 2.12. Визначити оптимальний розмір партії комплектуючих виробів і ритмічність їх постачання на підприємство „Інтерконтиненталь” на основі даних:

- 1) для забезпечення виробничих потреб підприємству необхідно 125 тис. одиниць конструкційного матеріалу на рік;
- 2) ціна одиниці конструкційних матеріалів – 100 грн;
- 3) витрати підприємства на обслуговування придбання матеріалу (розміщення замовлення, оформлення документів, контроль за проходженням розрахунків,

приймання виробів за кількістю та якістю та ін.) дорівнюють 1000 грн в розрахунку на кожну партію;

4) витрати на зберігання матеріалів, що закуповуються (орендна плата за складські приміщення, оплата праці персоналу складів, втрати ресурсів у процесі зберігання та ін.) становлять 10 % середньої вартості запасів конструкційного матеріалу.

Методичні вказівки Під час розв'язання задачі необхідно скористатися формулою Вілсона, яка наведена в методичних вказівках до задачі 2.11.

Ритмічність постачання матеріалу означає, що потрібно визначити інтервал (кількість днів), через який необхідно робити певне замовлення. Він визначається як частка від ділення кількості днів у періоді (році) на необхідну кількість замовлень протягом року.

Питання для дискусії

1. Дайте визначення оборотних коштів.
2. Які Ви знаєте стадії кругообігу?
3. Назвіть фактори, що впливають на структуру оборотних коштів.
4. Які Ви знаєте принципи організації оборотних коштів?
5. Які є джерела формування оборотних активів?
6. Мета здійснення нормування оборотних коштів на підприємстві?
7. Назвіть шляхи прискорення оборотності оборотних коштів на стадії реалізації готової продукції.
8. Назвіть шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів.

Тестові завдання для перевірки знань

1. *Оборотні кошти підприємства авансовані в:*

- а) оборотні виробничі фонди;
- б) оборотний капітал;
- в) фонди обігу.
- г) всі відповіді правильні;
- д) правильна відповідь Б, В;
- е) правильна відповідь А, В.

2. *До нормованих оборотних активів належать:*

- а) оборотні виробничі фонди та дебіторська заборгованість;
- б) оборотні виробничі фонди та напівфабрикати;
- в) оборотні виробничі фонди та готова продукція на складі;
- г) виключно оборотні виробничі фонди;
- д) всі відповіді неправильні.

3. *Основна частина оборотних коштів підприємства проходить:*

- а) дві стадії кругообігу;
- б) три стадії кругообігу;
- в) чотири стадії кругообігу;
- г) одну стадію кругообігу.

4. *Оборотні виробничі фонди складаються з:*

- а) виробничих запасів та незавершеного виробництва;
- б) виробничих запасів, незавершеного виробництва, витрат майбутніх періодів;

в) виробничих запасів, незавершеного виробництва, витрат майбутніх періодів, готової продукції;

г) виробничих запасів, незавершеного виробництва, витрат майбутніх періодів, напівфабрикатів, готової продукції;

д) всі відповіді неправильні.

5. *Фонди обігу включають:*

а) готову продукцію на складі;

б) товари відвантажені, але не оплачені;

в) залишки коштів на поточному рахунку;

г) грошові кошти в розрахунках;

д) дебіторська заборгованість;

е) всі відповіді правильні;

є) правильна відповідь А, Б, В.

6. *Норма оборотних активів характеризує:*

а) максимальні запаси товарно-матеріальних цінностей на підприємстві;

б) середній рівень запасів товарно-матеріальних цінностей на підприємстві;

в) мінімальні запаси товарно-матеріальних цінностей на підприємстві;

г) всі відповіді правильні;

д) всі відповіді неправильні.

7. *Виробничі запаси в залежності від їх призначення поділяються на:*

а) поточний;

б) страховий;

в) транспортний;

г) підготовчий;

д) збутовий;

є) правильна відповідь А, Б, В, Г;

є) правильна відповідь Б, В, Г, Д.

8. *Ненормовані оборотні активи – це:*

а) фонди обігу окрім дебіторської заборгованості;

б) фонди обігу окрім готової продукції;

в) фонди обігу окрім грошових коштів на поточному рахунку;

г) фонди обігу окрім короткострокових фінансових вкладень;

д) всі відповіді неправильні.

9. *Аналітичний метод розрахунку нормативів оборотних коштів передбачає:*

а) аналіз наявних товарно-матеріальних цінностей з наступним коригуванням фактичних запасів;

б) аналіз наявних грошових коштів підприємства на поточному рахунку з наступним їх коригуванням;

в) аналіз наявних грошових коштів в касі підприємства з наступним їх коригуванням;

г) аналіз наявної готової продукції з наступним її коригуванням;

10. *До шляхів прискорення оборотності оборотних коштів на стадії виробництва відносять:*

а) удосконалення технології виробництва;

б) удосконалення системи розрахунків зі споживачами;

в) удосконалення організації виробництва праці;

- г) удосконалення складського та транспортного господарства;
- д) підвищення ритмічності роботи;
- е) всі відповіді правильні;
- є) правильна відповідь А, В, Д;
- ж) правильна відповідь А, Б, Г.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 3

ТЕМА: КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Мета роботи: систематизація і закріплення знань щодо механізму кредитування підприємства та визначення потреби в кредитних ресурсах.

Завдання для виконання роботи

1. Вивчення процедури банківського кредитування підприємств.
2. Вивчення матеріалів кредитної справи підприємства-позичальника.
3. Виконати завдання 3.1–3.11.

Завдання для самостійної роботи. *Опрацювати наступні питання:*

1. Державне кредитування.
2. Кредитування підприємств за рахунок коштів МФКІ.
3. Міжбанківське кредитування.
4. Процедура отримання кредиту підприємством та оформлення кредитної угоди.
5. Оцінка кредитоспроможності підприємства.
6. Класифікація позичальників.
7. Скоринг та характеристика його видів.

Порядок опрацювання завдань

Місце проведення занять: навчальна аудиторія (згідно розкладу).

Місце та час отримання консультацій: кафедра фінансів, банківської справи та страхування (згідно з графіком).

Обладнання та матеріали: конспект лекцій, рекомендована література.

Задача 3.1. *Визначити, яку суму поверне підприємство банку та яку суму буде віднесено до витрат протягом строку кредитування, якщо:*

- 1) підприємство отримало кредит 10.03.2014 р. на фінансування будівництва цеху у розмірі 1500 тис. грн під 25 % річних та на облаштування гаражного кооперативу для працівників підприємства – 60 тис. грн під 23 % річних;
- 2) за умовами договору відсотки погашаються щомісячно, а сума основного боргу має бути погашена одноразово 10.03.2016 р.;
- 3) у разі порушення строку погашення кредиту і відсотків, кредитним договором передбачено нарахування пені у розмірі 0,03 % за кожний день прострочення платежу;
- 4) підприємство допустило порушення умов договору, прострочивши черговий відсотковий платіж за період 10.01. – 10.02. поточного року р. на 5 днів.

Методичні вказівки. Під час розв'язання задачі слід керуватися вимогами Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 06.07.2000р. № 279 зі змінами та доповненнями, що визначає правові основи надання, використання і повернення кредитів.

Суму відсотків, що підлягає щомісячній сплаті можна розрахувати за формулою:

$$B = \frac{K \times C \times D}{100\% \times 365},$$

де K – сума кредиту;

B – сума відсотків за кредит (грн);

C – встановлена договором річна відсоткова ставка за користування кредитом (%);

D – кількість календарних днів у місяці.

Задача 3.2. ТОВ "Продмікс" 01.02. поточного року уклало договір з комерційним банком на отримання права на овердрафт у розмірі 60 тис. грн. Термін дії договору – шість місяців. За даними на 01.03. поточного року залишок на рахунку ТОВ "Продмікс" становить 30 тис. грн. Протягом тижня здійснено такі операції:

- 1) подано в банк 01.03. грошовий чек на отримання заробітної плати на суму 46,2 тис. грн та платіжні доручення на перерахування прибуткового податку з громадян – 12 тис. грн, інших обов'язкових платежів до бюджету – 23,9 тис. грн;
- 2) 03.03. надійшли кошти за реалізовану продукцію ТОВ "Продмікс" – 72 тис. грн., зокрема ПДВ – 12 тис. грн.
- 3) 06.03. банк отримав платіжне доручення на перерахування коштів постачальнику згідно з договором поставки - 65 тис. грн, зокрема ПДВ – 10,8 тис. грн;

Визначити заборгованість ТОВ "Продмікс" перед банком на початок операційного дня 08.03. поточного року, якщо відсоткова ставка за овердрафтом складає 26 % річних.

Методичні вказівки. Особливістю овердрафту є те, що цей кредит надається автоматично, на суму перевищення розміру платежів над залишком на рахунку, але тільки в межах завчасно обумовленої суми.

Відсотки за користування таким кредитом нараховуються щоденно. Розрахунок необхідно здійснювати за формулою, наведеною в методичних вказівках до задачі 3.1.

Задача 3.3. Визначити загальну суму, яку ТОВ "Промінь" було перераховано банку за весь період користування кредитними ресурсами, якщо:

- 1) 01.03. поточного року підприємством було отримано кредит у сумі 30 тис. грн на шість місяців для закупівлі сировини;
- 2) кредитним договором передбачено погашення кредиту рівними частками 01.05., 01.07. і 01.09. поточного року та щомісячну сплату відсотків;
- 3) плата за користування кредитом – 22 % річних;
- 4) за станом на 01.09. ТОВ "Промінь" допустило порушення умов договору в частині погашення основної суми боргу;
- 5) зважаючи на хорошу кредитну історію підприємства, кредит було пролонговано до 01.10. поточного року за ставкою 27 %.

Методичні вказівки. Суму відсотків, що підлягає щомісячній сплаті, можна розрахувати за формулою, наведеною в методичних вказівках до задачі 3.1.

Задача 3.4. Визначити строк окупності наданого підприємству "Перлина" кредиту на розширення виробництва у сумі 100 тис. грн., якщо:

- 1) відсоткова ставка за користування кредитом – 22 % річних;
- 2) підприємство щорічно отримує виручку від реалізації продукції у розмірі 576 тис. грн;
- 3) залишок продукції на складі на початок року за собівартістю складає 45 тис. грн, а на кінець року він зменшився на 5 тис. грн;
- 4) собівартість виготовленої за рік продукції підприємства (з врахуванням відсотків за користування кредитом) складає 265 тис грн;
- 5) Адміністративні витрати за рік становлять 10 тис. грн;
- 6) підприємство є платником ПДВ і пільг із податку на прибуток не має.

Методичні вказівки. Визначення строку окупності кредиту необхідно здійснювати за формулою:

$$T_0 = \frac{K \div B}{ЧП},$$

де T_0 – термін окупності;

K – сума отриманих кредитів, грн;

B – ціна кредиту, грн;

$ЧП$ – чистий прибуток за відповідний період, грн.

Під час розв'язання задачі необхідно використати порядок розрахунку обсягу реалізації за прямим методом, за яким розраховується за формулою:

$$P = 3_1 + T \cdot 3_2, \text{ де}$$

P – вартість реалізованих виробів, грн;

3_1 – залишок продукції на початок періоду за собівартістю, грн;

T – випуск продукції за період, грн;

3_2 – залишок продукції на кінець періоду за собівартістю, грн.

Задача 3.5. Визначити відсоткову ставку, під яку надано кредитні ресурси підприємству "Полірем", якщо:

- 1) згідно з розрахунками менеджерів підприємства "Полірем" строк окупності отриманого банківського кредиту складає два роки;
- 2) сума кредиту становить 500 тис. грн;
- 3) кредит надано на три роки;
- 4) виручка від реалізації за звітний рік складає 1 866 тис. грн;
- 5) нарахована заробітна плата та відрахування до обов'язкових цільових фондів склали 280 тис. грн за рік;
- 6) матеріальні витрати – 400 тис. грн;
- 7) амортизаційні відрахування – 100 тис. грн;
- 8) інші витрати, що включаються до собівартості продукції – 100 тис. грн;
- 9) витрати на операційну оренду приміщення цеху – 125 тис. грн (без ПДВ);
- 10) підприємство не має пільг з оподаткування.

Методичні вказівки. Розв'язок задачі аналогічний до розв'язку задачі 3.4.

Задача 3.6. Згідно з оперативним фінансовим планом у поточному кварталі підприємство прогнозує такі надходження та витрати:

- 1) чистий дохід від реалізації – 1200 тис. грн;
- 2) прибуток від операційної оренди – 7 тис. грн;
- 3) відсотковий дохід – 15 тис. грн;
- 4) приріст нормативу оборотних коштів – 18 тис. грн;
- 5) погашення заборгованості перед бюджетом – 185 тис. грн;
- 6) виплата заробітної плати – 240 тис. грн;
- 7) погашення заборгованості перед державними цільовими фондами – 89 тис. грн;
- 8) придбання сировини та матеріалів у обсягах, необхідних для безперервної діяльності протягом року – 650 тис. грн;
- 9) погашення кредиторської заборгованості – 300 тис. грн;
- 10) поповнення статутного капіталу підприємства – 250 тис. грн.

Визначити суму кредиту, яку банк надасть підприємству та суму відсоткових платежів, якщо банк погодиться надати кредит під 25 % річних.

Методичні вказівки. Сума відсоткових виплат за користування кредитом розраховується за формулою, наведеною в методичних вказівках до задачі 3.1.

Задача 3.7. Визначити суму кредиту, яку необхідно залучити підприємству та суму відсотків за користування кредитом, якщо:

- 1) середній строк погашення дебіторської заборгованості складає один місяць, а банк згоден надати кредит під 25 % річних;
 - 2) підприємство за квартал реалізує продукцію на суму 960 тис. грн (без ПДВ);
 - 3) для виробництва вказаного обсягу продукції необхідно здійснити такі витрати:
- 4) сировина – 323 тис. грн;
 - 5) заробітна плата та необхідні відрахування до державних фондів – 247 тис. грн;
 - 6) амортизація обладнання – 45 тис. грн;
 - 7) поточний ремонт – 10 тис. грн;
 - 8) податок на землю – 5 тис. грн;
 - 9) загальновиробничі витрати – 56 тис. грн;
 - 10) єдиний податок – 1 тис. грн.

Методичні вказівки. Під час розв'язання задачі слід врахувати, що кредит підприємству необхідний для продовження безперервної діяльності – для покриття витрат. У П(С)БО 16 "Витрати", (зі змінами та доповненнями дозволяється визначати рівень витрат, що формують собівартість продукції. Суму плати, яку отримує банк, можна визначити за формулою, наведеною в методичних вказівках до задачі 3.1.

Задача 3.8. Визначити строк окупності наданого підприємству "Простір" для розширення виробництва кредиту на 3 місяці у сумі 20 тис. грн, якщо:

- 1) відсоткова ставка за користування кредитом – 25 % річних;
- 2) підприємство щоквартально отримує виручку від реалізації продукції у розмірі 336 тис. грн;
- 3) залишок продукції на складі на початок року за собівартістю складає 50 тис. грн, а на кінець року він зменшився на 10 %;

- 4) собівартість виготовленої за цей період продукції підприємства (з урахуванням відсотків за користування кредитом) становить 210 тис грн;
- 5) адміністративні витрати становлять 10 тис. грн;
- 6) витрати на збут – 5 тис. грн;
- 7) підприємство є платником ПДВ і пільг з податку на прибуток не має.

Методичні вказівки. Під час розв'язання задачі необхідно керуватися методичними вказівками до задачі 3.4.

Задача 3.9. ТОВ "Січ" 20.08. поточного року уклало договір з комерційним банком на відкриття контокорентного рахунка. Ліміт на платежі за рахунок коштів банку – 50 тис. грн. За даними на 01.10. поточного року залишок на рахунку ТОВ "Січ" становить 15 тис. грн. Протягом тижня було здійснено такі операції:

- 1) подано в банк 01.10. заяву на відкриття акредитива на суму 56 тис.грн;
- 2) 05.10. надійшли кошти за реалізовану продукцію ТОВ "Січ" – 60 тис.грн, зокрема ПДВ – 10 тис. грн;
- 3) 10.10. банк отримав платіжне доручення на перерахування платежів до бюджету – 10 тис. грн;
- 4) 25.10. надійшла плата від ТОВ "Січ" за приміщення цеху, що знаходиться в оперативному лізингу – 20 тис. грн.

Визначити заборгованість ТОВ "Січ" перед банком на початок операційного дня 01.11. поточного року, якщо відсоткова ставка за овердрафтом складає 26 % річних, ставка за вкладом до запитання - 10%

Методичні вказівки. Особливістю контокорентного рахунка є те, що він передбачає надання кредитів у разі недостатності коштів для здійснення платежів без підписання кредитної угоди, але не більше встановленого розміру. Якщо у підприємства на такому рахунку знаходяться тимчасово вільні кошти, то на суму залишку нараховуються відсотки як на вклад до запитання. Відсотки за користування таким кредитом і на суму залишку нараховуються щоденно. Розрахунок суми відсотків здійснюється за формулою, зазначеною в методичних вказівках до задачі 3.1.

Задача 3.10. Підприємство планує придбати автомобіль. Вартість автомобіля – 35 000 дол. США. Ціна перераховується у гривні з урахуванням наступного курсу: 28,0 грн за 1 долар США. Для купівлі планується залучити кредитні ресурси на суму вартості автомобіля. Процентна ставка – 18 %. Передбачається, що погашення кредиту буде здійснюватися рівними виплатами в рахунок основного боргу. Нарахування процентів здійснюється наприкінці фінансового року. Термін надання кредиту 4 роки. Необхідно скласти план погашення кредиту.

Методичні вказівки. Під час розв'язання задачі необхідно керуватися формулами:

1. Розмір платежів по основному боргу:

$$R1 = R2 = \dots = Ri = \frac{D}{n}$$

де $R1 = R2 = Ri$ – розмір виплат в рахунок основного боргу;

D – загальна сума боргу;

n – термін надання кредиту.

2. Залишок основного боргу на початок кожного розрахункового періоду визначається:

$$D_{i+1} = D_i - R_i,$$

де D_i – залишок основного боргу;

R_i – номер розрахункового періоду.

3. Розмір процентного платежу в кожному розрахунковому періоді розраховується:

$$I = D_i \cdot k,$$

де I – процентний платіж;

D_i – сума боргу в розрахунковому періоді;

k – процентна ставка по кредиту.

4. Загальні витрати по обслуговуванню боргу в кожному розрахунковому періоді дорівнюють:

$$Y_i = R_i + I_i,$$

де Y_i – загальні витрати по обслуговуванню боргу;

R_i – розмір виплати в рахунок основного боргу;

I_i – розмір процентного платежу.

Результати погашення кредитної заборгованості відображаються в плані погашення боргу (табл. 3.1)

Таблиця 3.1

План погашення боргу

Роки	Щорічна виплата в рахунок основного боргу (R_i)	Процентний платіж (I_i)	Витрати по обслуговуванню кредиту (Y_i)	Залишок основного боргу на початок періоду (D_i)
1				
2				
3				
4				
Σ				

Задача 3.11. *Визначити, яку максимально можливу суму для розрахунків з контрагентом може сформувати підприємство 1.10. поточного року, якщо 1.10. мали місце такі операції:*

- Отриманий кредит на суму 40 000 грн під 28 % річних на 3 місяці;
- Надійшла виручка на поточний рахунок в сумі – 20 000 грн;
- Відвантажено продукції на суму 60 000 грн;
- Виписаний простий вексель на 6 місяці на суму 30 000 грн;
- Випущено і розміщено облігації на суму 50 000 грн під 20% на 3 місяці;
- Інкасовано вексель на суму 70 000 грн на 3 місяці раніше терміну, термін дії векселя – 7 місяців, відсоток за векселем – 30 %.

Методичні вказівки. При розв'язанні задачі необхідно враховувати лише ті надходження і списання коштів, які було здійснено 1.10. Нарахування відсотків необхідно здійснювати виключно щодо операцій, термін виконання яких встановлено 1.10.

Питання для дискусії

- Яка роль кредиту в діяльності підприємства?
- Яких учасників фінансових операцій на кредитному ринку Ви знаєте?
- Які фактори впливають на розмір позичкового відсотка?

4. На яких принципах здійснюється кредитування підприємств?
5. Які Ви знаєте види банківського обслуговування підприємств?
6. В чому полягає сутність кредитної лінії?
7. Розкрийте сутність факторингу.
8. Назвіть етапи процесу отримання підприємством кредиту.
9. Які документи надає підприємство-позичальник банківській установі при отриманні кредиту?
10. Дайте визначення кредитоспроможності підприємства.
11. Назвіть переваги і недоліки комерційного кредиту.
12. Розкрийте сутність фінансового та оперативного лізингу.

Тестові завдання для перевірки знань

1. Кредитування підприємств здійснюється на принципах:

- а) терміновості;
- б) платності;
- в) плановості;
- г) забезпеченості;
- д) цільового характеру використання кредиту;
- е) всі відповіді правильні;
- є) правильна відповідь А, Б, Г, Д;
- ж) правильна відповідь А, Б, В, Д.

2. До функцій кредиту належать:

- а) розподільна;
- б) перерозподільна;
- в) регулююча;
- г) емісійна;
- д) контрольна;
- е) всі відповіді правильні;
- є) правильна відповідь Б, Г, Д;
- ж) правильна відповідь А, В, Г, Д.

3. У чому полягає економічна суть кредиту?

а) економічні відносини, пов'язані з рухом грошових потоків, формуванням, розподілом і використанням доходів і грошових фондів суб'єктів господарювання в процесі розширеного відтворення;

б) відносини, що виникають між економічними суб'єктами у зв'язку з передачею один одному в тимчасове користування вільних коштів на засадах повернення, платності, цільового використання та забезпеченості;

в) оформлена договором згода банку чи об'єднання банків надавати позичальникові кредити протягом певного часу до певної максимальної величини (ліміту кредиту);

г) фінансові відносини, пов'язані з розподілом та перерозподілом валового внутрішнього прибутку.

4. Який вид кредиту надається і повертається в грошовій формі?

- а) лізинговий кредит;
- б) банківський кредит;
- в) комерційний кредит;

г) всі відповіді невірні.

5. *Комерційним кредитом називається...*

- а) будь-який кредит;
- б) банківський кредит, наданий комерційним підприємствам;
- в) кредит, наданий будь-яким підприємствам для проведення торговельних операцій;
- г) кредит продавця покупцю у вигляді відстрочки платежу;
- д) вірна відповідь відсутня.

6. *Кредитна лінія – це:*

- а) зобов'язання банку надати обумовлену суму кредиту за вимогою позичальника;
- б) зобов'язання позичальника сплатити обумовлену суму кредиту за вимогою кредитора;
- в) зобов'язання банку надавати обумовлену суму кредиту позичальнику протягом певного періоду;
- г) зобов'язання позичальника сплачувати обумовлену суму кредиту протягом певного періоду частинами за вимогою кредитора.

7. *Факторинг – це:*

- а) система фінансування, за умовами якої підприємство-постачальник товарів переуступає короткострокові вимоги (дебіторську заборгованість) за торговельними операціями комерційному банку;
- б) система фінансування, за умовами якої банк переуступає короткострокові вимоги (дебіторську заборгованість) за торговельними операціями підприємству-постачальнику товарів;
- в) система фінансування, за умовами якої підприємство-покупець товарів бере додатковий кредит для погашення дебіторської заборгованості на пільгових умовах;
- г) правильна відповідь відсутня.

8. *Авальний кредит – це:*

- а) зобов'язання банку надати обумовлену суму кредиту за вимогою позичальника;
- б) послуга, за якої банк бере на себе відповідальність за зобов'язаннями підприємства у формі поручительства або гарантії;
- в) послуга, за якої банк надає кредит підприємству на пільгових умовах;
- г) правильна відповідь відсутня.

9. *До небанківського кредитування підприємств належить:*

- а) авальний кредит;
- б) акцептний кредит;
- в) комерційний кредит;
- г) обліковий кредит;
- д) контокорентний кредит.

10. *Фінансова операція, що передбачає передачу (або придбання) прав користування окремими видами основних фондів на платній основі впродовж терміну, що обумовлений:*

- а) лізинг;
- б) консигнація;
- в) іпотека;
- г) ломбардний кредит.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 4

ТЕМА: ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ

Мета роботи: систематизація і закріплення знань щодо порядку оцінки фінансового стану підприємства.

Завдання для виконання роботи

1. Опрацювати методичні підходи до оцінки фінансового стану підприємства за напрямками:
 - Оцінка майнового стану підприємства;
 - Оцінка ліквідності і платоспроможності підприємства;
 - Оцінка фінансової стійкості підприємства;
 - Оцінка ділової активності підприємства;
 - Оцінка рентабельності підприємства;
 - Оцінка позицій підприємства на ринку цінних паперів.
2. Виконати завдання 4.1–4.14.

Завдання для самостійної роботи. *Опрацювати наступні питання:*

1. Показники фінансового стану підприємства.
2. Методика фінансового аналізу підприємств провідних країн світу.

Порядок опрацювання завдань

Місце проведення занять: навчальна аудиторія (згідно розкладу).

Місце та час отримання консультацій: кафедра фінансів, банківської справи та страхування (згідно з графіком).

Обладнання та матеріали: конспект лекцій, рекомендована література.

Задача 4.1. *На основі даних таблиці дати оцінку майнового стану ТОВ "Тандем-плюс" за звітний рік.* (тис, грн)

Таблиця 4.1

Показники	На початок року	На кінець року
Необоротні активи, разом в т.ч.	5 872,5	5 403,5
Нематеріальні активи:		
залишкова вартість	16,5	18,3
первісна вартість	28,4	31,6
накопичена амортизація	11,9	13,3
Незавершене будівництво	154,2	132,8
Основні виробничі засоби:		
залишкова вартість	4 321,3	3 943,1
первісна вартість	8 967,5	8 765,2
накопичена амортизація	4 646,2	4 822,1
Основні невиробничі засоби:		
залишкова вартість	1 344,9	1 267,8
первісна вартість	3 456,2	3 456,2
знос	2 111,3	2 188,4

Інші необоротні активи	35,6	41,5
Майно підприємства	9 787,5	9 574,2

Протягом року було введено в експлуатацію основні виробничі засоби на суму 41,2 тис. грн, а виведено з експлуатації спрацьованого обладнання на суму 243,5 тис. грн.

На активну частину основних виробничих засобів у їх загальній вартості на початок та на кінець року припадало відповідно 3/5 та 2/3.

Методичні вказівки Для оцінки майнового стану підприємства необхідно здійснити розрахунок указаних показників на початок та на кінець періоду за наведеними нижче формулами.

1. Сума господарських коштів, що є в розпорядженні підприємства (валюта балансу), показує загальну вартісну оцінку активів, які перебувають на балансі підприємства. Зростання цього показника свідчить про збільшення майнового потенціалу підприємства.
2. Питома вага активної частини основних засобів розраховується як співвідношення активної частини основних виробничих засобів до загальної вартості основних засобів на початок та на кінець періоду. Зростання показника в динаміці - позитивна тенденція.
3. Коефіцієнт зносу основних виробничих засобів характеризує стан та рівень спрацьовання основних засобів і розраховується як відношення суми зносу (накопиченої амортизації) основних засобів до їхньої первісної вартості.
4. Коефіцієнт придатності основних виробничих засобів розраховується як відношення залишкової вартості основних засобів до їх первісної вартості. Він показує, яка частина основних засобів придатна до експлуатації в процесі господарської діяльності.
5. Коефіцієнт оновлення основних виробничих засобів показує, яку частину наявних на кінець звітнього періоду становлять нові основні засоби. Розраховується як відношення первісної вартості введених в експлуатацію основних засобів до їх загальної первісної вартості на кінець звітнього періоду.
6. Коефіцієнт вибуття основних виробничих засобів показує, яка частина засобів праці вибула за звітний період. Розраховується як відношення первісної вартості основних засобів, що вибули за звітний період, до первісної вартості основних засобів, наявних на балансі підприємства на початок звітнього періоду.
7. Коефіцієнт приросту основних виробничих засобів розраховується за формулою:

$$\text{К приросту} = \frac{\text{Вартість введених ОЗ} - \text{Вартість виведених ОЗ}}{\text{Середньорічна первісна вартість ОЗ}}$$

Задача 4.2. Визначте середньорічну вартість (тис. грн) основних виробничих засобів у звітному році на основі даних ТОВ "Компроміс":

- 1) у поточному році середньоспискова чисельність працюючих на підприємстві склала 185 осіб;
- 2) на кожну гривню основних виробничих засобів припало 5,25 гривні виготовленої продукції;
- 3) відношення фондоозброєності до фондомісткості склало 9:1.

Методичні вказівки Фондоозброєність – це забезпеченість підприємства основними виробничими засобами. Розраховується як відношення середньорічної вартості основних засобів до чисельності працівників підприємства.

Фондомісткість визначає вартість основних засобів на одну гривню виготовленої продукції.

Оскільки за умовою задачі відомим є співвідношення обох зазначених показників, то можна визначити обсяг виготовленої продукції в звітному році:

$$\frac{\text{Вартість ОВЗ}}{\text{чисельність працюючих}} : \frac{\text{Вартість ОВЗ}}{\text{Обсяг реалізації}}$$

Середньорічну вартість основних засобів можна буде визначити через фондівіддачу, яка є оберненим показником до фондомісткості.

Задача 4.3. Визначити коефіцієнт вибуття основних виробничих засобів підприємства Святошинський завод "Буддеталь" у поточному році на основі даних: залишкова вартість основних виробничих засобів на кінець року дорівнює 1275 тис. грн, що на 25 % більше ніж на початок звітного періоду;

- 1) коефіцієнт зносу основних виробничих засобів на початок та на кінець року становив відповідно 48 % та 45 %;
- 2) вартість введених за рік основних засобів склала 132 тис. грн;
- 3) коефіцієнт приросту основних засобів дорівнює 0,05.

Методичні вказівки Під час розв'язання задачі необхідно розрахунок показників оцінки майнового стану підприємства здійснювати за формулами, які наведені в методичних вказівках до задачі 4.1.

Для визначення залишкової вартості основних засобів на початок звітного періоду необхідно скласти пропорцію, де величину показника прийняти за 100 %, а залишкову вартість на кінець періоду – 125 %. Для розрахунку коефіцієнта вибуття потрібно визначити вартість основних засобів, що вибули за рік. Для цього необхідно застосувати формули визначення коефіцієнту зносу, коефіцієнту приросту основних засобів, зняти середньорічну вартість основних засобів.

Задача 4.4. Дослідити динаміку фінансових результатів діяльності підприємства на основі даних таблиці 4.1, (тис, грн):

Таблиця 4.2.

Показники	Код рядка	Базовий рік		Звітний рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	абсолютне, тис. грн.	відносне, %
1. Чистий дохід від реалізації продукції	2						
2. Собівартість реалізованої продукції							
3. Валовий прибуток (збиток)							
4. Інші операційні доходи							
5. Адміністративні витрати							
6. Витрати на збут							
7. Інші операційні витрати							
8. Фінансовий результат від операційної діяльності							

9. Інші доходи							
10. Інші витрати							
11. Фінансовий результат до оподаткування							
12. Податок на прибуток							
13. Чистий фінансовий результат							

Методичні вказівки Для визначення динаміки основних фінансових показників роботи підприємств необхідно зробити горизонтальний аналіз статей звіту. Для цього потрібно розрахувати абсолютне відхилення всіх показників шляхом віднімання даних за минулий рік від даних за звітний рік, а також: відносне відхилення - шляхом ділення розрахованого абсолютного відхилення на дані за минулий рік, та помножити отриманий результат на 100 %.

Для аналізу структури основних фінансових результатів необхідно провести вертикальний аналіз Звіту про фінансові результати, тобто визначити питому вагу структурних складових прибутку підприємства. За 100 % можна прийняти або чистий дохід від реалізації продукції, або фінансовий результат до оподаткування.

Потім також необхідно проаналізувати структуру фінансових результатів у динаміці.

Задача 4.5. Розрахувати показники ліквідності підприємства та дати їм оцінку за даними фінансової звітності .

Методичні вказівки Аналіз ліквідності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів): коефіцієнта покриття (поточної ліквідності), коефіцієнта швидкої ліквідності, коефіцієнта абсолютної ліквідності, маневреності функціонуючого капіталу, величини власних оборотних коштів.

1. Коефіцієнт покриття розраховується як відношення оборотних коштів до поточних зобов'язань підприємства та показує достатність ресурсів підприємства, які можуть бути використані для погашення його поточних зобов'язань. Для нормального функціонування підприємства цей показник повинен бути більше 1.

2. Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності (K^{\wedge}) розраховується за формулою:

$$K_{\kappa} = \frac{\text{Оборотні активи} - \text{Запаси}}{\text{Короткострокові пасиви}},$$

Слід пам'ятати, що запаси включають виробничі запаси, незавершене виробництво, готову продукцію та товари. Нормативне значення для цього коефіцієнта встановлюється на рівні 0,6-0,8.

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності обчислюється як відношення суми грошових коштів та їх еквівалентів і поточних інвестицій до поточних зобов'язань. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина боргів підприємства може бути сплачена негайно. Рекомендоване значення цього показника – 0,2-0,35.

4. Показник власних оборотних коштів характеризує ту частину власного капіталу підприємства, яка є джерелом покриття поточних активів. Розраховується шляхом віднімання від суми оборотних активів суми короткострокових зобов'язань. Значення цього показника повинно бути більше 0. Позитивною тенденцією вважається зростання показника в динаміці.

5. Маневреність функціонуючого капіталу розраховується як відношення оборотних

активів у грошовій формі, до власних оборотних коштів.

Задача 4.6. Заповніть таблицю 4.3. та зробіть висновки щодо ефективності використання нематеріальних активів підприємства.

Таблиця 4.3.

№ з/п	Показники	Базисний рік	Звітний рік	Відносні показники зміни
1	Нематеріальні активи, грн.	3 675	4 263	?
2	Чистий дохід від реалізації ліцензованої продукції, грн.	42 739	43 108	?
3	Фінансовий результат від реалізації ліцензованої продукції, грн	6318	6 420	?
4	Доходність нематеріальних активів	?	?	?
5	Оборотність нематеріальних активів	?	?	?
6	Рентабельність продаж	?	?	?

Методичні вказівки Кінцевий ефект від використання нематеріальних активів виражається в загальних результатах господарської діяльності: в зниженні витрат на виробництво, збільшенні обсягів збуту продукції, збільшенні прибутку та ін. Зміст основного принципу управління динамікою нематеріальних активів можна виразити формулою: темпи росту віддачі капіталу повинні випереджати темпи зростання витрат капіталу. Інакше кажучи, в динаміці темпи зростання виручки від реалізації продукції та прибутку, повинні перевищувати темпи зростання нематеріальних активів.

Основним показником ефективності використання нематеріальних активів є доходність нематеріальних активів, який розраховується шляхом ділення фінансового результату від реалізації ліцензованої продукції на вартість нематеріальних активів.

Основними чинниками зростання доходності є прискорення обороту нематеріальних активів (відношення чистого доходу від реалізації продукції до вартості нематеріальних активів) та збільшення рентабельності продаж: (відношення фінансового результату до доходу від реалізації ліцензованої продукції).

Задача 4.7. На основі даних таблиці 4.4:

- 1) скласти баланс підприємства;
- 2) здійснити аналіз фінансової стійкості;
- 3) за допомогою аналізу абсолютних показників визначити тип фінансової стійкості підприємства на початок та на кінець періоду.

Таблиця 4.4 (тис, грн)

Статті	Сума на початок періоду	Сума на кінець періоду
Грошові кошти	1 015,9	2 054,3
Інші оборотні активи	44	231
Резервний капітал	951,5	1 032

Короткострокові кредити банку	1 524,7	2 962
Короткострокові фінансові вкладення	24	43
Кредиторська заборгованість	1 256,8	1 364,5
Інші необоротні активи	793,7	745,3
Дебіторська заборгованість	989,1	894,5
Довгострокові кредити банку	960,5	854,2
Основні засоби	1 018,1	1 765,7
Статутний капітал	1 560,7	2 539,2
Нерозподілений прибуток	245	276
Запаси	2 614,4	3 294,1

Методичні вказівки Визначають такі типи фінансової стійкості підприємства:

- 1) абсолютна фінансова стійкість, якщо власні оборотні кошти повністю забезпечують запаси;
- 2) нормально стійкий фінансовий стан, якщо запаси забезпечуються сумою власних оборотних коштів та довгостроковими позиковими джерелами;
- 3) нестійкий фінансовий стан, якщо запаси забезпечуються за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових позикових джерел та короткострокових кредитів і позик, тобто за рахунок усіх основних джерел їх формування;
- 4) кризовий фінансовий стан, якщо запаси не забезпечуються джерелами їх формування і підприємство перебуває на межі банкрутства. Завдання зводиться до знаходження величини власних оборотних коштів (ВОК), яку можна визначити двома способами:

$$\text{ВОК} = \text{Власний капітал} + \text{Довгострокові позикові кошти} - \text{Необоротні активи.}$$

Потім шляхом зіставлення вартості запасів із власними оборотними коштами, з довгостроковими і короткостроковими позиковими коштами визначається тип фінансової стійкості на початок і на кінець періоду, робляться відповідні висновки.

Задача 4.8. На основі даних у таблиці 4.5 розрахувати коефіцієнти

- 1) фінансової автономії (незалежності);
- 2) фінансової залежності;
- 3) фінансування (фінансового левериджу);
- 4) поточної заборгованості;
- 5) маневреності власного капіталу.

За даними підприємства на початок звітного року поточні активи склали 40 % від суми активів, а на кінець року – 45 %. Визначити суму короткострокових і довгострокових позикових коштів, якщо коефіцієнт поточної ліквідності на початок року становив 1,5, а на кінець року – 1,8.

Таблиця 4.5 (тис, грн)

Показники	Початок періоду	Кінець періоду
1. Вартість майна підприємства	42 200	53 955
2. Власний капітал	26 420	34 500

Методичні вказівки:

- 1) Коефіцієнт автономії розраховується як відношення власного капіталу до підсумку балансу підприємства і показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність.
- 2) Коефіцієнт фінансової залежності показує частку позикового капіталу в загальній валюті балансу підприємства.
- 3) Коефіцієнт фінансування розраховується як відношення залучених та власних коштів і характеризує залежність підприємства від залучених коштів.
- 4) Коефіцієнт поточної заборгованості розраховується як відношення короткострокових фінансових зобов'язань до загальної валюти балансу.
- 5) Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні кошти, а яка капіталізована. Розраховується як відношення власних оборотних коштів до власного капіталу підприємства.

Задача 4.9. Заповніть таблицю 4.6 та зробіть висновки щодо ефективності використання основних засобів підприємства.

Таблиця 4.6. (тис. грн.)

№	Показник	Базисний рік	Звітний рік	Відхилення	
				абсолютне	відносне
1	Середньорічна вартість основних засобів	15 281	23 135	?	?
2	Чистий дохід	73 080	90 264	?	?
3	Прибуток від реалізації	18 110	19 454	?	?
4	Фондовіддача	?	?	?	?
5	Рентабельність реалізованої продукції	?	?	?	?
6	Рентабельність основних засобів	?	?	?	?

Методичні вказівки Найбільш узагальнюючим показником ефективності використання основних засобів є рентабельність основних засобів. Її рівень залежить не лише від фондовіддачі, а й від рентабельності продукції.

Задача 4.10. Обчислити коефіцієнти покриття, абсолютної та швидкої ліквідності, дати характеристику стану ліквідності активів підприємства за даними фінансової звітності.

Задача 4.11. Величина поточних активів підприємства "Лілея" на початок звітного періоду складала 9 873,5 тис. грн. Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) на цю дату становив 1,3.

Чи достатнім буде зменшення на кінець звітного періоду розміру короткострокових зобов'язань на суму 1350 тис. грн за незмінної величини поточних активів для досягнення коефіцієнтом покриття нормативного значення. Відповідь обґрунтуйте.

Задача 4.12. На основі даних торговельного підприємства розрахуйте розмір власного капіталу:

- 1) майно підприємства – 18780 тис. грн;
- 2) оборотні активи – 12354 тис. грн;
- 3) довгострокові зобов'язання – 5450 тис. грн;
- 4) відношення коефіцієнта маневреності функціонуючого капіталу до коефіцієнта абсолютної ліквідності складає 5:3.

Задача 4.13. Чи достатнім буде збільшення суми поточних активів у 4 рази на кінець кварталу порівняно з початком кварталу при збільшенні короткострокових зобов'язань у 1,5 раза задля того, щоб коефіцієнт покриття відповідав нормативу, якщо оборотні активи підприємства станом на початок кварталу становили 20 тис. грн, а зобов'язання були у 3 рази більші? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 4.14. Розрахувати та проаналізувати показники рентабельності підприємства **Методичні вказівки.** Рентабельність – це сума прибутку, що припадає на одиницю виручки, собівартості, активів тощо. Чим вищою є рентабельність, тим ефективніше функціонує підприємство, оскільки саме прибуток уособлює фінансову мету його діяльності. Формулу коефіцієнтів рентабельності вивести досить легко: це відношення прибутку до будь-якого показника, рентабельність якого хочуть визначити. На практиці, як правило, найчастіше використовують показники рентабельності, методика розрахунку яких наведена в таблиці 4.7.

Таблиця 4.7

Аналіз показників рентабельності підприємства

Показник	Код рядка та формула розрахунку	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення
1	2	4	5	р.5-р.4
I. Вхідні дані, тис. грн.				
1. Валюта балансу				
2. Власний капітал				
3. Фінансові інвестиції				
4. Необоротні активи				
5. Робочий капітал				
6. Дохід (виручка) від реалізації				
7. Собівартість				
8. Валовий прибуток				
9. Чистий прибуток				
II. Розрахункові дані				
10. Рентабельність усіх активів за чистим прибутком				
11. Рентабельність власного капіталу (за чистим прибутком) (р. 7 / р. 2)				

12. Рентабельність фінансових інвестицій				
13. Рентабельність необоротного (постійного) капіталу				
14. Рентабельність робочого капіталу				
15. Рентабельність реалізації (продаж)				
16. Показник чистого доходу				

Після таблиці зробити висновки щодо:

- рівня та динаміки розрахованих показників рентабельності;
- прибутковості діяльності досліджуваного підприємства в цілому.

Питання для дискусії

1. Яка мета фінансового аналізу?
2. Назвіть етапи аналізу фінансового стану підприємства.
3. Що передбачає комплексний аналіз фінансового стану підприємства?
4. Які основні завдання аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання?
5. Назвіть партнерські групи, які зацікавлені в результатах фінансового аналізу?
6. Назвіть інформаційні джерела, які можна використати для проведення аналізу фінансового стану підприємства.

Тестові завдання для перевірки знань

1. Предметом фінансового аналізу є:

- a) фінансові ресурси підприємства, процес їх формування, розподілу та використання;
- б) фінансовий стан підприємства;
- в) ліквідність та платоспроможність підприємства;
- г) фінансова стійкість;
- д) ділова активність підприємства;
- е) правильна відповідь відсутня.

2. Об'єктом фінансового аналізу є:

- a) фінансові ресурси підприємства, процес їх формування, розподілу та використання;
- б) фінансовий стан підприємства;
- в) ліквідність та платоспроможність підприємства;
- г) фінансова стійкість;
- д) ділова активність підприємства;
- Е) правильна відповідь відсутня.

3. Під фінансовим станом підприємства розуміють:

- a) рівень його забезпеченості поточними активами для здійснення ефективної господарської діяльності;
- б) рівень його забезпеченості необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності;
- в) рівень його забезпеченості власним капіталом для здійснення ефективної господарської діяльності;

г) рівень його забезпеченості власним оборотним капіталом для здійснення ефективної господарської діяльності;

д) правильна відповідь відсутня.

4. *Основою розробки фінансової політики підприємства є:*

а) економічний аналіз;

б) фінансовий аналіз;

в) рівень забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами;

г) фінансовий стан підприємства;

д) правильна відповідь відсутня.

5. *Коефіцієнт поточної ліквідності визначається як:*

а) відношення власного оборотного капіталу до поточних зобов'язань;

б) відношення поточних активів до поточних зобов'язань;

в) відношення власного капіталу до поточних зобов'язань;

г) правильна відповідь відсутня.

6. *Ступінь фінансової незалежності підприємства від кредиторів характеризує:*

а) коефіцієнт маневреності власних коштів;

б) коефіцієнт фінансового левериджу;

в) коефіцієнт автономії;

г) коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами;

д) правильна відповідь відсутня.

7. *Ступінь мобільності використання власного капіталу характеризує:*

а) коефіцієнт маневреності власних коштів;

б) коефіцієнт фінансового левериджу;

в) коефіцієнт автономії;

г) коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами;

д) правильна відповідь відсутня.

8. *Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості розраховується як:*

а) відношення виручки від реалізації до середньої суми дебіторської заборгованості;

б) відношення чистої виручки від реалізації до середньої суми дебіторської заборгованості;

в) відношення прибутку до середньої суми дебіторської заборгованості;

г) відношення чистого прибутку до середньої суми дебіторської заборгованості;

д) правильна відповідь відсутня.

9. *Коефіцієнт рентабельності власного капіталу розраховується як:*

а) відношення виручки від реалізації до суми власного капіталу підприємства;

б) відношення чистої виручки від реалізації до суми власного капіталу підприємства;

в) відношення прибутку до суми власного капіталу підприємства;

г) відношення чистого прибутку до суми власного капіталу підприємства.

10. *Коефіцієнт рентабельності активів розраховується як:*

а) відношення виручки від реалізації до суми всіх активів підприємства;

б) відношення чистої виручки від реалізації до суми всіх активів підприємства;

в) відношення прибутку до суми всіх активів підприємства;

г) відношення чистого прибутку до суми всіх активів підприємства.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 5

ТЕМА: ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Мета роботи: систематизація і закріплення знань щодо порядку фінансового планування на підприємстві.

Завдання для виконання роботи

1. Опрацювати теоретичні підходи до розробки стратегічних та оперативних фінансових планів на підприємстві.
2. Виконати завдання 5.1–5.6.

Завдання для самостійної роботи. *Опрацювати наступні питання:*

1. Бізнес-план як елемент фінансового планування.

Порядок опрацювання завдань

Місце проведення занять: навчальна аудиторія (згідно розкладу).

Місце та час отримання консультацій: кафедра фінансів, банківської справи та страхування (згідно з графіком).

Обладнання та матеріали: конспект лекцій, рекомендована література.

Задача 5.1. *Складіть поточний фінансовий план підприємства на 1 квартал планового року, якщо:*

- 1) амортизаційні відрахування – 145 тис. грн;
- 2) приріст нормативу оборотних коштів – 43 тис. грн;
- 3) чистий прибуток – 180 тис. грн;
- 4) податок на прибуток – 54 тис. грн;
- 5) обсяг капітальних вкладень – 175 тис. грн;
- 6) фонд виплати дивідендів – 53 тис. грн;
- 7) резервний фонд – 26 тис. грн;
- 8) короткострокові кредити банку – 49 тис. грн;
- 9) погашення кредитів банку – 43 тис. грн;
- 10) надлишок власних оборотних коштів – 20 тис. грн;
- 11) інші витрати – 48 тис. грн;
- 12) інші надходження – 14 тис. грн;
- 13) доходи від здавання основних засобів в оренду – 34 тис. грн.

Методичні вказівки Під час складання фінансового плану необхідно врахувати, що загальна сума доходів підприємства повинна дорівнювати загальній сумі витрат. Фінансовий план краще скласти у вигляді таблиці.

Таблиця 5.1

Фінансовий план підприємства

№ з/п	Доходи	Сума, тис.грн.	№ з/п	Витрати	Сума, тис. грн.
1			1		
2			2		
2			3		
4			4		

	Разом			Разом	
--	-------	--	--	-------	--

Задача 5.2. Складіть прогноз руху грошових коштів ПАТ "Буран " на плановий рік на основі даних:

На прогнозований період підприємство планує:

- 1) отримати дохід від основної операційної діяльності в сумі 270 тис. грн;
- 2) провести емісію цінних паперів на суму 58 тис. грн;
- 3) нарахувати заробітну плату працівникам в межах 92 тис. грн;
- 4) здійснити капітальні вкладення на суму 168 тис. грн;
- 5) спрямувати на збільшення товарно-матеріальних запасів – 110 тис. грн;
- 6) отримати банківські кредити на суму 45 тис. грн;
- 7) інші доходи – 62 тис. грн;
- 8) інші надходження – 35 тис. грн;
- 9) на погашення позик та сплату процентів спрямувати 32 тис. грн;
- 10) сплатити податки та інші обов'язкові платежі – 28 тис. грн;
- 11) інші витрати – 40 тис. грн.

Методичні вказівки Для розв'язку задачі необхідно скласти таблицю:

Таблиця 5.2.

Прогноз руху грошових коштів ПАТ "Буран "

№ з/п	Показники	Сума, тис. грн.
Надходження грошових коштів		
1		
2		
3		
4		
5		
Усього надходжень		
Витрачання грошових коштів		
1		
2		
3		
4		
5		
6		
Усього витрат		

Задача 5.3. Визначте мінімально необхідну потребу в оборотних коштах підприємства МП "Агат " на друге півріччя, якщо:

- 1) обсяг реалізованої продукції за повною собівартістю за перше півріччя склав 620 тис. грн.;
- 2) у поточному періоді цикл обороту коштів (від дати купівлі сировини до дати надходження виручки від продажу готової продукції) складав 45 днів.

Методичні вказівки. 1) Для розрахунку мінімальної суми грошей, потрібних підприємству для проведення поточних операцій в плановому періоді, необхідно визначити коефіцієнт обороту оборотних коштів (Коб) в поточному періоді за формулою:

$$Коб = K / T,$$

де K – кількість днів в періоді, що аналізується (у даному разі період, що аналізується – півріччя, тому рекомендується зазначити 180 днів);

T – тривалість циклу обороту коштів (у днях).

2) Мінімально необхідна потреба в оборотних коштах на наступний рік визначається за формулою:

$$\text{Пок} = \frac{\text{Обсяг реалізації}}{\text{Коефіцієнт обороту}},$$

Задача 5.4. Визначити тривалість операційного циклу торговельного підприємства «Клен» у звітному кварталі, якщо:

1) середній обсяг оборотних коштів на підприємстві в звітному кварталі становив 18 000 грн;

2) за цей період було реалізовано товарів за цінами придбання на суму 52 200 грн.

Необхідно також розрахувати суму економії оборотного капіталу в результаті зміни тривалості операційного циклу, за умови, що підприємство в наступному кварталі вирішило іммобілізувати 20 % оборотних коштів за незмінного обсягу реалізації.

Методичні вказівки. Загальний період операційного циклу підприємства визначається за

формулою: $ОЦ = \frac{ОА}{Оо},$

де $ОЦ$ – загальний період операційного циклу підприємства;

$ОА$ – середній обсяг оборотних коштів підприємства в періоді, що розглядається;

$Оо$ – одноденний обсяг реалізації товарів підприємства в періоді, що розглядається.

Суму економії капіталу може бути розраховано за формулою:

$$ЕК = (ОЦф - ОЦп) \times Оос,$$

де $ЕК$ – загальна сума економії капіталу, спрямованого на фінансування оборотних активів підприємства;

$ОЦф$ – фактична тривалість операційного циклу підприємства у звітному періоді, в днях;

$ОЦп$ – проєктована тривалість операційного циклу підприємства в плановому періоді із урахуванням резервів його скорочення, в днях;

$Оос$ – планований одноденний обсяг реалізації товарів.

Задача 5.5. Визначити обсяг реалізації продукції підприємства «Олімп» в поточному кварталі, якщо:

1) загальний період операційного циклу підприємства складає 38 днів;

2) середня сума запасів сировини, матеріалів та готової продукції дорівнює 35 200 грн;

3) середній залишок грошових коштів на підприємстві складає 4 800 грн;

4) дебіторська заборгованість за звітний квартал здійснила 5 оборотів.

Методичні вказівки. Під час розв'язання задачі слід пам'ятати, що загальний період операційного циклу підприємства складається з часу перебування різних видів оборотних активів на кожній окремій стадії.

Рекомендується також скласти рівняння, де за невідому величину прийняти одноденний обсяг реалізації.

Задача 5.6. Фірма планує, що їй буде потрібно 2 млн грн коштів на один місяць для розрахунків із кредиторами. Для отримання додаткового прибутку є можливість проведення певної кількості операцій з купівлі-продажу високоліквідних цінних паперів з очікуваною місячною нормою доходності 1%. Затрати на проведення кожної операції

купівлі-продажу складатимуть 100 грн. **Розрахувати оптимальний обсяг цінних паперів (у вартісному еквіваленті) для проведення кожної операції з їх купівлі-продажу, необхідну кількість операцій з переказу грошей та витрати на реалізацію такої політики.**

Методичні вказівки. Оптимальний обсяг однієї операції розраховуємо за моделлю Баумоля:

$$C = \sqrt{2F \times \frac{T}{r}},$$

C – оптимальна сума грошових коштів на рахунок;

F – витрати з конвертації грошових коштів у цінні папери;

T – середня сума потреби в грошових коштах протягом періоду (рік, квартал, місяць);

r – доходність короткострокових цінних паперів.

Загальна кількість угод з конвертації цінних паперів у грошові кошти (k) шляхом ділення середньої потреби в грошових коштах на оптимальну суму грошових коштів.

Загальні витрати (OP) з реалізації такої політики управління грошовими коштами складуть:

$$OP = F \times k \div r \times \frac{C}{2},$$

Перший доданок у цій формулі є прямими витратами, другий – втрачена вигода від зберігання коштів на поточному рахунку замість того, щоб інвестувати їх у цінні папери.

Питання для дискусії

1. Яка мета фінансового планування?
2. Які інформаційні джерела використовують для проведення фінансового планування?
3. Дайте характеристику перспективному фінансовому плануванню.
4. Назвіть етапи формування фінансової стратегії підприємства.
5. Які Ви знаєте планові документи в системі поточного фінансового планування?
6. На підставі чого визначають показники фінансового плану?

Тестові завдання для перевірки знань

1. Об'єктом фінансового планування є:

- а) доходи підприємства;
- б) прибутки підприємства;
- в) витрати підприємства;
- г) чистий дохід і чистий прибуток підприємства;
- д) доходи і витрати підприємства.

2. До функцій фінансового планування належать:

а) координація та взаємозв'язок різних напрямків діяльності підприємства в контексті їх фінансового забезпечення;

б) розробка альтернативних варіантів фінансової стратегії з метою вибору оптимального варіанту фінансового забезпечення розвитку підприємства;

в) оцінка потреби у фінансових ресурсах відповідно до запланованих показників розвитку підприємства;

г) забезпечення попереднього контролю за формуванням та раціональним використанням фінансових ресурсів;

д) правильна відповідь А, В, Г;

е) правильна відповідь А, Б, В;

є) всі відповіді правильні.

3. Фінансове планування містить наступні елементи:

а) цілі та програми;

б) нормативи та норми;

в) правила та процедури;

г) правильна відповідь А, Б;

д) правильна відповідь А, В;

е) всі відповіді правильні.

4. Основними плановими документами в системі поточного фінансового планування є:

а) баланс доходів та витрат підприємства;

б) план фінансових результатів;

в) план руху грошових коштів;

г) плановий баланс;

д) план формування та використання фінансових ресурсів.

е) правильна відповідь А, Б, В.

є) правильна відповідь А, Г, Д.

ж) всі відповіді правильні.

5. Зміст якого виду фінансового планування полягає в складанні і використанні платіжного календаря?

а) бізнес-планування;

б) стратегічного планування;

в) оперативного планування;

г) виробничого планування;

Д) вірна відповідь відсутня.

6. Платіжний календар розробляється з урахуванням:

а) податкового календаря;

б) графіків погашення кредиторської і дебіторської заборгованості;

в) календаря виплат заробітної плати;

г) кредитного плану;

д) касової книги підприємства;

е) правильна відповідь А, В, Г, Д;

є) правильна відповідь А, Б, В, Г.

7. Метою поточного фінансового планування є:

а) отримання максимального доходу в коротко- та середньостроковому періоді;

б) отримання максимального прибутку в коротко- та середньостроковому періоді;

в) формування шляхів досягнення конкретних фінансових цілей по підприємству в коротко- та середньостроковому періоді;

г) мінімізація витрат в коротко- та середньостроковому періоді;

д) правильна відповідь відсутня.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 6

ТЕМА: БАНКРУТСТВО ТА ФІНАНСОВА САНАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА

Мета роботи: систематизація і закріплення знань щодо методичних підходів діагностики загрози банкрутства підприємства та порядку його фінансового оздоровлення.

Завдання для виконання роботи

1. Опрацювати теоретичні питання:
 Банкрутство підприємств: суть, види та причини виникнення;
 Методичні підходи до діагностики загрози банкрутства;
 Санація як метод запобігання банкрутству підприємства: суть та класична модель.
2. Виконати завдання 6.1–6.9.

Завдання для самостійної роботи. Опрацювати наступні питання:

1. Стратегічна і тактична криза підприємства.
2. Роль антикризового менеджменту у попередженні краху підприємств, його види та функції.
3. Критерії банкрутства підприємств у провідних країнах світу.

Порядок опрацювання завдань

Місце проведення занять: навчальна аудиторія (згідно розкладу).

Місце та час отримання консультацій: кафедра фінансів, банківської справи та страхування (згідно з графіком).

Обладнання та матеріали: конспект лекцій, рекомендована література.

Задача 6.1. Чистий прибуток підприємства – 1,9 тис. грн, амортизаційні відрахування – 0,9 тис. грн, всього активів за балансом – 290,5 тис. грн, довгострокові зобов'язання відсутні, короткострокові зобов'язання – 189,4 тис. грн, власний капітал – 97,3 тис. грн, оборотні активи – 24,3 тис. грн.

Визначити за допомогою системи показників Бівера фінансовий стан підприємства.

Методичні вказівки. Оцінка фінансового стану підприємства за показниками У. Бівера ґрунтується на системі показників для діагностики загрози банкрутства, наведених в таблиці 6.1.

Таблиця 6.1.

Система показників У. Бівера для діагностики загрози банкрутства

Показник	Формула	Значення показників		
		благополучні підприємства	за 5 років до банкрутства	за 1 рік до банкрутства
Коефіцієнт У. Бівера	(Чистий прибуток – Амортизаційні відрахування) / (довго- та короткострокові зобов'язання)	0,4-0,45	0,17	-0,15
Рентабельність активів	Чистий прибуток / Активи x 100%	6-8	4	-22
Фінансовий леверидж	(довго- та короткострокові зобов'язання) / Активи	до 0,5	0,5-0,8	більше 0,8

Коефіцієнт покриття активів чистим оборотним капіталом	(Власний капітал – Необоротні активи) / Активи	більше 0,4	0,4-0,3	0,3-0,06
Коефіцієнт покриття	Оборотні активи/короткострокові зобов'язання	більше 3,2	2-3,2	1-2

Фінансовий стан підприємства, у якого протягом тривалого часу (1,5-2,0 роки) коефіцієнт У.Бівера не перевищує 0,2, що відображає небажане скорочення частки прибутку, яка спрямовується на розвиток виробництва, свідчить про формування незадовільної структури балансу. У цьому випадку підприємство починає працювати в борг, а коефіцієнт забезпечення власними коштами стає менше 0,1.

Задача 6.2. Сума витрат і запасів – 250 тис.грн, грошові кошти та дебіторська заборгованість – 52тис.грн, дохід від реалізації продукції – 153тис.грн, прибуток – 74тис.грн, нерозподілений прибуток – 11тис. грн, ринкова вартість всіх акцій – 50 тис.грн, валюта балансу – 960тис.грн. **Визначити ймовірність банкрутства підприємства за моделлю Альтмана.**

Методичні вказівки. *З метою своєчасного виявлення тенденцій формування незадовільної структури балансу у прибутково працюючого суб'єкта підприємницької діяльності і вжиття попереджувальних заходів, спрямованих на запобігання банкрутству, проводиться систематичний експрес-аналіз фінансового стану підприємств за допомогою моделі Альтмана. Модель Альтмана можна записати так:*

$$A_m = 1,2P_k + 1,4P_a + 3,3D_a + 0,6K_k + 1,0O_a,$$

де A_m – інтегральний показник рівня загрози банкрутства;

P_k – відношення робочого капіталу підприємства до суми всіх його активів (він показує ступінь ліквідності активів);

P_a – рівень рентабельності активів або всього використовуюваного капіталу; визначають відношенням чистого прибутку до середньої суми використовуваних активів чи всього капіталу, він показує рівень генерування прибутку підприємства;

D_a – рівень доходності активів; визначають відношенням чистого доходу до середньої суми використовуваних активів чи всього капіталу (він показує ступінь достатності доходів підприємства для відшкодування поточних витрат і формування прибутку);

K_k – коефіцієнт відношення суми власного капіталу, оціненого за ринковою вартістю, до позичкового;

O_a – обіговість активів чи капіталу; визначають відношенням обсягу продажу продукції до середньої вартості активів чи всього використовуюваного капіталу.

Якщо значення A_m до 1.8 – ймовірність банкрутства дуже висока, 1.81–2.70 –висока, 2.71–2.99 –можлива, 3.00 і вище ймовірність банкрутства дуже низька.

Задача 6.3. Сума оборотних активів підприємства – 52740 грн, дебіторська заборгованість – 23300 грн, короткострокові фінансові зобов'язання – 32000 грн, сума грошових активів – 625 грн. **Розрахувати показники платоспроможності підприємства. Зробити висновки.**

Задача 6.4. Дохід від реалізації продукції – 5630,22 тис.грн, прибуток до оподаткування – 2300 тис.грн, загальний обсяг активів – 3200,32 тис.грн, статутний капітал – 56,36 тис.грн,

нерозподілений прибуток – 1630,23 тис.грн, власні оборотні активи – 2560,32 тис.грн, загальний обсяг боргових зобов'язань – 789,36 тис.грн. **Оцінити ймовірність настання банкрутства підприємства.**

Задача 6.5. Поточні активи підприємства на кінець звітного періоду склали 5200 тис.грн, короткострокові зобов'язання – 3140 тис.грн. **Визначити коефіцієнт поточної ліквідності та суму нерозподіленого прибутку**, необхідну для досягнення підприємством нормативного значення коефіцієнтом поточної ліквідності, що дорівнює 2 (сума термінових зобов'язань не зростає).

Задача 6.6. Розрахувати коефіцієнт відновлення платоспроможності за період 6 місяців, якщо значення коефіцієнта поточної ліквідності на початок звітного періоду становило 1,8, а на кінець – 2,1.

Методичні вказівки. Коефіцієнт відновлення платоспроможності K_3 визначається як відношення розрахункового коефіцієнта поточної ліквідності до його встановленого (нормативного) значення:

$$K_3 = \frac{K_{ф.к.л.} + (6/T)(K_{ф.к.л.} - K_{н.л.л.})}{K_n}$$

де $K_{ф.к.л.}$ – фактичне значення коефіцієнта поточної ліквідності на кінець звітного періоду;

$K_{н.л.л.}$ – значення коефіцієнта поточної ліквідності на початок звітного періоду;

K_n – нормативне значення коефіцієнта поточної ліквідності (2);

6 – період відновлення платоспроможності в місяцях;

T – звітний період у місяцях.

Як видно з формули, розрахунковий коефіцієнт поточної ліквідності визначається як сума фактичного значення коефіцієнта поточної ліквідності на кінець звітного періоду і зміна значення цього коефіцієнта за аналізований період в перерахунку на період відновлення платоспроможності, що становить 6 місяців.

Коефіцієнт відновлення платоспроможності, що набуває значення більше ніж 1 і розрахований на період 6 місяців, свідчить про наявність у підприємства реальної можливості відновити свою платоспроможність.

Коефіцієнт відновлення платоспроможності, що набуває значення менше ніж 1 і розрахований на період 6 місяців, свідчить про те, що в підприємства найближчим часом немає реальної можливості відновити платоспроможність.

Задача 6.7. Підприємство оголошено банкрутом. Заборгованість кредиторам – 220 000 грн, сума активів – 180 000 грн, заборгованість по заробітній платі – 23 000 грн, плата господарському суду – 1 000 грн. **Встановити розмір платежу, який буде сплачено у другу чергу:**

Методичні вказівки. Черговість задоволення вимог кредиторів визначається Законом України «Про відновлення платоспроможності підприємства або визнання його банкрутом» перша черга – вимоги щодо виплати заборгованості із заробітної плати перед працюючими та звільненими працівниками банкрута, грошові компенсації за всі невикористані дні щорічної відпустки та додаткової відпустки працівникам, які мають дітей, інші кошти, належні працівникам у зв'язку з оплачуваною відсутністю на роботі, а також вихідної

допомоги, належної працівникам у зв'язку з припиненням трудових відносин та нарахованих на ці суми страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та інші соціальне страхування, у тому числі відшкодування кредиту, отриманого на ці цілі.

Вимоги кредиторів за договорами страхування.

Витрати, пов'язані з провадженням у справі про банкрутство в господарському суді та роботою ліквідаційної комісії, у тому числі:

- витрати на оплату судового збору;
- витрати кредиторів на проведення аудиту, якщо аудит проводився за рішенням господарського суду за рахунок їхніх коштів;
- витрати заявника на публікацію оголошення про порушення справи про банкрутство, введення процедури санації, визнання боржника банкрутом;
- витрати на публікацію в офіційних друкованих органах інформації про порядок продажу майна банкрута;
- витрати на публікацію в засобах масової інформації про поновлення провадження у справі про банкрутство у зв'язку з визнанням мирової угоди недійсною;
- вимоги щодо виплати основної грошової винагороди арбітражному керуючому;
- вимоги щодо відшкодування витрат арбітражного керуючого, пов'язаних з виконанням ним повноважень розпорядника майна, керуючого санацією боржника або ліквідатора банкрута;
- витрати арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора), пов'язані з утриманням і збереженням майнових активів банкрута.

друга черга – Вимоги із зобов'язань, що виникли внаслідок заподіяння шкоди життю та здоров'ю громадян, через капіталізацію у ліквідаційній процедурі відповідних платежів, у тому числі до Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань за громадян, які застраховані в цьому фонді, у порядку, встановленому Кабінетом міністрів України, зобов'язань зі сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та інші соціальне страхування, крім вимог, задоволених позачергово, з повернення невикористаних коштів Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, а також вимоги громадян – довіритель (вкладників) довірчих товариств або інших суб'єктів підприємницької діяльності, які залучали майно (кошти) довіритель (вкладників).

третья черга – Вимоги щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів).

четверта черга – Вимоги кредиторів, не забезпечені заставою, у тому числі вимоги кредиторів, що виникли із зобов'язань у процедурі розпорядження майном боржника чи в процедурі санації боржника.

п'ята черга – Вимоги щодо повернення внесків членів трудового колективу до статутного капіталу підприємства;

Вимоги щодо виплати додаткової грошової винагороди керуючому санацією або ліквідатору у частині 5% обсягу стягнутих на користь боржника активів (повернення грошових коштів, майна, майнових прав), які на дату порушення провадження у справі про банкрутство перебували у третіх осіб;

Вимоги щодо виплати додаткової грошової винагороди керуючому санацією або ліквідатору у частині 3% обсягу погашених вимог конкурсних кредиторів, які підлягають позачерговому задоволенню та віднесені до конкурсних згідно з Законом.

шоста черга – погашення всіх інших боргових вимог

Задача 6.8. Після реалізації майна було отримано 3,2 млн. грн. Вимоги двох кредиторів, не забезпечені заставою, становлять 1 млн грн та 300 000 грн. **Розрахувати, наскільки будуть задоволені дані вимоги**, якщо вимоги, забезпечені заставою, становлять 1,6 млн грн, заборгованість з оплати праці – 500 000 грн, податкової заборгованості – 640 000 грн, вимоги щодо здійснення внесків трудового колективу до статутного фонду – 3,4 млн грн, витрати арбітражного керуючого, що пов'язані з утриманням і збереженням майнових активів банкрута – 70 000 грн, інші витрати з провадження справи про банкрутство – 90 000 грн.

Задача 6.9. Розрахувати коефіцієнт втрати платоспроможності, якщо коефіцієнт поточної ліквідності на початок звітного періоду становив 1,8, а на кінець – 0,7.

Методичні вказівки. Коефіцієнт втрати платоспроможності (K_4) визначається як відношення розрахункового коефіцієнта поточної ліквідності до його встановленого (нормативного) значення:

$$K_4 = \frac{K_{ф.к.п.} + (3/T)(K_{ф.к.п.} - K_{ф.л.п.})}{K_n}$$

де $K_{ф.к.п.}$ – фактичне значення коефіцієнта поточної ліквідності на кінець звітного періоду;

$K_{ф.л.п.}$ – значення коефіцієнта поточної ліквідності на початок звітного періоду;

K_n – нормативне значення коефіцієнта поточної ліквідності (2);

3 – період втрати платоспроможності підприємства в місяцях;

T – звітний період у місяцях.

Як видно з формули, розрахунковий коефіцієнт поточної ліквідності визначається як сума фактичного значення коефіцієнта поточної ліквідності на кінець звітного періоду і зміни значення цього коефіцієнта за аналізований період в перерахунку на період втрати платоспроможності, що становить 3 місяці.

Коефіцієнт втрати платоспроможності, що набуває значення більше ніж 1 і розрахований на період 3 місяці, свідчить про наявність реальної можливості в підприємства не втратити платоспроможність.

Коефіцієнт втрати платоспроможності, що набуває значення менше ніж 1 і розрахований на період 3 місяці, свідчить про те, що підприємство найближчим часом може втратити платоспроможність.

Питання для дискусії

1. Назвіть внутрішні фактори, які впливають на фінансову кризу підприємства.
2. Які зовнішні фактори впливають на фінансову кризу?
3. Назвіть фази фінансової кризи.
4. Як здійснюється фінансова участь кредиторів у санації?
5. Як персонал підприємства може приймати участь у фінансовій санації??
6. Яким чином здійснюється державна санаційна підтримка підприємства?
7. Назвіть основні форми прямого державного фінансування санації підприємств.

Тестові завдання для перевірки знань

1. Фінансову кризу на підприємстві характеризують наступними параметрами:

- a) факторами виникнення кризи;
- б) видом кризи;
- в) швидкістю розвитку кризи;

- г) стадією розвитку кризи;
- д) правильна відповідь А, Г;
- е) правильна відповідь А, Б, Г;
- є) всі відповіді правильні;
- ж) правильна відповідь відсутня.

2. *Розрізняють наступні види кризи:*

- а) криза платоспроможності;
- б) стратегічна криза;
- в) криза фінансової стійкості;
- г) криза прибутковості;
- д) криза ділової активності;
- е) криза ліквідності;
- є) всі відповіді правильні;
- ж) правильна відповідь Б, Г, Е;
- з) правильна відповідь А, В, Д.

3. *Існують наступні види умовного банкрутства:*

- а) реальне, технічне, стандартне;
- б) реальне, технічне, стандартне, умисне;
- в) реальне, технічне, приховане, умисне, фіктивне;
- г) стандартне, кредитне, реальне;
- д) правильна відповідь відсутня.

4. *Кредитори, чії майнові вимоги повністю забезпечені заставою:*

а) мають право подавати заяву до Господарського суду щодо порушення справи про банкрутство;

б) не мають права подавати заяву до Господарського суду щодо порушення справи про банкрутство;

в) подають заяву до Господарського суду щодо порушення справи про банкрутство незалежно від забезпечення майнових вимог заставою, якщо пройшло 3 місяці з дня виникнення боргу.

5. *Підставами для прийняття рішення Господарським судом про санацію боржника після порушення справи про банкрутство може бути:*

- а) наявність реальної санаційної концепції;
- б) реальна можливість виконати план санації, відновити платоспроможність підприємства – боржника та його успішну виробничо-господарську діяльність;
- в) наявність джерела зовнішнього фінансування санації;
- г) наявність санатора, який має достатньо фінансових ресурсів для здійснення фінансової санації;

- д) правильна відповідь А, В, Г;
- е) правильна відповідь А, Б, Г;
- є) всі відповіді правильні.

6. *Власники підприємства можуть фінансувати санацію в таких формах:*

- а) збільшення статутного капіталу;
- б) надання позик;
- в) надання цільових внесків на безповоротній основі;
- г) всі відповіді правильні.

ТЕСТОВІ ПИТАННЯ ДО МОДУЛЯ 2

1. Майнові цінності підприємства, що беруть участь у процесі господарської діяльності та цілком використовуються впродовж одного виробничого циклу, являють собою:
2. Визначення потреби в оборотних коштах здійснюється через:
3. Норматив оборотних коштів визначають:
4. Норматив оборотних коштів визначають шляхом множення одноденних витрат на:
5. Показник, за допомогою якого можна визначити потребу підприємства в сировині, матеріалах, покупних напівфабрикатах, – це:
6. Показник, за допомогою якого можна визначити потребу підприємства в оборотних коштах у незавершеному виробництві, – це:
7. Вид запасу, який визначається в межах 50 % від поточного запасу, – це:
8. Джерела формування власних оборотних коштів, які можна віднести до власних і притриманих до них, – це:
9. Сукупний норматив власних оборотних коштів – це:
10. У процесі розрахунку нормативу оборотних коштів економічним методом застосовують:
11. Коефіцієнт наростання витрат – це:
12. Оборотні кошти, які можна віднести до високоліквідних активів, – це:
13. Оборотні кошти, які можна віднести до середньоліквідних активів, – це:
14. Оборотні кошти, які можна віднести до низьколіквідних активів, – це:
15. До оборотних коштів з найменшим ризиком вкладення відносять:
16. Неможливість підприємства задовольнити поточну потребу в оборотних коштах за рахунок власних коштів означає:
17. Перевищення фактичної наявності власних оборотних коштів над потребою – це:
18. До показників стану і ефективності використання оборотних коштів не відносять:
19. Для характеристики ефективності використання оборотних коштів використовують такі показники:
20. Для визначення коефіцієнта реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства застосовуються такі показники:
21. Коефіцієнт оборотності показує:
22. Коефіцієнт ефективності використання оборотних коштів показує:
23. Коефіцієнт завантаження оборотних коштів показує:
24. Надання позикодавцем коштів у грошовій або іншій формі на встановлений термін за визначених умов є:
25. Економічні відносини, що виникають між комерційними банками та підприємствами, називаються:
26. З наведених видів кредитів не належить до банківського кредиту:
27. Комерційний кредит – це економічні відносини, які виникають між:
28. Згода банку-кредитора надати кредит у майбутньому в обсязі, який не перевищує заздалегідь обумовлений на певний відрізок часу, без проведення додаткових спеціальних переговорів – це:
29. Основний документ, що регулює кредитні відносини між підприємством та банком, – це:
30. У товарній формі може надаватися:
31. Поточний кредит – це кредит, виданий під заставу:
32. Овердрафт – це:
33. Позика, що передбачає отримання плати за кредит у момент його надання, називається:
34. Контокорент – це:

35. Фінансова операція, яка передбачає передачу (або придбання) прав користування окремими видами основних фондів на платній основі впродовж терміну, що обумовлений, – це:
36. Види кредиту, які оформляються векселем:
37. Лізинговий кредит – це:
38. Здатність позичальника в повному обсязі й у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями – це:
39. Контроль за цільовим використанням кредиту здійснюють:
40. Банк прийме як забезпечення позики:
41. Банк не приймає як кредитне забезпечення:
42. Економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, що використовуються з метою одержання економічних вигод у майбутньому, являють собою:
43. Майнові цінності підприємства, що багаторазово беруть участь у процесі господарської діяльності та переносять свою вартість на вартість продукції поступово, частинами, являють собою:
44. До складу необоротних активів не входять:
45. Основні засоби – це:
46. За ступенем використання у виробничому процесі основні засоби поділяються на ті, що:
47. Залежно від участі в процесі виробництва основні засоби поділяються на:
48. До основних засобів не належать:
49. З перерахованих нижче виберіть ознаки, є характерні для процесу розширеного відтворення основних засобів:
50. У П(С)БО 7 визначені такі види оцінки основних засобів:
51. Вартість основних засобів після проведення їх переоцінки – це:
52. Сума коштів або вартість інших активів, які підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) основних засобів після закінчення передбаченого періоду використання, за вирахуванням очікуваних витрат на ліквідацію (продаж) цього об'єкту, – це:
53. Сума, за якою може бути здійснений обмін активу або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами, – це:
54. З перерахованих показників рівень використання основних виробничих засобів підприємства характеризує:
55. Показником, який характеризує рівень забезпеченості підприємства основними засобами, є:
56. Показник, який розраховується шляхом відношення балансової вартості виробничих фондів до середньооблікової кількості працівників, називається:
57. Амортизація – це:
58. Норма амортизаційних відрахувань залежить від:
59. Капітальні вкладення – це:
60. Назвіть джерела капітальних вкладень:
61. Фінансовий стан підприємства – це:
62. Головною метою аналізу фінансового стану суб'єктів підприємницької діяльності є:
63. До фінансової звітності не належить:
64. Горизонтальний аналіз – це.
65. Вертикальний аналіз – це:.
66. Показник, який характеризує майновий стан підприємства, – це:
67. Коефіцієнт зносу:
68. Що розуміється під ліквідністю підприємства?

69. Коефіцієнт термінової ліквідності – це відношення:
70. Що характеризує показник заборгованості підприємства?
71. Середній період оплати дебіторської заборгованості покупцями продукції – це:
72. Ступінь ліквідності активів визначається:
73. Платоспроможність – це:
74. Найбільш ліквідні активи – це:
75. Коефіцієнт ліквідності, який визначається відношенням грошових коштів і поточних фінансових інвестицій до поточних зобов'язань, – це:
76. Коефіцієнт покриття:
77. Показник маневреності власного капіталу належить до показників:
78. Коефіцієнт автономії (незалежності) визначається як відношення:
79. Показник тривалості обороту запасів розраховується:
80. Коефіцієнт фінансової стабільності визначається відношенням:
81. Фінансове планування – це:
82. Сутність оперативного фінансового планування полягає у:
83. Основним завданням оперативного (короткострокового) фінансового планування є:
84. Балансовий метод – це:
85. Сутність розрахунково-аналітичного методу планування фінансових показників полягає в:
86. Фінансові бюджети відображають:
87. Об'єктом контролю в бюджетуванні є:
88. Прогнозування ліквідності у фінансовому плануванні проводиться на основі...
89. Збалансованості фінансових ресурсів можна досягти:
90. Криза ліквідності – це:
91. Банкрутство – це:
92. Показник Cash-Flow характеризує:
93. Основна мета санаційного аудиту:
94. Підставою для порушення справи про банкрутство підприємства може бути:
95. За банкрутства підприємства, задовольняючи претензії кредиторів, передусім відшкодовують:
96. Санація підприємства – це:
97. У процесі санації балансу:
98. У разі реорганізації боржника, злиття або приєднання його до іншого, більш стійкого підприємства:
99. Викуп корпоративних прав у санаційних цілях доцільно здійснювати:
100. Власники підприємства можуть фінансувати санацію в таких формах:
101. Фінансова участь кредиторів у санації боржника може відбуватися у формах:
102. Реорганізація підприємства передбачає:

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Сутність і функції фінансів підприємств.
2. Форми організації підприємницької діяльності.
3. Фінансові ресурси підприємств: суть, призначення, структура.
4. Джерела фінансових ресурсів підприємства.
5. Власний капітал, принципи його формування.
6. Формування статутного капіталу акціонерного товариства.
7. Зобов'язання підприємства: суть, структура, характеристика складових.
8. Активи підприємства, їх призначення та структура.
9. Необоротні активи: суть, призначення, структура.
10. Знос та амортизація основних засобів та нематеріальних активів.
11. Сутність оборотних коштів та їх організація на підприємстві.
12. Рух грошових коштів на підприємстві.
13. Формування чистого грошового потоку.
14. Витрати підприємства: зміст, призначення, структура.
15. Структура витрат на виробництво продукції, аналіз беззбитковості.
16. Доходи підприємств: суть, особливості визначення.
17. Витрати підприємства: суть, особливості визначення.
18. Формування та розподіл прибутку підприємства.
19. Фінансовий аналіз діяльності підприємств: зміст, завдання, методи.
20. Фінансова звітність підприємства, зміст та призначення.
21. Аналіз фінансового стану господарського суб'єкту.
22. Оцінка ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.
23. Фінансова стійкість підприємства та її оцінка.
24. Кредитоспроможність підприємства та механізм її оцінки.
25. Принципи організації та види грошових розрахунків.
26. Організація і форми безготівкових розрахунків на підприємствах.
27. Вексельна форма розрахунків.
28. Готівково-грошові розрахунки на підприємстві.
29. Цінні папери і фінансова діяльність підприємства.
30. Капітальні вкладення і джерела їх фінансового забезпечення.
31. Система оподаткування підприємств.
32. Податок на додану вартість: суть, особливості оподаткування.
33. Податок на прибуток підприємств: суть, особливості оподаткування.
34. Відрахування у фонди, пов'язані з фондом оплати праці.
35. Оподаткування доходів працівників підприємства.
36. Кредитування підприємств: необхідність, види.
37. Банківське кредитування підприємств.
38. Комерційне кредитування: суть, використання.
39. Лізинг: суть, види, використання суб'єктами господарювання.
40. Факторинг, його використання у господарській діяльності підприємства.
41. Облігації підприємств: визначення, види, використання.
42. Фінансова санація підприємства: сутність, механізм санації.
43. Сутність, функції банкрутства, процедура провадження справи про банкрутство.
44. Фінансове планування на підприємстві: мета, зміст, завдання, види фінансових планів.
45. Сутність, види та джерела фінансової кризи на підприємстві.
46. Сутність, передумови, види, форми та модель санації підприємства.
47. Основні джерела фінансування санації підприємства.
48. Сутність та процедура провадження справи про банкрутство підприємства.
49. Зміст, необхідність, процедура та методика проведення санаційного аудиту.
50. Сутність, необхідність, форми та методи державної санаційної підтримки підприємств.

4. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Окремі питання, які включені до лекційного курсу, потребують більш детального і глибокого вивчення. Самостійна робота студентів з курсу «Фінанси підприємств» полягає у вивченні та опрацюванні основної і додаткової літератури, законодавчих та нормативних документів, виконанні практичних завдань.

Метою самостійної роботи студентів є активізація засвоєних знань, розвиток умінь та набуття навичок з предмету «Фінанси підприємств» для подальшого їх використання на практиці.

ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи організації фінансів підприємств. Доходи і витрати.	
1.	Основи організації фінансів підприємств залежно від форми власності та сфери діяльності. Структура фінансової служби підприємства та функціональні обов'язки її спеціалістів. Основні принципи організації фінансів підприємств: саморегулювання, самоокупність, самофінансування.
2.	Основні джерела формування фінансових ресурсів підприємства. Напрями використання фінансових ресурсів підприємства.
3.	Порядок відкриття, використання та закриття рахунків в національній та іноземній валюті. Розрахунки пластиковими картками.
4.	Порядок проведення готівкових розрахунків на підприємстві. Ведення касової книги. Санкції за порушення розрахунково-платіжної та касової дисципліни. Штрафні санкції в господарських відносинах (неустойка, штраф, пеня): умови та методика нарахування
5.	Сутність та значення системи «директ-костинг». Поняття калькуляції собівартості продукції. Шляхи зниження собівартості продукції підприємства. Система та функції управління витратами підприємства. Мотиваційні фактори, що впливають на рівень витрат виробництва.
6.	Тезаврація прибутку. Нерозподілений прибуток підприємства та його використання. Дослідити частку прибуткових підприємств в Україні за останні 5 років.
7.	Особливості оподаткування підприємств України. Прямі та непрямі податки, інші збори та відрахування, що їх сплачують підприємства. Місцеві збори та відрахування. Зарубіжний досвід у сфері оподаткування підприємств. Досвід провідних країн світу в оподаткуванні прибутку підприємств.
Змістовий модуль 2. Фінансове забезпечення необоротних та оборотних активів підприємства. Теоретичні основи оцінки фінансового стану, фінансового планування та оздоровлення підприємства.	
1.	Методичні підходи до розрахунку індивідуальних нормативів за нормованими статтями оборотних активів. Амортизація основних засобів. Методика та методи нарахування амортизаційних відрахувань.
2.	Джерела формування обігових коштів підприємств. Показники наявності, стану і використання обігових коштів та шляхи прискорення їх обертання. Вплив розміщення обігових коштів на фінансовий стан підприємства.

3.	Державне кредитування. Кредитування підприємств за рахунок коштів МФКІ. Міжбанківське кредитування. Процедура отримання кредиту підприємством та оформлення кредитної угоди. Оцінка кредитоспроможності підприємства. Класифікація позичальників. Скоринг та характеристика його видів.
4.	Показники фінансового стану підприємства. Методика фінансового аналізу підприємств провідних країн світу.
5.	Бізнес-план як елемент фінансового планування.
6.	Стратегічна і тактична криза підприємства. Роль антикризового менеджменту у попередженні краху підприємств, його види та функції. Критерії банкрутства підприємств у провідних країнах світу.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ТА ГРУПОВИХ ЗАВДАНЬ

1. Провести аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства (установи, організації) за даними його фінансової звітності та зробити висновки.
2. Провести аналіз складу, структури, динаміки капіталу підприємства (установи, організації) та ефективності його використання. Зробити висновки.
3. Визначити період операційного, виробничого й фінансового циклів підприємства (установи, організації).
4. Провести аналіз формування та використання прибутку підприємства (установи, організації).
5. Здійснити розрахунок плану погашення боргу підприємства (установи, організації).
6. Здійснити оцінку фінансового стану підприємства (установи, організації) за даними його фінансової звітності. Зробити висновки.
7. Визначити ймовірність банкрутства підприємства (установи, організації) з використанням дискримінантних моделей.

ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

1. Обсяг роботи – 10-15 сторінок тексту комп'ютерного набору (шрифт –Times New Roman, кегль – 14, інтервал – 1,5).

2. Наявність у роботі таких структурних елементів: титульна сторінка; зміст; вступ (1 с.); основна частина: теоретична (2-3 с.) та практична (5-8 с.); висновки (1с.); список використаних джерел (не менше 5-ти).

3. При написанні роботи повинні використовуватися сучасні вітчизняні та іноземні наукові доробки з досліджуваної проблеми з обов'язковим посиланням на першоджерела в тексті роботи, а також законодавчо-нормативна документація та фінансова звітність досліджуваних підприємств.

4. Практична частина передбачає збір, обробку та аналіз статистичних даних фінансової звітності досліджуваних підприємств, Державної служби статистики України та інших офіційних вітчизняних та іноземних джерел з обов'язковим посиланням на них. Усі статистичні дані повинні бути актуальними. У письмовій роботі студент повинен відобразити їх динаміку протягом останніх двох (п'яти) років.

5. У висновках необхідно критично осмислити отримані в результаті проведеного дослідження результати і на їх основі обґрунтувати власні висновки та пропозиції щодо вирішення конкретної господарської проблеми.

5. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ПОРЯДОК РОЗРАХУНКУ БАЛІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

Поточний контроль з предмету «Фінанси підприємств» включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні та модульні контрольні роботи.

Поточний контроль за виконанням індивідуальних завдань здійснюється відповідно до графіку виконання завдання.

Модульний контроль проводиться у формі тестування за допомогою навчальної платформи Moodle.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється у формі заліку за результатами поточного контролю (тематичного оцінювання, виконання ІНДЗ та модульного контролю) і не передбачає обов'язкової присутності студентів. Результати заліку оприлюднюються в журналі академічної групи до початку екзаменаційної сесії.

Засоби оцінювання результатів навчання

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність студента в дискусії, опрацюванні питань, що виносяться на самостійне опрацювання.

Оцінку на практичному занятті студент отримує за виконані розрахункові роботи, індивідуальні завдання, командні проекти, зроблені доповіді, презентації, активність під час дискусій.

Під час підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

Контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою □ «2», «3», «4», «5».

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих студентом оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$БПК = \frac{САЗ \times \max ПК}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність студента на занятті у формулі приймається як «0».

**Критерії оцінювання результатів навчання
за чотирирівневою шкалою**

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75% завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60% завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60% завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не оволодів програмним матеріалом.

Критерії оцінювання за дворівневою шкалою

Під час проведення заліку навчальні досягнення студентів оцінюються за дворівневою шкалою: зараховано, незараховано.

Оцінка «зараховано» (60-100 балів) ставиться студентові, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбаченні програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; під час виконання завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усунути.

Оцінка «незараховано» (1-59 балів) ставиться студентові, який допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може продовжити навчання чи розпочати професійну діяльність без додаткових занять з відповідної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «залік»

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	ІНДЗ	Загальний бал
Максимально можлива кількість балів	10	30	10	40	10	100

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Законодавча та нормативно-правова база

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 (зі змінами та доповненнями).
2. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008р № 514-VI (із змінами і доповненнями).
3. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 № 1576-XII / Верховна Рада України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.
4. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» № 755-IV від 15.05.2003 (зі змінами та доповненнями).
5. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 8 липня 2010 р. № 2464-VI (зі змінами і доповненнями).
6. Закон України «Про лізинг» від 16.12.97 р. (зі змінами і доповненнями).
7. Закон України «Про цінні папери і фондову біржу» від 18.06.91 р. (зі змінами і доповненнями).
8. Закон України «Про НБУ» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
9. Інструкція НБУ про ведення касових операцій у національній валюті в Україні від 25.09.2018 № 103 (із змінами та доповненнями).
10. Інструкція НБУ про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах від 12.11.2003 N 492 (Із змінами та доповненнями).
11. Інструкція НБУ про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті від 21.01.2004 № 22 (Із змінами та доповненнями).
12. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121-III від 07.12.2000 (зі змінами та доповненнями).
13. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав і професійну оцінну діяльність» № 2658-III від 12.07.2001 (в редакції від 26.11.2015 зі змінами та доповненнями).
14. Закон України №185/94 – ВР «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» 23.09.1994 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/185/94-%D0%B2%D1%80>
15. Кодекс України з процедур банкрутства № 2597-VIII, від 17.10.2020 р.
16. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2756 – IV / Голос України від 04. 12 2010р. №229-230.
17. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 (зі змінами та доповненнями).
18. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 (зі змінами та доповненнями).
19. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 8073-X від 07.12.1984 (зі змінами та доповненнями).

Основна література

1. Фінансовий словник / упоряд.: А. Г. Загородній, Г. Г. Вознюк, Т. С. Смовженко. – 3-тє вид., виправл. і доп. – К.: Знання; КОО, 2010. – 587 с.
2. Фінанси підприємств: підручник / О.Б.Курило, Л.П.Бондаренко, О.Й Вівчар, О.М.Чубка. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2020. – 340 с.
3. Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. Фінанси підприємств: Підручник. – 9-ме вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2018. – 519 с.
4. Фінанси підприємств : підручник / Н.О. Власова, В.А. Міщенко, Т.В. П'ятак, Т.І. Кочетова, А.В. Котлярова; за наук. ред. проф. Н.О. Власової. – Х.: Світ книг, 2018. – 437 с.

5. Фінанси підприємств: навч. посібник : практикум / Н.О. Власова, Т.В. П'ятак, Т.І. Кочетова; за наук. ред. проф. Власової Н.О.– Х.: Світ книг, 2020. – 312 с.
6. Фінанси підприємств : навч. посіб. / М. О. Данилюк, І. Г. Фадєєва, Н. Я. Спасів [та ін.] ; Данилюк М. О., ред. - 3-тє вид. - Тернопіль : Вектор, 2016. - 186 с.
7. Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. Фінанси підприємств: підручник / О.О. Непочатенко, Н.Ю. Мельничук. – К.: ЦУЛ, 2017. – 504с.
8. Біла О.Г.Фінанси підприємства. Навч. посібник / О.Г. Біла. – Вид-во «Магнолія 2006», 2018. – 384 с.
9. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств : підручник / Р. А. Слав'юк. – К.: Знання, 2018. – 550 с.
10. Нікола С.О. Фінанси підприємств: навч. посіб. / С. О. Нікола; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса : ОНУ, 2020. – 205 с.
11. Гриб С.В.Фінанси підприємств в таблицях, схемах та тестах. Навч. посібник / С.В. Гриб, І.О. Болкунова. – Вид-во «Магнолія 2006», 2017. – 336 с.
12. Гриньова В. М. Фінанси підприємств: Навч. посібник. – 4-е вид., перероб. і доп. – К.: Інжек, 2017. – 471 с.
13. Онисько С.М. Фінанси підприємства. Навч. посібник/ С.М. Онисько. – Вид-во «Магнолія 2006», 2017. – 368 с.
14. Олійник О.В. Податкова система. Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2018. – 456 с.
15. Шевчук В.О. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. – К.: ДП «ІАА», 2017. – 399 с.
16. Портна О.В. Аналіз господарської діяльності. Навч. посібник / О.В. Портна, Н.Ю. Єршова. – Вид-во «Магнолія 2006», 2018. –312 с.
17. Власюк Н.І. Фінансовий аналіз. Навч. посібник / Н.І. Власик / – Вид-во «Магнолія 2006», 2017. – 328 с.
18. Васильчук І.П.Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва (у схемах та таблицях). Навч. посібник / І.П. Васильчук, Т.П. Якимчук. – Вид-во «Магнолія 2006», 2016. – 336 с.
19. Квасницька Р.С. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва. Навч. посібник / Р.С. Квасницька Р.С. – Вид-во «Магнолія 2006», 2018. – 632 с.
20. Петришин Л.П. Звітність підприємств. Навч. посібник / Петришин Л.П., Сиротюк Т.В. – Вид-во «Новий світ – 2000», 2018. – 440 с.
21. Данилюк М.О. Планування і контроль на підприємстві. Навч. посібник / М.О. Данилюк. – Вид-во «Магнолія 2006», 2018. – 328 с
22. Карпунь І.Н. Санація підприємств. Навч. посібник/ І.Н. Карпунь. – Вид-во «Магнолія 2006», 2018. – 448 с.
23. Карпунь І.Н. Управління фінансовою санацією підприємства. Навч. посібник / І.Н. Карпунь. – Вид-во «Магнолія 2006», 2016. – 418 с.

Додаткова література

1. Фінанси, гроші та кредит : навч. посібник / Н. О. Шпак, Н. Б. Ярошевич, О. Я. Побурко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 416 с.
2. Ярошевич Н.Б. Фінанси: Навчальний посібник / Н.Б. Ярошевич, І.Ю. Кондрат, М.В.Ливдар – Львів: Видавництво “Простір-М”, 2018. – 298с.
3. Управління фінансами суб'єктів господарювання : практикум : навч. посіб. / А. П. Вожжов, С. В. Сорокіна, І. В. Колесова та ін.; за ред. А. П. Вожжова. – К. : Знання, 2014. – 324 с.
4. Бюджетна система: навчальний посібник / О.М. Піхоцька, Л.Є. Фурдичко, Н.Г. Синютка – Львів: ТНЕУ, 2019. – 328 с.
5. Фінансовий менеджмент: підручник / Г. О. Партин Н. Є. Селюченко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки 2018.-388 с.

6. Податкова система: Навчальний посібник / [Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. та ін.]; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. – Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. – 402 с.
7. Фінансово-економічна діяльність: Навч. посіб. / О. О. Коць, П. Г. Ільчук. – Львів: Видавець ПП Сорока Т. Б., 2016. 134 с.
8. Скоропад І. С. та ін. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва. Навчальний посібник / І. С. Скоропад, О. Б. Курило, О. М. Чубка, О. В. Дідух, І.О. Кривецький. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. 344 с.
9. Фінансова санація і антикризове управління підприємством (з перекладом тем англійською мовою) : навч. посібник / М. К. Бондарчук, І. В. Алексєєв. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 268 с.
10. Чудак Л. А. Особливості організації і методики проведення документальної перевірки податку на прибуток / Л. А. Чудак // Ефективна економіка. – 2020. – № 4.
11. Семчук І.В., Мазур В.Г. Шляхи підвищення ефективності управління витратами на підприємстві // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2018. – Вип. 22. – С. 544-548.
12. Лобова О.М. Сучасна практика оцінки фінансового стану підприємств України із використанням національних моделей / О.М. Лобова, Д. С. Ломоносов // Економіка та держава. – 2020. – № 3. – С. 94-99.
13. Гресь Н.Л. Облік і звітність в оподаткуванні : навч. пос. / Н.Л. Гресь, К.К. Недоступ / за заг. ред. проф. М.Т. Теловатої; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2019. – 152 с.
14. Якубенко Ю.Л., Зубченко В.В. Фінансово-обліковий аспект трансакційних витрат сільськогосподарських підприємств та шляхи їх скорочення / Ю.Л. Якубенко, В.В. Зубченко // Вісник Харківського національного університету сільського господарства: Економічні науки. – Харків: ХНТУСГ, 2015. – Вип. 161. – С. 307–315.
15. Герасименко І.О., Зубченко В.В. Роль і місце амортизації у формуванні інвестиційних ресурсів сільськогосподарських підприємств / І.О. Герасименко, В.В. Зубченко // Сталій розвиток економіки. – Вип. 3'2016 (32). – С. 103–109.
16. Шаціло Н.І., Зубченко В.В. Методичні підходи до оцінки формування та використання прибутку в акціонерних товариствах / Н.І. Шаціло, В.В. Зубченко // Інноваційна економіка. – Вип. 9–10'2016 (65). – С. 71–77.
17. Gerasimenko I., Zubchenko V. Depreciation as driving factors of investment in agricultural enterprises // The Scientific Journal of Cahul «Bogdan Petriceicu Hasdeu» State University Economic and Engineering Studies. – № 1 (1), 2017. – р. 63–73.
18. Зубченко В.В. Амортизаційні відрахування як джерело активізації інвестиційних ресурсів аграрних підприємств / В.В. Зубченко // Матеріали наук.-практ. конф. молодих учених, аспірантів і докторантів [«Стратегічні пріоритети економічного розвитку агросфери»], (Біла Церква, 18–23 трав. 2017 р.). – Біла Церква, 2017. – С. 19–20.
19. Гудзь О.Є. Концептуальні засади формування системи управління фінансовими ресурсами підприємств / О. Є. Гудзь, П. А. Стецюк // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2020. – № 32. – С. 330-340.
20. Заболотний В.С., Зубченко В.В. Особливості фінансово-кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств провідних країн світу / В.С. Заболотний, В.В. Зубченко // Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції [«Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи»], (м. Дніпро, 25–26 жовт. 2018 р.).– Т. 2. – Дніпро: Видавничо-поліграфічний центр «Гарант СВ», 2018. – С. 32–33.
21. Конкурентоспроможність підприємства аграрного сектору економіки: інституціонально-інноваційний аспект: монографія / А.С. Даниленко, О.М. Загурський, П.І. Юхименко, О.О. Бабицька, А.М. Гура, Т.П. Житник, О. Г. Жмайлова,

- В.В. Зубченко, І.М. Паска, Т.В. Понедільчук, Т.В. Приходько, Н.О. Рибак, Л.М. Сатир, Т.В. Сокольська, О.І. Шемігон, Т.О. Шкапенко, О.А. Шуст, Я.В. Юхименко. За заг. ред. д-р. екон. наук, професора, академіка НААН України Даниленка А.С. – Біла Церква: БНАУ, 2018. – 374 с.
22. Управління дебіторською заборгованістю у сільськогосподарських підприємствах: фінансово-обліковий аспект: монографія / Варченко О.М., Свиноус І.В., Даниленко А.С., Шуст О.А. Гринчук Ю.С., Рудич О.О., Артимонова І.В., Батажок С.Г., Гутко Л.М., Шаціло Н.І., Ткаченко К.В., Зубченко В.В., Гринчук В.Ю., Хомовий С.М., Хомяк Н.В., Руда Т.П., Гаврик О.Ю., Качан Д.А., за ред. О.М. Варченко / Монографія. – Біла Церква, 2019. – 288 с.
23. Конкурентоспроможність аграрного підприємства: навчальний посібник / А.С. Даниленко, О.М. Загурський, П.І. Юхименко, Зубченко В.В. та ін. За заг. ред. д-ра екон. наук, професора, академіка НААН України Даниленка А.С. – Біла Церква: БНАУ, 2018. – 248 с.
24. Дропа Я.Б., Терешко О.М. Формування фінансових ресурсів підприємств в сучасних умовах розвитку фінансової системи. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/01/60-1.pdf>
25. Косова Т.Д. Фінансова діагностика і регулювання потенціалу стратегічного вартісноорієнтованого розвитку корпоративних підприємств / Т. Д. Косова, О. В. Ярошевська, Г. В. Соломіна // Ефективна економіка. – 2020. – № 4.
26. Колосінська М.І. Оцінка фінансового стану підприємства з метою удосконалення його фінансової стратегії / М. І. Колосінська, С. В. Бойда, О. О. Семенко // Ефективна економіка. – 2020. – № 4.
27. Карчева Г. Т. Фінансовий стан банків України в умовах загрози світової фінансово-економічної кризи / Г.Т. Карчева // Ефективна економіка. – 2020. – № 3.
28. Конкурентоспроможність підприємства: підручник. / П.І. Юхименко, Зубченко В.В. та ін. За заг. ред. д-ра екон. наук, професора, академіка НААН України Даниленка А.С. К.: Центр учбової літератури, 2020. 320 с.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс] – URL: www.minfin.gov.ua
2. Державна фіскальна служба України. [Електронний ресурс] – URL: www.sfs.gov.ua
3. Національний банк України. [Електронний ресурс] – URL: www.bank.gov.ua
4. Інституційний Репозитарій Білоцерківського НАУ. [Електронний ресурс] – URL: www.rep.btsau.edu.ua
5. Навчальна онлайн платформа БНАУ Moodle. [Електронний ресурс] – URL: www.teach.btsau.net.ua

ДОДАТКИ

Додаток А
Зразок оформлення титульного аркуша ІНДЗ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ
з дисципліни «Фінанси підприємств»

на тему: _____

Виконав: студент(ка) __ групи __ курсу

(прізвище ім'я по батькові)

Науковий керівник:

(прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання)

Біла Церква
2020

Додаток Б
Приклади оформлення бібліографічного опису
у списку використаних джерел

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	Біла О.Г.Фінанси підприємства. Навч. посібник / О.Г. Біла. – Вид-во «Магнолія 2006», 2018. 384 с.
Два автори	Гриб С.В., Болжунова І.О. Фінанси підприємств в таблицях, схемах та тестах. Навч. посібн. Вид-во «Магнолія 2006», 2017. 336 с.
Три автори	Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія, 2006, 2015. 312 с.
Чотири і більше авторів	Фінанси підприємств: підручник / Н.О. Власова та ін. Х.: Світ книг, 2018. 437 с.
Автор(и) та редактор(и) / упорядники	Конкурентоспроможність підприємства: підручник. / за заг. ред. д-ра екон. наук, професора, академіка НААН України Даниленка А.С. К.: Центр учбової літератури, 2020. 320 с.
Без автора	Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с.
Багатотомні видання	Економічна енциклопедія / Редкол.: С. В. Мочерний та ін. К.: Академія, 2002. Т.3. 952 с.
Автореферати дисертацій	Стариченко М. А. Інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. ... канд.. екон. наук : 08.00.04. Біла Церква: БНАУ, 2015. 20 с.
Матеріали конференцій	Зубченко В.В. Амортизаційні відрахування як джерело активізації інвестиційних ресурсів аграрних підприємств. <i>Стратегічні пріоритети економічного розвитку агросфери</i> : матер. наук.-практ. конф. молодих учених, аспірантів і докторантів, м. Біла Церква, 18–23 травня 2017 р. Біла Церква, 2017. С. 19–20.
Словники	Бизнес: Оксфордский толковый словарь: англо-русский: свыше 4000 понятий / общ. ред. И. М. Осадчая. М.: Прогресс-Академия, 1995. 752 с.
Законодавчі та нормативні документи	Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. №576-ХІІ Дата оновлення: 23.03.2017. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1576-12
Частина періодичного видання	Вихор М. В., Коваль Н. В., Шемігон О. І. Інвестиційний паспорт як інструмент інвестиційної політики на місцевому та регіональному рівні. <i>Інвестиції: практика та досвід</i> . 2011. № 2. С. 3-7.
Електронні ресурси	Шаціло Н.І., Зубченко В.В. Методичні підходи до оцінки формування та використання прибутку в акціонерних товариствах. <i>Інноваційна економіка</i> . Вип. 9–10'2016 (65). С. 71–77. URL: http://ie.at.ua/IE_2016/InnEko_9-10_2016.pdf

Додаток В
Показники для проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємства

Показники майнового стану підприємства

Показник	Розрахунок	Зміст
Сума господарських коштів, що їх підприємство має у розпорядженні	підсумок балансу (ф. 1 р. 1300)	Дає загальну вартісну оцінку активів, які перебувають на балансі підприємства. Зростання цього показника свідчить про збільшення майнового потенціалу підприємства.
Коефіцієнт зносу основних засобів	відношення зносу основних засобів до первісної вартості основних засобів ф. 1 р. 1012/ ф. 1 р. 1011	Характеризує частку зношених основних засобів у загальній їх вартості Позитивним є зменшення значення показника.
Коефіцієнт придатності основних засобів	відношення залишкової вартості основних засобів до первісної ф. 1 р. 1010/ ф. 1 р. 1011	Показує, яка частина основних фондів придатна для експлуатації в процесі господарської діяльності.
Коефіцієнт оновлення	відношення первісної вартості основних засобів, що надійшли за звітний період, до первісної вартості основних засобів, наявних на балансі підприємства на кінець звітного періоду ф.5 р.260 (гр.5)/ф.1 р.1011 (к. р.)	Показує, яку частину від наявних на кінець звітного періоду становлять нові основні засоби.
Коефіцієнт вибуття	відношення первісної вартості основних засобів, що вибули за звітний період, до первісної вартості основних засобів, наявних на балансі підприємства на початок звітного періоду ф.5 р.260 (гр.8)/ ф.1 р.1011 (п. р.)	Показує, яка частина основних засобів вибула за звітний період.
Частка основних засобів в активах	відношення залишкової вартості основних засобів до загальної суми активів ф.1 р. 1010/ ф.1 р. 1300	Динаміка зменшення показника протягом певного періоду є позитивною в умовах стабільного або зростаючого обсягу виробництва.
Коефіцієнт мобільності активів	співвідношення оборотних та необоротних активів підприємства ф.1 р. 1195/ ф.1 р. 1095	Характеризує рівень мобільності активів підприємства, його підвищення є позитивним фактором.

Показники ліквідності підприємства

Показник	Розрахунок	Зміст
Коефіцієнт покриття	відношення оборотних активів до поточних зобов'язань підприємства ф 1 р.1195/ф1р.1695	Показує достатність ресурсів підприємства, які можуть бути використані для погашення його поточних зобов'язань. Нормативне значення >1,5-2,5
Коефіцієнт швидкої ліквідності	відношення найбільш ліквідних оборотних активів (грошових засобів та їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості) до поточних зобов'язань підприємства ф1(р.1195 – р.1100 – р.1110) / ф1 р.1695	Характеризує платіжні можливості підприємства щодо сплати поточних зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами. Нормативне значення >0,6-0,8.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	відношення грошових засобів та їхніх еквівалентів і поточних фінансових інвестицій до поточних зобов'язань ф1(р.1160 + р.1165) / ф1р.1695	Показує, яка частина боргів підприємства може бути сплачена негайно. Нормативне значення >0,2-0,35

Показники фінансової стійкості підприємств

Показник	Розрахунок	Зміст
Коефіцієнт автономії	відношення власного капіталу підприємства до підсумку балансу	Показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі засобів, авансованих у його діяльність нормативне значення > 0,5
	$\phi 1 \text{ p.1495} / \phi 1 \text{ p.1900}$	
Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів	відношення власного капіталу до позикових і залучених джерел	Показує, скільки одиниць власних коштів припадає на кожну одиницю позикових і залучених нормативне значення >1
	$\phi 1 \text{ p. 1495} / (\text{p.1595} + \text{p.1695} + \text{p.1700})$	
Коефіцієнт фінансової стійкості	відношення суми власного капіталу і довгострокових зобов'язань до підсумку балансу	Показує, яку частку активів підприємство здатне фінансувати за рахунок власного капіталу і капіталу, залученого на довгостроковій основі і свідчить про його здатність залишатися платоспроможним в довгостроковій перспективі.
	$\phi 1 (\text{p.1495} + \text{p.1595}) / \phi 1 \text{ p.1900}$	
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	відношення власного оборотного капіталу підприємства до власних джерел фінансування	Показує, яка частина власного оборотного капіталу перебуває в обороті, тобто у тій формі, яка дає змогу вільно маневрувати цими коштами, а яка капіталізована.
	$\phi 1 (\text{p.1195} - \text{p.1695}) / \phi 1 \text{ p.1495}$	
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	відношення власного оборотного капіталу підприємства до оборотних активів	Показує рівень фінансування оборотних активів за рахунок довгострокових джерел фінансових ресурсів.
	$\phi 1 (\text{p.1195} - \text{p.1695}) / \phi 1 \text{ p.1195}$	

Показники ділової активності підприємств

Показник	Розрахунок	Зміст
Коефіцієнт оборотності активів	відношення чистої виручки від реалізації до середньорічної вартості активів	Характеризує ефективність використання підприємством усіх наявних у нього ресурсів незалежно від джерел їх залучення.
	$\phi 2 \text{ p.2000} / \phi 1 (\text{p.1300}(\text{гр.3}) + \text{p.1300}(\text{гр.4})) / 2$	
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	відношення чистої виручки від реалізації до середньорічного розміру дебіторської заборгованості	Показує, скільки разів за рік обернулися кошти, вкладені в розрахунки, тобто скільки разів ця заборгованість утворюється та погашається протягом року.
	$\phi 2 \text{ p.2000} / \phi 1 (\text{p.1125} + \text{p.1155}) \text{ гр.3} + (\text{p.1120} + \text{p.1155}) \text{ гр.4} / 2$	
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	розраховується як відношення собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини кредиторської заборгованості	Показує швидкість обертання кредиторської заборгованості підприємства за період, що аналізується, розширення або зменшення комерційного кредиту, що надається підприємству.
	$\phi 2 \text{ p.2050} / \phi 1 (\text{p.1610} + \text{p.1650}) \text{ гр.3} + (\text{p.1610} + \text{p.1650}) \text{ гр.4} / 2$	
Строк погашення дебіторської заборгованості	відношення тривалості звітного періоду (360 днів) до коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості	Показує середній період погашення дебіторської заборгованостей.
Строк погашення кредиторської заборгованості	відношення тривалості звітного періоду (360 днів) до коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості	Показує середній період погашення кредиторської заборгованостей.
Коефіцієнт оборотності запасів	відношення чистої виручки від реалізації до середньорічного розміру запасів	Показує, як часто обертаються запаси для забезпечення поточного обсягу продажу.
	$\phi 2 \text{ p.2000} / \phi 1 (\text{p.1100} \text{ гр.3} + \text{p.1100} \text{ гр.4}) / 2$	
Фондовіддача	відношення чистої виручки від реалізації до середньорічної вартості основних засобів	Характеризує ефективність використання основних засобів і показує скільки отримано виручки на одиницю вкладених основних засобів.
	$\phi 2 \text{ p.2000} / \phi 1 (\text{p.1010} \text{ гр.3} + \text{p.1010} \text{ гр.4}) / 2$	
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини власного капіталу підприємства	Показує ефективність використання власного капіталу підприємства.
	$\phi 2 \text{ p.2000} / \phi 1 (\text{p.1495} \text{ гр.3}) + \text{p.1495} \text{ (гр.4)} / 2$	

Показники прибутковості підприємств

Показник	Розрахунок	Зміст
Рентабельність капіталу	відношення чистого прибутку до середньорічної вартості капіталу $\phi 2 \text{ р.} 2350 \text{ або } \text{р.} 2355 // \phi 1(\text{р.} 1300 \text{ (гр.} 3) + \text{р.} 1300 \text{ (гр.} 4)) / 2$	Свідчить про ефективність використання всього майна підприємства.
Рентабельність власного капіталу	відношення чистого прибутку до середньорічної вартості власного капіталу $\phi 2 \text{ р.} 2350 \text{ або } \text{р.} 2355 / \phi 1(\text{р.} 1495 \text{ (гр.} 3) + \text{р.} 1495 \text{ (гр.} 4)) / 2$	Показує ефективність використання власного капіталу.
Рентабельність реалізованої продукції	відношення валового прибутку до собівартості реалізованої продукції $\phi 2 \text{ р.} 2090 \text{ або } \text{р.} 2095 / \phi 2 \text{ р.} 2050$	Показує ефективність виробництва і реалізації продукції підприємства.
Рентабельність продажу	відношення чистого прибутку до чистої виручки від реалізації $\phi 2 \text{ р.} 2350 \text{ або } \text{р.} 2355 / \phi 2 \text{ р.} 2000$	Показник, який показує, скільки прибутку припадає на одиницю реалізованої продукції.
Рентабельність господарської діяльності	відношення чистого прибутку до витрат господарської діяльності $\phi 2 \text{ р.} 2350 \text{ або } \text{р.} 2355 / \phi 2 \text{ р.} (2050+2130+2150+2180+2250+2255+2270+2300)$	Характеризує ефективність здійснення господарської діяльності підприємства.

Показники оцінки позиції підприємства на ринку цінних паперів

Показник	Розрахунок	Зміст
Доход на акцію	$\phi 2, \text{ р.} 2610$	Показує, скільки чистого прибутку припадає на одну просту акцію
Дивіденд на акцію	$\phi 2, \text{ р.} 2650$	Показує суму оголошених дивідендів, що припадає на одну акцію
Коефіцієнт котирування акцій	Ринкова ціна акції / Номінальна ціна акції Дані ринку цінних паперів / Дані структури статутного фонду (кількість акцій за номіналом)	Показує відхилення ринкової ціни акції від номінальної (облікової)
Ціна акції	Ринкова ціна акції / Доход на акцію Дані ринку цінних паперів / $\phi 2, \text{ р.} 2610$	Показує інвестиційну привабливість акції; умовний термін окупності поточної вартості акції
Дивідендна доходність акції	Дивіденд на акцію / Ринкова ціна акції $\phi 2, \text{ р.} 2650 /$ Дані ринку цінних паперів	Показує поточну рентабельність інвестованого в акцію капіталу

Навчальне видання

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

**Навчально-методичний посібник
для практичних занять та самостійної роботи
здобувачів освітнього ступеня «бакалавр»**

*галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 051 «Економіка»*

*галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування», 073 «Менеджмент»*

*галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»*

**Зубченко Вікторія Володимирівна
Гутко Людмила Миколаївна**

Формат 60x84 1/16. Ум. др. арк. _____. Наклад: _____. Зам.
Віддруковано ТОВ «Білоцерківдрук», 09117, м. Біла Церква,
бульв. Олександрійський 22, тел. (04563) 5-16-18.